משנה · אחרונים · בועז · סדר טהרות

בועז על משנה נגעים

רבי ישראל ליפשיץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בועז על משנה נגעים

רבי ישראל ליפשיץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בועז-על-משנה-נגעים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 8
פרק ג 10
פרק ד 13
פרק ה 21
פרק ו 23
פרק ז 29
פרק ח 37
פרק ט 51
פרק י 54
פרק יא 56
פרק יב 60
פרק יג 64
פרק יד 66

פרק א

ונ"ל דמדלא קאמר כקליפת ביצה. ש"מ דאין ר"ל כלובן של קליפה החיצונה של ביצה. אלא כלובן של הקרום הדק הדבוק בקליפת הביצה בפנים:

ולהראב"ד פ"א מטו"צ נ"מ נמי לדינא בין ר"מ לרבנן. דס"ל לכ"ע דרק ב' אבות מצטרפין. וכ"כ כל אב עם תולדה דידי' מצטרפין. אבל התולדות. או כל אב ותולדת חבירתה אמ"צ. ולפיכך שלג וסיד. או צמר וביצה. דבב' הנך אופנים. הו"ל אב עם תולדה דידי' לכו"ע מצטרפין. הא ביצה וסיד. וצמר וסיד. והרי לכו"ע סיד הו"ל תולדה. להכי לכ"ע אמ"צ. כי פליגי בשלג וצמר. דלת"ק מצטרף. מדהו"ל ב' אבות. ולר"מ אמ"צ מדהו"ל אב ותולדת חבירתה. וכ"כ שלג וביצה. פלוגתתן איפכא. דלת"ק אמ"צ. מדהו"ל אב ותולדת חבירת'. ולר"מ מצטרף מדהו"ל ב' אבות. ותמהני להראב"ד אם אין כל הד' מראות מצטרפות א"כ מה מקשי הש"ס [שבועות ד"ו א'] מפני מה מנו חכמים ד' מראות ולא אמרו כל למעלה מקרום טמא ואצטריך לתרוצי בדוחק. והרי צריך להודיענו איזהו אב ואיזהו תולדתו:

ונ"ל דה"ה דהוה מצי למנקט דמצטרף בתחלה להסגיר. כשהי' בו נגע כגריס מב' מראות מצטרף להחשב שיעור נגע בתחלה ויסגירו. אלא דזה כבר משתמע במאי דקאמר תנא מצטרפין זע"ז. דמשמע פשוט דב' חצאי נגע שכל חצי ממראה אחרת מצטרפין להחשב כשיעור נגע ממראה א'. אבל קמ"ל דאפילו צירוף באופן ב'. דהיינו אם בסוף שבוע א' התחלפה כל הנגע למראה אחרת. והר"ז אינו צירוף ממש. רק להחשב היא היא ואפ"ה מחשב צירוף. א"נ להכי נקט צירוף להסגר בסוף שבוע א' כדי לאשמועינן הקולא והחומרא בהצירוף. ואילו הוה נקט רק הצירוף שבתחלה. לא שמעינן רק החומרא:

אבל אי"ל דקמ"ל קרא דאע"ג דכהה משלג לכקרום. אפ"ה לא חשבינן לי' כנגע חדש. ליתא. דא"כ הו"ל לקרא לאשמעינן רבותא טפי מינה. דאפילו העיז הלובן מכקרום לשלג אפ"ה פוטרו. והרי כדנקט השתא באמת אפשר למטעי ולמידק ממלת כהה. דהא אם העיז מכקרום לשלג נדונו לנגע חדש. והא דלא נקט תנא לפטור בשבוע א' כשנשתנה אז לבנינותו ונתמעטה מכגריס. הא לא צריכה למימר דפשיטא ולענין מה נימא בזה דאע"ג שנשתנה מראיתו הרי הוא כבתחלה. הרי אפילו נימא דנגע חדש הוא נפטר מדנתמעט מכגריס:

אמנם סדר משנתינו כך הוא. דבתחלה נקט תנא לפטור. דלא כדמפרש בסיפא תחילה להסגיר. היינו משום דבעי למנקט כאורחא דקרא דפתח הכתוב בטהרה תחלה [כנזיר ס"ה ב'] להכי נקט תנא נמי לפטור קודם להחליט. ולבתר תרווייהו נקט להסגיר שהוא הממוצע בין שניהן. ואח"כ מפרש תנא תחלה להסגיר. כי כך דרך התנא לפעמים לפרש

בתרא תחלה [כנדרים ד"ג א']. והא דלא מפרש מיד אחריו להחליט. דהרי הוא סמוך ללהסגיר. ה"ט משום דלסגור שייך בין בתחלה ובין בסוף שבוע א'. להכי שפיר נאות למנקט סמוך לו אבתרי' לפטור דשייך בסוף שבוע ב'. ולבתר תרווייהו נקט להחליט דשייך בכל הנך ג' דלעיל. דהיינו בתחלה ובסוף שבוע א'. ובסוף שבוע ב'. ומדאיירי במוחלט. נקט נמי סמוך לו אותו מוחלט שהוחלט מדהפך כולו לבן. ומדאיירי בהפך כולו לבן להחליט נקט בסמוך לו ובסוף כולהו. הפך לבן לפטור. והא דלא נקט הך לפטור דהפך כולו לבן. גבי אינך לפטור דנקט לעיל מינה ברישא. היינו משום דרצה למנקט ההופך לבן מתוך הסגר ומתוך החלט. והרי לעיל אכתי לא הוה תני כל אופני ההחלט. אבל הכא לבתר. דאשמועינן כל אופני ההחלט. שפיר שייך למתני אח"כ כשהפך לבן מתוך איזה מוחלט שזכרנו. דטהור. א"נ להכי פלגינהו לאופני פטור מדרצה לפתוח בפטור ולסיים בפטור. כדי לפתוח בטהרה ולסיים בטהרה:

כך היא דעת הר"ש. ולפעד"נ דאפשר דס"ל לר"ח. דרק ב' אבות. או אב ותולדה דידי' או ב' תולדות מצטרפין. אבל אב ותולדת חברתה אמ"צ. וא"כ שפיר הו"ל ד' צרופין. בהרת ושאת. בהרת וסיד. שאת וקרום. וסיד וקרום:

ול"מ היה נ"ל דר' דוסא לא חשיב הנך ד' דירקרק ואדמדם דבגדים ובתים. דהיאך יכלול אותן התנא בחשבונו. והרי אכתי לא איירי בהן תנא. אלא אפיק הנך ד'. ותעייל תותייהו ד' מיני צרופין. דהיינו של עור הבשר. ושל שחין. ושל קרחת וגבחת. ושל נתק. משום דבכל א' מכל הח' מצטרפין. אבל אין מצטרפין ממין א' לחבירו. להכי חשיב צרופי כל מין כחדא. והא דחשיב שחין ומכוה כחדא ולא חשיב ח' לכל חד. ה"ט משום דשחין ומכוה שוה לכל מילי שא"צ הסגר רק שבוע א'. שאם לא מצאו אז שפשה מטהרו. וגם שוין בב' סי' טומאה שלהן. שער לבן ופסיון. אבל מחי' אין בהם. ולא חילק הכתוב בין שחין למכוה רק לאשמעינן דאינן מצטרפין [כחולין ד"ח א']. ומה"ט נמי לא חשיב לקרחת וגבחת בתרתי. משום דגם הם דינן שוה שצריכין הסגר ב' שבועות. כשאר נגעי עור הבשר. אבל אין בהם רק ב' סימני טומ'. דהיינו פסיון ומחי' ולא חלקן הכתוב רק לאשמעינן דאמ"צ [שם]. והא דלא חשיב ירקרק ואדמדם בנתק. מדשוה בזה לבגדים ובתים כמו דשוה בד' מראות לנגעי אדם דחשיב להו נמי מהאי טעמא. י"ל דה"ט משום דלא שוה בהן אדם לבגדים ובתים. מדחלוקי' נגעי אדם מנגעי הנך במילי טובי. אולם לדברינו הנ"ל דלא חשיב תנא כלל במניינו נגעי בגדים ובתים בל"ז לק"מ:

והר"ש פי' דהל"ו דחשיב ר' דוסא. היינו דבנגעי עור הבשר יש י"ב מראות. דהיינו ד' חלוקות. ורק ב' צרופות. דס"ל דגם ב' אבות או ב' תולדות אינן מצטרפות. רק כל אב

עם תולדה דידי' מצטרף. א"כ הא שיתא. וכנגדן יש ו' פתוכים. הרי י"ב. וכנגדן יש י"ב בשחין. ועוד י"ב במכוה. סך הכל ל"ו מראות נגעים בעור הבשר שלא במקום שער. ועקביא חשיב נמי י"ב בקרחת. ועוד י"ב בגבחת הרי ס'. ועוד יש ירקרק ואדמדם בבגד צמר. וכנגדן יש ב' בבגד פשתן וב' בשתי וערב צמר וב' בשתי וערב פשתן. וכנגדן עוד ב' בכלי עור. וכנגדן ב' בבתים. דבכל הנך ו' פוסל ירקרק ואדמדם. הרי תו י"ב. סך הכל ע"ב:

וא"ת מ"ש משאר הוראות איסור והיתר דשרי בשלמא בבכור דאמרינן נמי גבי' [ביצה כ"ו א'] דאין רואין מומי בכור ביו"ט. אילה"ק מ"ש מהוראת או"ה אחר דשרי. די"ל דבכור שאני. דכל עוד שהוא תם. הוא ממון גבוה. וכשמתירו ע"י מום נמצא שעושהו בהוראתו ממון כהן. הלכך הו"ל שפיר כדן דין בד"מ דאין דנין ביו"ט. אלא הכא בנגעים ק' שפיר. דוכי אין רשאי חכם להורות לאדם על דבר שהוא טמא או טהור אף שהוא בענין תקון גברא. ובזה נסתר נמי מה שתי' רט"ז על קו' זו מבכור [בא"ח תצ"ח סק"ט] שכתב דבכור שאני משאר הוראת או"ה דבכור הי' לו חזקת איסור. ובמחכת"ר הא ליתא דהרי מצורע נמי הי' לו תחלה חזקת טהרה דמה"ט מקילינן בספיקתו [כלקמן פ"ה מ"ד] והא קמן דאפ"ה לא מקילינן גבי'. ולפענד"נ דכיון דכל עיקר טעם דאין דנין בשבת ויו"ט. הוא משום גזירה שמא יכתוב [כביצה ל"ז א']. הלכך כל מידי שצריך בקיאות ועיון רב כד"מ שאחז"ל [בפ"א דאבות] הוו מתונים בדין דבשאר או"ה כל ספיקא לחומרא. אבל בממונא קולא למר הוא חומרא למר [כסנהדרין ד"ז ב']. וכ"כ דיני קדושין וגירושין. צריכין בקיאות רב. דכל שאינו בקי בהן לא יהא לו עסק עמהן [כקדושין י"ג א']. וכ"כ דיני מומי בכור צריכין מומחה גדול [כסנהדרין דכ"ב]. וכן דיני נגעים צריכין המחאה רבה [כשבועות ד"ו א']. לפיכך כל הנך חיישינן גבייהו מה"ט שמא בעומק עיונו ישכח בטרדתו דהשתא שבת ויו"ט ויכתוב טעמו מדיתירא שישכח טעמו ולהכי אסורי' בשבת ויו"ט. ומה"ט גם בתחלה אסור לראות הנגע בשבת ויו"ט [כרמב"ם פ"ט מטו"צ] וגם בחוה"מ אין רואין [כרמב"ם פ"ז מיו"ט]:

ומה שתירץ רבינו תוי"ט בשם מהר"ם דהכא אינן סי' טומאה ביום א' בהשחין כיון דב' השערות קדמו להשחין. תמהני א"כ אימא סיפא במשנה ו' דקאמר בהיו הב"ש בהשחין בשבת. וביום א' באה נגע במקומן טמא. ואמאי. והרי קדמו הב"ש להבהרת. אע"כ דאע"ג שקדמו הב"ש להבהרת במקום. אפ"ה כיון דעכ"פ בזמן קדים הבהרת להב"ש שפיר מחשב בהרת קדם להב"ש. וכן מוכח נמי מלקמן [פ"ד מ"ו]. א"כ ה"נ מי לא מצי איירי שקדם השחין להש"ל בזמן [ועי' עוד פ"ה מ"ג ודו"ק]. אלא הכי הול"ל כגון שהב"ש

באמת קדמו בזמן להשחין. וגם רכ"מ שתי' דהרמב"ם מיירי במורדין. ע"כ כדברינו ס"ל. דאל"כ ק' במ"ש הרמב"ם [שם ה"ה] בהיו הב"ש תוך השחין. ואח"כ נכנס הבהרת תוך השחין טמ'. וק' ואמאי והרי קדמו הב"ש במקומן קודם הבהרת. אע"כ כיון דעכ"פ בזמן קדים להן הבהרת סגי:

ואע"ג שגם אם הי' כך. נתהווה לו היום קולא. דהרי אילו ראהו אתמול היה מחליטו. והשתא שלא ראהו עד היום. א"צ רק להסגירו רק שבוע א' אפ"ה לא נקט תנא בכה"ג. מדניחא לי' מלתא פסיקא. עם טעם הקולא. להכי נקט שלא נשאר היום מזה ומזה כגריס והוא הוא טעם הקולא. שהרי עי"ז מטהרו היום. אבל אי הוה נקיט. ויש בזה ובזה כגריס. לא הוה נקיט אמיתות טעם הקולא. דלא משום שנשאר משניהם היום כגריס. הוקל דינו היום טפי מאתמול. רק מדאינו היום יותר מכגריס. דהרי אפילו הי' תחלה כגריס ואתמול פשה עד כגריס וחצי והיום מצאו כגריס ורביע. עדיין הי' מחליטו. מדעכ"פ נשאר רביע א' מהפשיון. ואע"ג דעכ"פ הי' יכול למנקט שלא נשאר מאום כגריס דהוה שפיר מלתא בטעמא אפ"ה לא רצה תנא להאריך:

אמר הקטע. הרואה יראה כמה קשה כתורמס כפילות משנה ו' זו. שלכאורה כמשנה שא"צ כלל. דכבר שמעינן לה בהפוכי מטרתא ממשנה ה'. ואף שיש קצת פנים לומר דלהכי נקט כל הנהו גווני בסיפא לאשמעינן דדוקא בהנך גווני אי הוה בוודאי אז הו"ל להחמיר. הא במסופק אם הוא כך הו"ל ספק נגעים ומקילינן (כלקמן רפ"ה). עכ"פ לא נכחד לעצמנו כי לא נתישב דעתנו יפה בתירוץ עיף כזה. דמלבד שגם הא כבר שמעינן באר היטב מלקמן. בל"ז כל עין מחודד יראה ולבבו יבין כמה דברים שנראין גם בל"ז מיותרי' במשנה ה' ובמשנה ו'. ונזכיר רק אחד למשל. דקאמ' במשנה ה' וו' שהשחין הקיף או חילק או מיעט את המחי'. וק' ול"ל שמיעט השחין את המחי' משיעורו הרי אפילו נשארה שיעור מחי' עכ"פ כיון שהשחין סמוך לה. נמצא שאין המחי' מבוצרת מהבהרת הר"ז להקל. ועוד יש כמה דקדוקים כאלו רבים בב' המשניות. אמנם ל"מ הי' נ"ל. דמשום דבנגעים יש מקראו' מרובים. ואפ"ה אינן מפורשי' כראוי רק בהלכות מועטו' (כחגיגה די"א א'). ובל"ז העניינים שבהן הם עמומים וצריכים עיון רב כדי לבוא לעומק אמיתות הכוונה. וכדאמר ראב"ע לר"ע מה לך אצל אגדה כלך אצל נגעים ואהלות [חגיגה י"ד א']. ר"ל שהן הלכות עמוקות חמורות. ועי"ז כל עין חלש אשר לא נסה להציץ בהן. עיניו יראו זרות במו. עד שאמרו עליהן חז"ל (פסחים ד"נ א') שפירושן יקר בעוה"ז. לכן כדי להרגיל את חולשת חושינו בדינים הללו. הטריח התנא א"ע עמנו. וקופץ מאופן לאופן ומענין לענין בכל א' מג' סימני טומ' בב' וג' פרקים הראשונים שבמס' זו.

להיות כמו מבוא לכל המס'. שבפרקים הללו כלולים כמה עניינים מדיר המס'. ולכן הזכיר בפרקי' הללו הדינין והפוכן. כאשר יסבו בלכתן הילך והילך. ומדלג מענין לענין. דהיינו מב"ש למחי'. וממחי' לפשיון. ולוקח בכל א' מהן אופנים שוני' כברקים ירוצצו. רצוא ושוב כמראה הבזק. והוא מסיבות מתהפך כאופן בתוך אופן יסבו הנה והנה. כדי להרגילנו יפה בכל ג' סימני הטומ'. ואופניהם המשונים. ואתה כאשר תהי' בקי באלה. אז תלך לבטח דרכיך ואז תשכיל לאוקמ' אגירסא בס"ד:

פרק ב

כך כתב הר"ש והר"ב. א"כ לת"ק א"א שום נגע בגרמני. ול"מ א"א לומר כן. דהרי גרמני אינו לבן ממש יותר משלג ואיך נימא דנגע כמראה שלג יתראה בו טפי נמוך מכל הד' מראות לובן. רק עזה דקאמר תנא היינו מראה לובן שהכהה שתחתיו טהור. דהיינו שעזה כקרום ביצה. ולפי"ז גם לת"ק שייך בגרמני נגע:

ול"מ נ"ל דמשום דר' ישמעאל תמיד הי' משתבח בישראל שהן נאי' [כנדרים ס"ו א' וב"מ פ"ד א'] וכדכתיב בשפירי ירושלים ספיר גזרתם. אולם כאן הוצרך לומר שרובם אינן לבנים ביותר ולפיכך כדי שלא יחשבו שמחמת שאינו אוהבן נראי' בעיניו כאינן לבנים. להכי הקדים לומר הנני באהבתי להם כפרתן:

ונ"ל דלהכי לא קאמר בקיצור מביא צבע לובן בינוני. היינו משום דבעי לאשמעינן דלאו במראה בינוני ממש משערינן. דהיינו בסיד ובצמר לבן שהם בינונים בין שלו לקרום. דהרי אפילו גרמניא ולבקן [בכורות פ"ז מ"ו] אינן לבני' במין מראה לובן כזה. אלא ה"ק דמדיש להמציירים צבע מיוחד לצייר גרמני. וצבע מיוחד לצייר כושי. וצבע מיוחד לצייר בינוני שבין שתיהן. ומאותו צבע לובן בינוני מביא דבו משערינן:

כך כתב רתיו"ט וכך מוכרח נמי מלשון המשנה. ונ"ל דהקרא דלכל מראה עיני הכהן דמייתי תנא. היינו כדי למילף תרווייהו דיני' דסומא ודכהה מהך קרא. דמדכתיב עיני משמע שיש עכ"פ בכל א' מעיניו קצת ראיי'. דאל"כ לא נקרא עין. ומדכתיב נמי לכל מראה לשון יחיד משמע שיהא לכה"פ בא' מעיניו כל מראיתו. ולפ"ז הי' נראה לכאורה דכהן זקן שעיניו חלשי' ואינו יכול לראות יפה רק ע"י עששית שקורין ברילל"ע. ורק על ידה יראה יפה. רשאי לראות הנגע. דהרי אמרו [ברכות כ"ה א'] דערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה דכתיב ולא יראה בך ערוה והא מתחזי. אלמא דראיי' ע"י עששית שמה ראיי'. ואי"ל דלמ' רק לחומרא שמה ראיי'. ליתא. דהרי בתשו' לקט [ח"א סי' צ"ט] יליף מהתם גם לקרות בס"ת האות שנראה דרך השעוה שנטף עליו כשאינו יכול להסיר

השעוה מחמת איסור שבת. וכן מעשים בכל יום שמברכין על התורה וקורין בה דרך הבריילל [ועמ"ש בס"ד בכלכלת שבת סי' ל"ג] וכן מברכין על הנר במ"ש כשמכוסה בזכוכית [כמג"א רצ"ח סק"כ] וכן מברכין על הלבנה דרך זכוכית בהיר [כרמג"א סי' תכ"ו סק"א]. ומש"ש בסוף הסי' שהרש"ל פתח החלון לקדש הלבנה. היינו רק לזהירות בעלמא היכא דאפשר. וכן כל ברכה שעל ראיי' לית מאן דחש שלא לברך כשרואה דרך בריל [ודלא כתשובת דבר שמואל סימן רמ"ב]. מיהו נ"ל דאפ"ה י"ל דראיית נגע שאני. דכשיראה דרך זכוכית חיישינן לטעות. וכדאשכחן כה"ג בעדות ראיית הלבנה. שכשראה אותה דרך עששית אינו מעיד [כר"ה כ"ד א']. וכן אמרינן בתוספתא דמכילתן שכשיש חלון בבית המנוגע פותחו ורואה. וק' הרי כל חלון פתוח הוא כבר אע"כ דמיירי בסתום בזכוכית. ואף שי"ל דתוספתא בסתום בדלת עץ מיירי ולא נקט לה. אלא לאשמעינן דלא נהווי כבית אפל שאין עושין לו חלונות לכתחילה לראות את נגעו [כמשנה ג']. אפ"ה מסתבר דלא גרע ראיית נגע מראיית לבנה. דבשניהן ראיי' ברורה בעינן:

ורתוי"ט רצה להוכיח דמדקאמר ר"י אף. ש"מ דר"י מקיל בשמאלית טפי מת"ק. דלת"ק רואה בשמאלית כשיעור הימנית. והיינו חומרא מדמגביהתה טפי ממה שמגבהת השמאלית כשטווה פשתן. ובמחכ"ר אין דבריו מוכרחים. די"ל דלעולם לת"ק אין תחת שחי השמאלית דין נגע כלל דכל שמכוסה שם במורגל הו"ל ביהס"ת. אבל מלת אף דנקט ר"י. אשיעור קבוע דנקט ת"ק קאי. וה"ק גם בשמאל יש שיעור קבוע. כמו בימין לת"ק. וזה פשוט:

וא"ת בשלמא נגעים רחמנא אפקי' דכתיב והובא אל הכהן משמע אחר. ונדר נמי הלא כתיב לא יחל. רק אחרים מוחלין לו. ולפיכך הנך תרתי לאו משום חשדא אתסרו להאדם עצמו רק משום גזיה"כ. אלא ראיית מום בכור מ"ט אתסר בשל עצמו. ומ"ש משאר הוראת או"ה. דליכא מאן דחש מלהורות לעצמו בביתו דיני או"ה. ולא חיישינן לחשדא. וכדאמרינן [עירובין ס"ג א'] צ"מ חזי לנפשי'. ובשלמא מהטלת מום בבכור שפיר חשיד כהן עלה [כבכורות ל"ה א']. דהרי גם הגרמת מום אסור בו [כבכורות ל"ד א']. ולהכי חיישינן שמא הגרים הטלת המום. דמדלא כתיב להדיא. וגם לא קעביד מעשה האיסור. וגם אין בו מלקות. ותו דאף דגם הגרמה אסור מדאו'. עכ"פ אינו עושה האיסור רק פעם א' בבת אחת. דהרי אחר שהוגרם לו המום. מותר לשחטו ולאכלו מדאו'. ורק משום קנסא אסור [כבכורות ל"ה א']. אבל היאך נחשידנו שיתיר לשחוט הבכור בלי מום. שהוא איסור כרת לשחוט קדשים בחוץ. וגם באכילתו עבר על כל כזית וכזית.

ואת"ל היא הנותנת מדיש בהא איסור כרת החמירו בו טובא טפי מבשאר הוראת או"ה. ליתא. דהרי גם נדה יש בה איסור כרת. ואפ"ה נאמן בעל לראות ולהורות בכתמי אשתו [כתוס' נדה ד"כ ב']. ונ"ל דאפ"ה כיון דטרחתו מרובה וקשה עליו לטפל בו כל ימי חייו. חיישינן שיורה בדדמי. במלתא דתליא בסברא. ומקלו יגיד לו. מיקל לו יגיד לו. ודמי להא דאמרינן [כתובות ק"ה ב'] לא לידן אינש למאן דרחים לי' ולא למאן דסני לי'. דמאן דרחים לי' לא מצי חזיא לי' חובא. ולמאן דסני לי' לא מצי חזי לי' זכותא. ומה"ט נמי לא האמינו לר' זכרי' בן הקצב שלא נעלמה אשתו מעיני' בשעה שנכבשה ירושלים [ככתובות פ"ב מ"ט]. לא משום דחששו שישקר. אלא דחששו דמשום דקשה לאדם לפרוש מאשת נעורים. חיישינן דאמר בדדמי וטועה [ועי' בתשוב' ח"י סי' קכ"א. ועתוס' ספ"ד דבכורות]. וא"ת עכ"פ למה לן למקנס מטיל מום בבכור שלא ישחוט באותו מום. הרי בל"ז מדינא אסור מדקיי"ל כרבא [תמורה ד"ד א'] דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני. י"ל מום בבכור שאני דמדמהני על כרחך שיפסל במום זה לגבי המזבח. אהני נמי להתירו להדיוט. ועיין תוס' שם [ד"ה רבא] שתרצו דמום בכור שאני. מדלא גרע מנפל בו מאיליו:

פרק ג

אבל אי"ל דהכל לאתויי כהן בע"מ. דכשר לראות הנגע. והרי רק חלל נתמעט בת"כ [כרמב"ם פ"ט מטו"צ ה"ח]. ליתא. דא"כ לא הי' שייך לומר אח"כ שהטומ' והטהרה ביד כהן. והרי רישא נמי בכהן מיירי. והר"ש והר"ב נושא כליו כתבו. דהכל דהכא לאתויי כהן ע"ה. והוכרחו רבותינו לומר כן משום דבאמת הכי קאמר [כערכין ד"ג א']. אמנם במחכ"ר א"א לכוון זה בלישנא דמשנתינו. דאי במלת הכל נתרבה ע"ה. א"כ ל"ש לומר אלא שהטומ' וכו' דהרי רישא גם כן בכהן מיירי. וטפי הול"ל אלא שיוליך עמו חכם ישראל. ובל"ז ק' סוגיא דהתם. דז"ל הש"ס שם. הכל רואין את הנגעים הכל כשרים לראות את הנגעים. לאתויי מה. ומתרץ לאתויי כהן ע"ה עכלה"ג. וק' הרי עינינו ראו ולא זר דמה דמייתי הש"ס התם אינו לשון המשנה. והיאך הר"ש והר"ב בחדא מחתא מחתינהו. ואת"ל דס"ל לרבותינו כתוס' התם שכתבו בזה"ל דהאי הכל הכל לאו גבי הדדי תניא עכ"ל. וס"ל לרבותינו דהכל קמא ברייתא היא בשום מקום. והכל כשירין היינו משנתינו. ואהכל כשירין קאמר התם הש"ס לאתויי כהן ע"ה. אמנם ק' א"כ למה באמת מייתי הש"ס הנך תרתי תנויי דלאו גבי הדדי תניא. ותו היאך שביק הכל קמא לומר מה מרבה בי' ומפרש רק הכל בתרא. ותו למה לא קאמר הש"ס התם דהכל לאתויי

ישראל. או כהן בע"מ. אלא האמת יורה דרכו. דכך הוא באמת דהכל רואין דמייתי הש"ס ברייתא היא. ועלה קבעי הש"ס הכל לאתויי מה. וכדי שלא ישיב דהכל לאתויי ישראל להכי מייתי סמיך לה הכל כשירין. דהיינו הכל דמשנתינו. דמוכח מכח המשנה בעצמה דהכל לאתויי ישראל. מדמסיים אלא שהטומאה והטהרה ביד כהן. ש"מ דרישא בישראל מיירי. ולהכי מקשו שפיר דכיון שכן. הכל רואין דברייתא לאתויי מה. ואהא משני לאתויי ע"ה. מדסד"א דאע"ג דממשנה מוכח דרשאי ישראל לראות משפט הנגע. עכ"פ הכהן הרואה הנגע בהבטה בעלמא וחורץ משפטה. צריך שיהי' עכ"פ בקי בדין. אע"ג שלא בחן דין נגע זו. לולא שבחנה והודיע לו ישראל העומד בצדו. אפ"ה מדידע לבחנה הו"ל כראוי לבילה. קמ"ל בהכל דברייתא דאפילו הכהן הוא ע"ה. שאינו אלא רואה לחוד' אפ"ה שפיר דמי. וא"ת עכ"פ למה לא משני הש"ס דהכל רואין דברייתא לאתויי כהן בע"מ דלא שמעינן לה ממתניתין וכדאמרן. י"ל הא מלתא דפשיטא לגמרי היא. דכיון דגם כהן בע"מ כל דיני כהונה עליו לענין טומ' מת ונשיאת נשים פסולות. וגם לקולא לאכול תרומה וקדשים ורק מהקרבה מיעטו קרא. פשיטא דגם לגבי נגעים כשר דכהן גמור הוא. ורק גבי פרה אדומה דרשינן הכהן בכיהונו. דלבעי בגדי כהונה [כיומא מ"ג א'] וכ"ש דפסל גבה בע"מ. והיינו משום דחטאת קרייה רחמנא לאשמעינן דדינה כקרבן [כחולין י"א ב']:

כך כתב הר"ש והר"ב. ותמהני למה לא פירשו רבותינו מדאין עושין מצות חבילות חבילות. וכמו דאין משקין ב' סוטות כא' מה"ט [כסוטה ד"ח א']. והרי ה"נ ראיית הכהן הנגע מצוה היא. ובין בהשקאת סוטה ובין בראיית הנגע. פשיט בעיני דהי' הכהן צריך לברך מקודם אקבו"צ. ונ"ל דרבותינו דייקי מתוספתא [פ"א] שהזכירה כל הדברים שאין עושין כאחד. וביניהן נקט אין מטהרין ב' מצורעין כא'. ועל כולן קאמרינן בפ"ק דסוטה [שם] דאין עושין מצות חבילות. ומדנקט רק טהרת המצורע. ולא נקט אין רואין ב' נגעים כא'. ש"מ לאו משום דשיירי' כדשייר טובא התם. דא"כ טפי הו"ל לשייר טהרת המצורע שמאוחר לראיית הנגע. אלא משום דדוקא כל מצוה שיש בה מעשה וטרחא. להכי כשעשה ב' כא' מחזי כאילו הן עליו למשא. וכמ"ש רש"י התם. משא"כ ראיי' אינו מעשה וטרחה. דניחוש שכשיראה שניהן כא'. היינו משום דהמצוות הן לו למשא. ואילה"ק לרש"י דלהכי אין עושין מצות חבילות מדמחזי עליו כמשא. א"כ באומר ב' קדושות על כוס א' אסור מדאין עושין מצות חבילות [כפסחים דק"ב ב'] ומה משא איכא בהא. י"ל מדטריחא לי' להביא כוס אחר לקדושה האחרת. ועכ"פ לרמג"א [קמ"ו סקי"א] דר"ל להרמב"ם אין משקין ב' סוטות כאחד ע"י ב' כהני'. ור"ל דמדלא השקה אותן כהן א'

משמע דמחזי כמשא עלי'. ק"ל נהי דלא תקשי וכי אין רשאין ב' בנ"א להניח תפילין יחד. דהתם חובת הגוף הוא להניח כ"א תפיליו. עכ"פ הפסח שנשחט בג' כתות רבבות אלפי ישראל והרי רשאים כל א' לשחוט כל הפסחים כולן [קדושין מ"ב א']. ואפ"ה לא מחזי כמשא כשישחטו כל א' פסחו. וכולן בשעה א' ובמקום א'. ואת"ל התם עכ"פ לא רמיא חיובא על כל א' לשחוט פסח חבירו. ק' וכי רמי חיובא אכהן א' להשקות כל הסוטות ולטהר כל המצורע. וצ"ע:

אבל אי"ל דהנ"מ כשנרפא אח"כ שניהן. דאילו טימא הכהן להנגע הב' הי' צריך גם לה קרבנות לבד. ליתא דאפילו אם הי' הכהן מטמא הנגע הב'. עכ"פ כל הנגעים שנולדו קודם הבאת אשמו לנגע א'. די להן בקרבן של נגע א' [כרמב"ם פ"ה ממחוס"כ ה"ט] ועי' פ"ד סי' ל"ג מש"ש בס"ד:

ורבותינו הרא"ש והר"ש והר"ב פירשו דדוקא אם בתחלה ראה שניהן אז בסוף שבוע המסגיר מסגיר וכו'. ופשוט דאזלו לשיטתייהו. דס"ל דכל שלא נולדו שניהן בתחלה. אינו רואה הב' עד שיפטור מהראשון לגמרי. אולם בתוספתא [פ"א] אמרינן להיפך וז"ל שם. ואם משהסגיר נולד לו נגע אחר אינו נזקק לו עד סוף שבוע עכ"ל. הרי דבסוף שבוע נזקק לו אף שלא נולד הב' בתתלה ביחד עם הא'. ויש לדחוק דלרבותינו ה"פ דתוספתא. דבסוף שבוע אפשר שיזדקק להב'. כשיפטור אז מהא'. ואפ"ה לא ידענא מה הכריח לרבותינו לפרש כן התוספתא. וגם לישנא דמתני' דחוק לדבריהם. דנימא דהאי בתחלה דקאמר תנא היינו תנאי ור"ל אם בתחלה הסגיר שניהן. אז בסוף שבוע המסגיר וכו'. ודו"ק:

ומ"ש הר"ש והר"ב הכא. דה"ה דפוטר ומסגיר פוטר ומחליט. במחכ"ר אלו דברים מיותרים לגמרי. דהרי לדידהו איירי סיפא שכבר ראה נגע הב' בתחלה. וא"כ מה אריא בכה"ג הרי אפילו כשלא ראה הנגע הב' בתחלה. רק נולדה אח"כ אפ"ה כשפטר הא' וודאי מותר להסגיר או להחליט הנגע הב' מדנפטר כבר מקמא לגמרי. ורב"א חרז לבבא זו דה"ק. והמחליט [בשביל קמא] מחליט מסגיר ופוטר. ר"ל בין בזה או בזה פוסק אז על השני. ומה דנקט תנא תו. מחליט ופוטר. קאי על המסגיר מסגיר שהזכיר תנא תחלה. ור"ל שהמסגיר הראשון מסגיר ומחליט ופוטר הב'. ואף שלפי דברי רבינו אנן סכינא חריפא פסק לדיני המסגיר והפסיק בין דיניו עם דיני מחליט. אפ"ה הרווחנו בדבריו שאין חסר שום אופן במשנתינו:

כך כתב הרמב"ן בחומש. ולזה נוטין גם דברי הרמב"ם [פ"ה ורפ"ח מטו"צ]. ול"מ אין כאן לתמוה ע"ז. דבנשר כגריס טמא. ובנשר כל פאתי פניו או כל פאת אחורי קדקדו

טהור. דהרי אשכחנא בת בוקתי' דכוותה בכולו הפך לבן טהור. אולם כל דברינו בזה היינו כדקיי"ל כת"כ. דבנתק אפילו אין הפסד בעור טמא [כרמב"ם רפ"ח מטו"צ]. אבל אי נימא כהתוספתא. דבנתק צריך שיהי' שנוי והשחתה בהעור. א"כ יש חילוק רב בין נתק שהושחת העור והוא טמ'. לקרחת וגבחת שאין שם השחתה בעור שהוא טהור. ורק אם במקום הקרחת וגבחת נתהווה בהרת. שמשונה בדיניו מדין נתק בכמה דברי'. צריך לומר או כרבינו רמב"ן או כדברי הנ"ל. כדי לחלק ביניהן:

כך משמע מהרמב"ם [טו"צ פי"ב ה"ח]. ול"מ היה נ"ל דחזרה בפשיון לאו דוקא. אלא כל שחזר מראה פסולה כגריס אחר שנפטר. פשיון קרי לי' ושורף הבגד:

פרק ד

ומ"ש הר"ש והר"ב כמבצר שבאמצע עיר. וכן כתבו לקמן במשנה ה'. ט"ס הוא וצ"ל שבאמצעה העיר. אולם מה שפי' רבותינו הנ"ל וגם הרא"ש דשלא מבוצרת היינו בשחוט רחב ב' שערות יוצא ממנה נ"ל דרק לרבותא דב' שערות נקטי הכי. דאפילו כשגדלי' הב"ש בהחוט ההוא ג"כ מטמאי. וכ"ש בשגדלי' הב"ש בגוף הנגע על שפתה. אבל אפילו כשהיא בגוף הנגע ואינה רחוקה מהשפה רוחב ב"ש. אינה מטמאה:

ונ"ל דלהכי קאמר הכא מלת מלמטה. ולא נקט כלישנא דרישא. דהיינו היתה אחת בעיקרה ונחלקה בראשה. דה"ט משום דבעיקרו דרישא ר"ל סמוך לעיקרו כדי לקרוץ בזוג. וכדמפרש ברישא. וא"כ אי הוה נקט גם הכא היתה אחת בעיקרה. סד"א דגם הכא ר"ל כדי לקרוץ בזוג. ור"ל דדוקא כשנראה מגודל השער כדי לקרוץ בזוג כולו אחת. אז אפילו למעלה מזה נחלקה לשנים דייינינן לה כשער א'. אבל בשנראה כאחת רק בפחות מכדי לקרוץ בזוג נדונת כב' שערות. להכי נקט הכא לשון למטה. לאשמעינן דאפילו נראית כאחת רק למטה משיעור זו הנ"ל. אפ"ה נחשבה כאחת ואינה סימן טומאה. ואפשר עוד דלמטה דקאמר תנא היינו למטה תוך הבשר. וכל מה שמהשער מבחוץ על הבשר מפוצל ונראה כשתים. אפ"ה כיון שבאמת בשרשה אינה רק אחת. נדונת רק כשער א'. ואת"ל היאך נדרוש במכוסה ממנו לידע אם בתוך הבשר היא א' או שתים. ואי"ל כגון שהוחלט עבור פשיון או מחי'. ותלש השער בשער זו ומצאוה שהיתה ב' בתוך הבשר. ואח"כ עבר הפשיון והמחי'. הר"ז טמא משום ב' השערות שתלשן בשכבר הי' מוחלט. ליתא. דהא דאמרינן לאחר החלטו טמא היינו לאחר שהוחלט באותו סי' טומ' שתלשו [עי' פ"ז מ"ד]. אלא י"ל דנוכל לידע שפיר אם השער מחולק תוך הבשר.

אם ב' פצולי שער אלו יוצאים מגומא א'. אז וודאי שער א' שנתפצלה רק בחוץ ונראת כב'. דברית כרותה לב"ש שאינן יוצאות מגומא אחת [כב"ב דט"ו א']:

ולרב"א מתניתין ב' בבי קתני לה. ברישא אשמעינן דאין שער שחור מציל משער לבן. כמו שמציל משער צהוב. והא דקאמר תו אין חוששין מילתא אחריתא ניהו. שאין השער ממעט שיעור הנגע. וי"ג או שער שחור. ולפי"ז מה דקאמר תנא שער לבן. היינו שיש בהנגע יותר מב"ש לבנות. וסד"א שהנוספי' ימעטו השיעור שלא יחליטוהו. קמ"ל. ומה דקאמר תו או שער שחור. תו קמ"ל דסד"א דעכ"פ ימעטו השיעור שלא יסגירוהו. ול"מ אמינא דזה קצת דוחק. דא"כ הל"ל סתמא שמא מיעט השער הבהרת. ועוד צריך לדחוק לפי"ז דנימא דטמא דתני לצדדין קתני לה דבשער לבן יחליט. ובשחור יסגיר:

אמנם מ"ש הר"ש ואחריו הר"ב נושא כליו. דגם כשנדונין כנגע א' יש נ"מ לקולא. דכשנולד בא' מהן פסיון או ש"ל. דאם נחשבים נגע א' מחליט על שתיהן. וכשנחשבין כב' נגעים מסגיר מזו ומחליט בזו. והנ"מ. דלכי מטהר בעי לאתויי ב' קרבנות עכל"ר. ובמחכ"ר אין הלשון מדוקדק דמה שכתבו מחליט על שניהן וכו' משמע דשניהן מוחלטין. והא ליתא. דאדרבה נחשבין כנגע א'. ותו מה זה שסיימו מסגיר בזו ומחליט בזו. ולכי מטהר בעי לאתויי ב' קרבנות. וגם הא ליתא. דמוסגר א"צ קרבן. והא דלא קאמרי כגון שיש מחי' בזו ומחי' בזו. דאם נחשבים כנגע א' הו"ל כב' מחיות בנגע א'. וכשנטהר משניהן מייתי רק קרבן א'. ואי מחשבו כב' נגעים חייב בב' קרבנות. מזה מוכח דס"ל לרבותינו. דמחי' צריך שתהי' באמצע הנגע ממש. דהיינו שיקיפה הנגע ברוחב שוה לכל הצדדים סביב [ודלא כמו שכתבנו בס"ד במראה כהן סי' יג וע"ש]. וא"כ הרי כששני המחיות בנגע א'. על כרחך שההיקף של הנגע אינו רחב סביב לכל צד לכל א' מהמחיות במרחק שוה. אולם כבר כתבנו [שם] דהרמב"ם מוכח שא"צ שיהיה הנגע מקיף להמחיה לכל צד במרחק. וגם בזה מחולקים על הרמב"ם. דאינהו ס"ל דכשהן ב' נגעים חייב קרבן על כל א' וא'. וכן כ' ג"כ לקמן משנה י'. ואולם הרמב"ם [פ"ה ממחוכ"פ ה"ח] כתב דכל הנגעים הנולדים קודם שהביא אשמו של נגע הראשונה מתכפרין בקרבנות שעל נגע הראשון. ועכ"מ שם ודו"ק. אבל לכאורה הי' נראה דאעפ"כ יש נ"מ לקולא כגון שהי' ב' נגעים ובכל א' כגריס. וכשהסגירם נולד ונתהווה חוט בהרת שחיבר שניהן. דאם החוט רחב כב' שערות שניהן נחשבין כנגע א' א"כ החוט שפשה הו"ל כפושה לתוכה. דהרי החוט ההוא באמצע ב' חלקי הנגע. וטהור [כלקמן פ"י מ"ח]. אמנם באמת א"א לומר כן. דלא מקרי פושה לתוכה. רק כשהאום מקיף להפשיון סביב. משא"כ הך חוט שפשה. אין האום מקיפו רק מב' הצדדים. ובב' הצדדים האחרים יש עור ובשר מכאן ומכאן:

כך כתבו הר"ש והר"ב. וכן משמע לישנא דמתניתין. ונ"ל דאידך ב' בבי דלא קתני. דהיינו ברישא שיש בהרת כגריס ובה מחי' כעדשה. והשער תוך הבהרתו. בכה"ג מודה ר"ש דטמא. וכ"כ בסיפא. בהרת ומחיתה כגריס וש"ל בתוך המחי' בכה"ג מודו גם חכמים דטהור:

ותמה רתוי"ט. למה ברישא בהלכה המחי' נקט טמאה לשון נקיבה. ובסיפא בהלך ש"ל נקט טמא לשון זכר. והניח בצ"ע. ולכאורה הי' נראה דהיכא דהוחלט בש"ל לא שייך למנקט טמא לשון זכר. דאז הוי משמע דקאי אמנוגע. והרי הש"ל יש בו עדיין צד טהרה. כשיהפוך כולו לבן. ואז אפילו ישארו הב' שערות. יהי' טהור [וכמ"ג]. להכי נקט טמאה. דהיינו זאת הנגע בתמונתה השתא טמאה. אבל במוחלט במחי'. דמעכב ההופך כולה לבן. דכל עוד שהמחי' במקומה לא אפשר בה צד טהרה שפיר שייך למתני גבה לשון טמא. אבל באמת הא ליתא. דהרי בסיפא ביש במקום הש"ל כגריס. דג"כ טמא משום הש"ל. ואפ"ה נקט לשון זכר טמא. ואת"ל שאני התם דמדאיכא בהמנוגע חזקת טומ' מהמחי' שהי' בו תחילה. להכי שייך שפיר לשון טמא. עכ"פ הרי במשנה ד' בהי' בו ש"ל ושער שחור שאין בו חזקת טומא' עדיין. ואפ"ה נקט תנא לשון טמא. אלא נ"ל דבהלכה המחי' טמאה קרינן במפיק. ור"ל הליכת המחי' טימאה להנגע משום השער לבן שנתהווה בה דמקודם לא הי' טמא משום השער לבן. מדלא הי' בתוך הנגע בעצמה. והשתא הן בתוכה. משא"כ בסיפא בהלך לו הש"ל שפיר קאמר טמא מפני המחי' דהרי גם מקודם טמא הי' משום המחי'. ולפי"ז בסיפא בהי' ש"ל בבהרת כגריס. נמי שפיר נקט טמא. משום דבכה"ג גם קודם שהלכה המחי' הי' טמא משום הש"ל. וכ"כ במשנה ד' בנולדו בהבהרת ש"ל ואח"כ גם שער שחור. ג"כ שפיר נקט טמ'. דר"ל גם אחר שנולד השער שחור עוד טומאתו בו כמקודם משום הש"ל. והאמת עד לעצמו:

ולכאור' היה נראה דגם כשלא הי' בהמחי' כשיעור לטמא הנגע או כשלא היתה המחי' מבוצרת ונולד במחי' זו ש"ל. ואח"כ התפשטה הנגע במקום המחי' אף דמחי' זו מדאינה מטמא וודאי אינה כהנגע להצטרף לשיעור גריס. וא"כ הש"ל שבה קדם להבהרת כשיעור. עכ"פ לא גרע הך מחי' משחין ובוהק ודכוותייהו. שכשהן באמצע הנגע. ובאמצע א' מהן יש ש"ל. ואח"כ התפשטה הנגע למקום השחין והבוהק. ועי"ז באו הש"ל לתוך הנגע. שהוא טמא [כפ"א מ"י]. אלא י"ל דדוקא שחין ומכוה דמין נגע הן. להכי אף דאין מצטרפין לנגע שבעור ובשר. עכ"פ מדהן מין נגע. שפיר קרינן בי' ושער בנגע הפך לבן. לענין שאם קדמו בזמן להש"ל סגי. ואפילו בוהק שטהור הוא לגמרי. עכ"פ שם נגע יש עליו. אלא שטיהרו הכתוב. ומה"ט לא לבד כשהן באמצע הנגע מחשבו לענין

הב' שערות שבהן כעיקר הנגע. אלא אפילו הן בצד הבהרת. ובאמצע נתהוו הב' שערות ואח"כ עברו השחין והמכוה והבוהק. ונמצאו הב' שערות תוך הנגע. אזלינן בתר הזמן שקדם הבהרת לש"ל וטמא [כפ"א מ"ו]. אבל מחי' פחות מכעדשה. שהוא בשר בריא. ואין שם רושם נגע בהמחי'. להכי כמו שאם היו ב' שערות בבשר בריא בצד הבהרת. ואח"כ התפשטה הבהרת לשם. לא נטמא משום הב"ש. אף שקדמה להן הבהרת בזמן. מדעכ"פ לא קדמה להן במקומן. כ"כ כשהבשר בריא פחות מכעדשה. הוא באמצע הבהרת. וב"ש בהמחי'. ואח"כ התפשטה הבהרת למקומן. אף דקדים להן הבהרת בזמן. אפ"ה כיון דלא קדם להם במקום אינן סי' טומ'. והנה אחר כתבי זה מצאתי בתוספתא [פ"ב] דפלוגתא דר"מ ורבנן היא. דלרבנן מחי' פחות מכעדשה לא מחשב כנגע ואמ"צ לשיעור גריס. משא"כ לר"מ:

אבל אי"ל דאפילו בתרתי לטיבותא. שהבהרת היא ומחיית' רק כגריס. והב"ש עומדי' בהמחי'. נמי רבנן מטמאי כשהלכה המחי'. רק נקט שהב"ש בהבהרת. מדבעי לאשמעינן רבותא גם בהך בבא גם אליבא דר"ש. דלא תימא דטעמא דר"ש ברישא. משום דמחי' אינה כנגע. ולהכי הו"ל הב"ש שבה כקדמו לבהרת. וא"כ דוקא בשהב"ש במחי' מטהר ר"ש. קמ"ל בבבא זו דאפילו הש"ל תוך הבהרת עצמה. עכ"פ כיון שאין בה עצמה כגריס. אין הש"ל שבה סי' טומ'. ליתא דהיכא נימא דנקט תנא בב' בבי אליבא דר"ש רבותא. ולא ננקט רבותא טפי אלישייהו דרבנן דקיי"ל כוותייהו:

והרואה יראה ששמתי פני כחלמיש לפרש שלא כדעת רבותינו. שהם אמרו דגם קודם שהלכה המחי' הי' הנגע טמא משום הש"ל. דלפי דעתם הנשגבה חשיבה המחי' לכל מילי כנגע עצמה. ולפיכך בין שהש"ל הוא בהמחי' כברישא. ובין שהש"ל הוא בהנגע שהיא כגריס רק עם המחי' כבסיפא טמא. אמנם אנא בעניותא דחיקא לי מלתא טוב' דנימא דמ"ש הת"כ שהביא הר"ש. ושערה הפך לבן. ולא שער מחיתה. ושערה ולא שער מקצתה. עכ"ל. קשה בעיני דנימא דסתמא דת"כ יהי' רק אליבא דר"ש ודלא כהלכתא. וכמ"ש הר"ש באמת. אולם לפי דברינו יתיישב הכל בס"ד. וגם מלת טמאה. וכמש"ל. אבל אילה"ק לדברינו דכשנולדה וודאי הנגע עם הש"ל ביחד טמא. ואמאי. ונימא לגבי הנגע כל שאינו בזא"ז אפילו בבת אחת אינו [כקידושין ד"נ ב']. והרי הכא נמי כיון שאין הנגע טמאה משום הש"ל. אם נולד הש"ל קודם להנגע. הול"ל דגם כשנתהוו' השער לבן עם הנגע ביחד לא תתטמא הנגע מהש"ל. ואי"ל דהך דקידושין היינו רק בדבר התלוי בפעולות אדם. כמקדש ב' אחיות ביחד או שהניח עירוב בב' מקומות ביחד [כעירובין ד"נ א']. אבל הכא בנגעים דתליא במקרה. דהרי אין איסור חל על איסור. ובחלו שניהן

כאחת חיילו [כיבמות ל"ד א']. ליתא. דהרי בקידושין [נ"א א'] פרכינן מהך שמעתתא מיצאו שניהן בעשירי. דהיא נמי תליא במקרה. ש"מ דאין לחלק בכה"ג. אלא במעשה אדם או במקרה דא ודא אחת היא. אלא נ"ל משום דעיקר הטעם דכל שאינו בזא"ז אפילו בב"א אינו. היינו רק משום דהי מינייהו מפקת [כתוס' זבחים ד"ל א'] וא"כ הכא בנגע וש"ל שנתהוו כאחת. מסתבר דהנגע היה הסיבה שילבינו השערות [כתוס' נדה די"ט א']. ועי' עוד במג"א [סי' ל"ב סקנ"ז] בהדפיס פרשיות התפילין. רק משום שמא נדפס האות המאוחר קודם הראוי להקדים ולא משום כל שאינו בזא"ז וכו'. ודו"ק:

ומהכא מוכח שא"צ שיהי' המחיה באמצע הנגע ממש. ודלא כהר"ש והר"ב שהבאנו לעיל סימן ל"א. דהרי מסתמא אין הפסיון מקיף סביב כל הנגע. וא"כ כשהלך הפשיון מצד א' איך יהיה טמא מהמחיה שהשתא אינה באמצע ממש. ואי"ל שבתחלה לא היה המחיה באמצע הנגע. ורק ע"י שהלך הפסיון בא המחיה לאמצע. ליתא. דהא בא מחיה משמע מחיה כדינה. וגם מדקאמר טמא טמא משמע שכבר היה טמא גם מקודם משום המחיה. וכמ"ש לעיל בס"ד סימן ל"ט:

ומ"ש הר"ש דבתוספתא קתני כנסה ופשתה. פשתה וכנסה. לאחר הפטור. הרי היא כמו שהיתה ולא קתני בה פלוגתא. ש"מ דלאחר הפטור לא פליגי. במחכ"ר היינו רק בשגם השנוי הראשון היה לאחר הפטור אמרינן מדכבר פטרו. ונסתלק הכהן בנגע שהיא יותר מכגריס. שעמדה בעיני' ב' שבועות. אין משגיחי בהשנויי' שנעשין בהנגע אח"כ שלא בפני הכהן כל שלא פשה יותר מבתחלה. משא"כ הכא שהשנוי הראשון נעשה בהסגרו. על נגע זו אנו דנין:

ונ"ל דבפירושא דקרא פליגי. דכתיב והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע. ר"ע ס"ל דמדלא כתיב והנה נרפא הצרוע. ש"מ דה"ק שכל הנגע נרפא'. שלא נשאר כשיעור נגע. ורבנן ס"ל דמדכתיב מן הצרוע. והרי כיון שנרפא. כבר אינו צרוע. וטפי הול"ל מן האדם. אלא ש"מ דה"ק אע"ג שעדיין הוא צרוע דהיינו שיש בהנגע עדיין שיעור כגריס. והרי עלי' הי' סוגרו בתחלה. אפ"ה יטהרו הכהן. ונ"ל עוד דהיינו דדרשינן בת"כ [שהביאו רמב"ם ורחוי"ט לקמן רפ"ה]. וז"ל והנה נרפא. שהלך לו נגעו. נגע. שהלך לו שער לבן. הצרעת. שהלכה לה המחיה. דלר"ע נרפא משמע שנרפא מכל וכל. והיינו שהוחלט בפסיון. ולא סגי בשהלך לו הפשיון. אלא צריך שנתרפא כל הנגע. ולרבנן. כמו בהלך לו שער לבן או מחיה. אף שנשאר הנגע טהור. כ"כ בהלך הנגע דהיינו הפשיון שעל ידו נטמא אף שנשאר האום טהור. ולפ"ז משנה א' וב' לעיל דלא מנה גם הא במה שיתר הפסיון על מחיה וש"ל. דבפסיון כשיתטהר צריך שתעבור כל הנגע. היינו רק אליביי'

דרבנן. דהרי במחי' וש"ל כ"ע מודו שא"צ שתעבור כל הנגע בעצמה. וכמפורש בת"כ. ואילה"ק מלקמן ספ"ט. דמטמא בכנס' שפשתה אח"כ לכמו שהיתה והר"ז כר"ע ולא כחכמים דהכא. נ"ל דהתם ה"ק שמא תתקטן לפחות מכגריס ויפטרנה הכהן. ואח"כ תחזור לכגריס. ותפשה אח"כ לכסלע [ומשו"ה נמי נקט התם לשון כנסה פשתה ודו"ק]. ופשיון כזה לכ"ע טמא. דאף דפשתה רק לכשהיתה עכ"פ מדהפסיקה להיות בינתיים פחות מכגריס. א"כ כשתחזור אח"כ לכגריס נגע חדש הוא. ולפיכך כשיחזור ויפשה ליתר מכגריס טמא. ובזה מתורץ קו' הראב"ד להרמב"ם [פ"ד מצרעת ה"ט] ע"ש. די"ל דהרמב"ם מיירי שכנסה לאחר הפטור. משא"כ במשנתינו ספ"ט מיירי שפטר' משום שכנסה [וע"ש מ"ש בס"ד סימן כ"ז]. ואאמ"ו ע"ר זצוק"ל. וכ"כ הגאון רב"א זצוק"ל. שני נביאים מתנבאים בסגנון א'. דכנסה ופשתה דמשנתינו ר"ל כנסה מצד א'. ואח"כ פשתה מצד אחר. או שתחלה פשתה מצ"א ואח"כ כנסה מצד האחר. ומשנה ח' וט' פירושא דהך בבא הם. רק נקט במשנה ח' פשתה וכנסה. היינו לפרושי הך בבא דסליק בה במשנה ז'. וה"ה בכנסה ופשתה. ולפי דברי רבותינו אלה צ"ל עוד. דהא דנקט במשנה ז' ר"ע מטמא. והרי במשנה ח' קאמר ר"ע תראה בתחלה. היינו משום דר"ע במשנה ז'. כולל פשתה חצי גריס דמשנה ח'. וגם פשתה ח"ג ועוד. דתני לה במשנה ט'. והרי במשנה ט' ס"ל לר"ע שהוא טמא. להכי ניח"ל למנקט בסוף ז'. דכייל להך ב' בבי. ר"ע מטמא. דבמלת מטמא נכלל דינא דתראה בתחלה דמ"ח וגם טמא דמשנה ט'. ולאפוקי מרבנן דמטהרי בתרווייהו לגמרי:

והא דהקדים התנא למתני ופשתה קודם שהזכיר הליכת האום והרי מסתבר טפי שראוי להקדים הליכת האום שהיא היא שכבר הסגירה. וכמו שהזכיר במשנה ז' כנסה ופשתה קודם לפשתה וכנסה. נ"ל דה"ט. דאילו היה נקט והלך מהאום כח"ג. ופשה כח"ג. סד"א דר"ל דבסוף הסגר לא מצא רק שהלך ח"ג מהאום ופטרו ואחר שפטרו מצא שפשה ח"ג מצד אחר. ורק בכה"ג אר"ע תראה בתחלה משום שכבר פטרו הכהן. להכי הו"ל הנגע הראשונה כליתא. וזו נגע חדשה היא. אבל כשתיכף בסוף הסגר מצא ב' השנויים ביחד. שהלך מצד זה ופשה מצד האחר. סד"א דכיון שלא פטרו הכהן עדיין גם ר"ע מודה. דנידן כעמד בעיניו. להכי נקט תנא בסוף ההסגר שפשתה. קודם דנקט שהלך. דהשתא תו ליכא למטעי ולומר דה"ק שבסוף ההסגר מצא שפשה ח"ג וטימאו. ואחר שהחליטו הלך ח"ג מהאום. ליתא. דבכה"ג שהחליטו בשביל הפסיון והוא עדיין במקומו הרי מדיש כאן עדיין שיעור נגע. לא הוי מטהרי רבנן. דהרי אפי' בהלכה כל האום ונשאר עדיין שיעור נגע מפשיון. ס"ל לרבנן [במ"ט] דתראה בתחלה. מכ"ש הכא שנשאר קצת מהאום

שכבר טמאה היתה. אע"כ דמיירי דבסוף הסגר מצא ב' השינויים ביחד. ואפ"ה ס"ל לר"ע דנידון כנגע חדש:

ולא דמי לדלעיל סימן נ"ג. דבנתמעטה מכגריס ופטרה. ואח"כ חזרה למקומה הראשון. דאמרינן דתראה בתחלה ומצטרף הישן עם החדש. והכא אמרינן דמדנתמעט הישן עד פחות מכגריס נתבטל מכל וכל. ואמ"צ עם החדש. י"ל התם איכא רק חדא לטיבותא דנתמעטה מכגריס. אבל הרי חזרה למקומה הראשון. להכי אף ע"י שנתמעטה בטל שמה הראשון ממנה. עכ"פ כשחזרה למקומה הראשון. לא חשבינן להפחות מכגריס הנשאר כליתא. והרי גם לקמן [ספ"ט] דבנתמעטה משיעור גריס ביני ביני. אם חזרה ופשתה על יתר מכגריס אע"ג שזה הפשיון כבר הי' תחלה במקום הזה. אפ"ה לפמ"ש לעיל [סימן ס']. מחשב כפנים חדשות להחליט. מכ"ש בחזרה לכגריס למקומה הראשון כלעיל [סימן נ"ג]. שיחשוב כפנים חדשות להסגיר. משא"כ הכא דתרתי לטיבותא דלא נשאר כגריס. וגם לא חזרה למקומה. בכה"ג אמרינן דנתבטל לגמרי מה שנשאר מהישנה. וכליתא דמי. וי"א דמשנה זו וז' וח' כולהו לאחר פטור מיירי. ור"ל שעמדה נגע כגריס בעיני' ב' שבועות ופטרו. ואח"כ פשה ח"ג מצ"א והלך מהאום ח"ג מצד האחר. ר"ע ס"ל דכי היכי דבעמד בעיניו ב' שבועות ופטרו ואח"כ פשה לא חשבינן להאום שפטר. כליתא. ומצטרף להדי פסיון להחליט. ה"נ אם לאחר פטור זה הלך מהאום כח"ג ופשה כח"ג. לא חשבינן לח"ג הנשאר מהאום כליתא. ומצטרף להדי ח"ג של הפסיון. ותראה בתחלה. ורבנן ס"ל דדוקא בנשאר גריס מהאום. אז לא מחשב כליתא. ומצטרף להפשיון להחליט. אבל כשנשאר רק ח"ג מהאום. הו"ל כליתא כלל. ולא מצטרף תו בהדי ח"ג החדש. ולפיכך טהור לגמרי. ונ"ל דלפי פי' זה. אם לאחר הסגר א' או ב' מצא שהלך מהאום כח"ג ופשה ח"ג מצד האחר. גם לרבנן מצטרף הח"ג ישן עם החדש. מדלא פטרו הכהן עדיין משום הח"ג הנשאר מהישן. ודו"ק. ולפירוש דלן אם אירע כך לאחר הפטור. גם ר"ע מודה דאינו מצטרף:

וא"ת מ"ש דלעיל גררינן הח"ג. הנשאר מהישנה לח"ג החדש. ואמרינן דדייניגן הכל כנגע חדש. והכא אמרינן דגררינן הח"ג ועוד של החדשה להח"ג שנשאר מהישנה ומטמאינן לה מיד. י"ל דשאני הכא דכיון דאיכא בהפשיון הועוד יתר על מה שחסר מהאום. הועוד זה מכריע הח"ג של האום לעשותו עיקר. ויהי' הח"ג החדש מצטרף להח"ג ישן. לעשותו כולו ישן. והרי פשה הועוד:

ואע"ג דכשנולד הפשיון עם מחיה שבו ביחד. לא היה אפשר לטמא הנגע משום המחי' מדלא היתה המחיה אז מבוצרת. דהיינו לפי דעת הר"ש והר"ב באמצע הנגע ממש.

וכמ"ש לעיל סימן ל"ג. הרי כבר הוכחנו בס"ד במראה כהן סי' י"ג דא"צ שיהיה המחיה באמצע הנגע ממש. אלא אפילו רחבה מצ"א של המחיה טפי מצד האחר. טמאה. רק סגי כשהמחיה לכה"פ רחוקה משפת הנגע ברוחב ב' שערות. ות"ש דגם מלישנא דמשנתינו מוכח כן:

ואף להר"ש והר"ב שהבאנו לעיל סימן ל"א. דמחיה צריכה שתהיה מבוצרת. וזו המחיה שנולדה באמצע הפסיון. על כרחך שבשעה שנולדה לא היתה מבוצרת. אפ"ה כיון דהשתא מבוצרת היא והפסיון דינו כאום. חשבינן כאילו היה בהאום סי' טומ' ועבר. ובא אחר תחתיו. ונשארת בטומאתה:

הפעם אודה את ה'. כי הראני נפלאות בתורתו הקדושה. אשר באורה נראה אור. דבתחלה כתיב ושערה לא הפך לבן בלי מפיק ה"א. ולבתר הכי בשחין ומכוה כתיב ושערה הפך לבן במפיק. ולמה שנתה תורה מדתה לכתוב פעם כה ופעם כה. אולם בתחלה בבהרת שבעור הבשר כתיב שער בנגע הפך לבן וגו' וטימא אותו הכהן. ואמרי' בת"כ כ"מ שנא' שער. הרי כאן שנים. לומר לך שכשיהי' בהנגע ב' שערות לבנות. יטמאו הכהן. ועל זה יפה אמר הכתוב. ואם בהרת לבנה היא וגו' ושערה לא הפך לבן דהיינו ששער א' לא הפך לבן. ורק שער א' הפך לבן. ע"ז קאמר הכתוב והסגיר הכהן את הנגע. דאם תתלבן גם השער שבצדה. יחליטנו. והדר כתיב בשחין ומכוה ושערה הפך לבן במפיק. דהיינו כאילו כתוב ושער שלה הפך לבן. והרי כל שער משמעותו ב"ש. ע"ז קאמר וטמאו הכהן:

ומ"ש הר"ש והר"ב הכא דכל היכא דתנינן בפרקן ובה שער לבן. לאו היינו שבאו ביחד אלא שבאו אחר הנגע. כבר כתבנו [סימן מ"ד] דלפי ננסות דעת. פשטיות לישנא דפרקן במשנה א'. דקתני השער לבן פוסל בתחלה. וכ"כ בהמשניות שאח"כ לא משמע כדברי רבותינו. ועד כאן לא פליגי חכמים ור' יהושע במשנה י"א אלא במסופק איזה מין קדם. הא ביודע בוודאי שבאו שניהן כאחת. לכ"ע מסתבר שהנגע היה סיבה להשערות. ויוחלט. וכן משמע מהרא"ש כדברינו שכ' שניהן כאחת. ויש מקום להסתפק איזה מהן קדים. משמע דהא ביודע בוודאי שבאו שניהן כאחת אין כאן פלוגתא. וכן מוכח ראיה ברורה לזה מהרמב"ם [פ"ז מטו"צ ה"ב]. שכ' שהבא בחחלה הפך לבן עם ש"ל יוחלט. א"כ כ"ש בבהרת קטנה שבא בתחלה עם ש"ל שנחלט:

ועוד נ"ל דלבתר דסיים תנא כל פלוגתייהו דר"ע וחכמים אשמעינן דמדכתיב ושער בנגע הפך לבן. דמשמע שכבר היה כל הנגע קודם להש"ל. וכתיב נמי קרא אחרינא. ושערה הפך לבן במפיק ה"א. דמשמע כל שער הראוי לה צריך שיהפכה הנגע ללבן. מהא

שמעינן דכל הנגע צריך שיהפך כל השער. ולהכי נקט הכא ד' בבי. (א) בבא קדמאה. בהרת כח"ג וכו' ובהרת כח"ג ובה שער א'. דבכה"ג הפך כולה למקצת השער. אינה רק להסגיר.(ב)בבא תניינא. בהרת כח"ג ושער א'. ובהרת כח"ג בצדה ובה שער א' דבכה"ג הפך מקצתה למקצת השער. ומקצת האחר של הנגע הפך לשער האחר. אפ"ה לא הוה כהפך כולה את כולה. אלא אינה רק להסגיר. (ג) ב ב א תליתאי. בהרת כח"ג עם ב"ש. ובהרת כח"ג ושער א'. דהפך מקצת הנגע את כל השער. ומקצת האחר של הנגע הפך עכ"פ שער א' המגיע לחלקו. אפ"ה אינו רק להסגיר. (ד) בבא רביעאה. היינו כאשר צריך להיות באמת. דהיינו בהרת כח"ג. ובהרת כח"ג ובה ב"ש. דהיינו שהפך כולה את כולו. אז הוא להחליט. ומסיים עלה שפיר. מפני שאמרו אם קדמה בהרת לש"ל וכו'. ר"ל להכי הוצרכתי לפרש לך בכל הני בבי. באיזה אופן תהיה הקדימה שיוחלט על ידה. דצריך שתקדים כל הבהרת לכל השער הראוי לה. ומים עמוקה. דברי פי איש הגדול בענקים. ה"נ רבינו הגדול גאון עוזנו ואור עינינו רב"א זצוק"ל. הוא עוררני לדבר יקר. רק לא ראי זה כראי זה. שהרואה דברי קדשו בספרו הקדוש. יראה שרבינו בדרך אחר הלך. וגם שיבש בבא קדמאה. ואמר שאינה מן המשנה. ואולם אני עני וגוע. ישועתך אלהים תשגבני. וכאפטרוזא בר דנקא. אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני. בזה השלחן אשר לפני ה' המאזרני חיל ויתן תמים דרכי. ה' צורי וגואלי. ימלא פי תהלתו לנצח:

ומה שתירץ הר"ש דהתם האשה טוענת ברי. והא אלימא מספיקא דבעל אף שחזקת ממון מסייעתו. ולהכי חזקת הגוף עדיף. ק"ל דאמאי לא ניזל בתר חזקה דגופא גם בלי סיועת טענת ברי. והרי חזקה דאורייתא [כחולין ד"י ע"ב]. וא"כ ה"נ ניזיל בתר חזקה. וצ"ע:

פרק ה

והר"ש פי' דלהכי לא נקט תנא וכן במחי'. משום דמחי' הבאה ממקום פסיון לא מטמא. דפסיון מטמא רק סמוך להאום מבחוץ. ומחי' בעינן שתהא מבוצרת. ונ"ל כוונתו דאף דהוה מצי למנקט דהמחי' לא נולדה במקום הפסיון. עכ"פ התנא לא רצה להאריך. ועל פי' זה רתוי"ט נטה בכידון. והקשה לשאול. דא"כ למה גבי מחי' לעיל נקט תנא וכן בפסיון. והרי לא ראי זה כראי זה דזה מבפנים וזה מבחוץ. ועוד המטיר כמה קושיית על פי' זה ולבסוף העמיד דברי הר"ש בקושיא. וכפי הנראה מדברי רבינו. רצה להוכיח שפי' הר"ב והר"מ אמת. מדהביא פירושם בראש דבריו דלהכי לא נקט תנא הכא בהלך הפסיון שבא מחי' חלופו. משום דכשהלך הפסיון ובא מחי'. לפעמים יהא טהור. וכגון

שהמחי' מיעטה את הנגע. עד שאין הנגע סביב להמחי' כרוחב ב"ש. אולם מאד מאד גדלה עלי מדורת התימה על רבינו הגדול. איך אגב שטפי' הי' יכול לבו מקום אבני שיש טהור להתיישב בתירץ זה. שגם ע"ז ק' רישא דקתני הלך שער לבן ובא מחי' תחתיו דטמא. וק' והיאך נקט מחי'. והרי אפשר שאפילו יהי' מחי' ואפ"ה יהא טהור וכגון שמיעטה המחי' את הגריס של הנגע. עד שאין ברוחב ב"ש מהנגע סביב המחי'. אע"כ דלא חש תנא לזה דכה"ג לא מקרי מחי'. כמו דלא חש לפרש דמיירי שהמחי' כגודל עדשה ושהיא מכונסת. משום דעל כרחך הכי מיירי. דכל שאינה כן לא מקרי מחי'. וכמה ככרין דנרד למרי דכי כי האיר עיני בפירושי שבפנים. אשר כל הרוחות שבעולם לא יזיזוהו ממקומו. ועתה בא וראה כמה גדולים מעשה אלקינו. כי יודע אני כי כשל כח הסבל. כי פוסח עבדיך. ואף גם זאת פסחים בזזו בז. כי ד' דבר בקדשו אני את דכא. ועל כן ימלא פי תהלתו:

כך כ' הראב"ד. ורתוי"ט כתב בשם מהר"ם דס"ל לעקביא דמדחזרה נגע למקום' מוכח דהיא היא. ותמהני דא"כ אדמפלגי בשער פקודה. לפלגי בבהרת גופה שהלכה לגמרי וחזרה [כפ"ד מ"ז]. דלעקביא היא היא הישנה. ויהי' עקביא לקולא. דהו"ל כעמדה בעיניה ולרבנן תראה בתחלה. ולאו ממילא שמעת מינה דבשער פקודה פליגי איפכא. ואת"ל דנקט שער פקוד' לרבותא דרבנן. דאע"ג דיש כאן ב' הוכחות דחזרה למקומה. וגם הוכחה דש"ל. וכסברת הראב"ד. אפ"ה מקילי רבנן. א"כ מאן לימא לן דלא מכח האי סברא גופי' עקביא מחמיר. ורק ביש גם שער פקודה. הא בסברת חזרה למקומה לחוד. כסברת מהר"ם מודה לרבנן דלא אמרינן דהיא היא. ומנ"ל להרחיק הפלוגתות דלעקביא אפילו בחד הוכח' מחמיר. ולרבנן אפילו בב' הוכחות שהיא היא אפ"ה מקלינן. אבל אין להקשות למהר"ם דלפי דברי' גם בבהרת בלי שער פקוד' פליגי. א"כ ע"כ הא דתנן לעיל [פ"ד מ"ז] דבכה"ג כשלא פטרו עדיין אמרינן דהיא היא. כעקביא דהכא אתיא. והו"ל סתם ואח"כ מחלוקת. דקיי"ל אין הלכה כסתם [יבמות מ"ב ב']. והרי קיי"ל כסתם מתניתן דהתם [כרמב"ם פ"ו מטו"צ]. י"ל דהא דקאמר דבכה"ג אין הלכה כסתם. אין ר"ל דהלכה דלא כסתם. אלא ר"ל שיוצא מהכלל דהלכה כסתם משנה. ומ"מ אפשר דהלכה כמר או כמר [ועי' רתוי"ט כלים פ"י מ"א ד"ה עצמו'. אולם מתוס' חולין ק"ד ב' ד"ה ר' יוסי נראה שלא פירשו כך הך כללא. דא"כ לא הוו מקשי מידי וע"ש]:

וא"ת הרי ר"ע עצמו קאמר לעיל [פ"ד מ"ח] דבנשאר ח"ג מהישנה. חשבינן לה כליתא. ולפיכך כשגדל אח"כ ח"ג אחר סמוך לה מצטרף ונדונין יחד ככולה חדשה. והרי הכא קאמר ר"ע בעצמו דנדונין ב' החציין כהישנה. ואי"ל דהכא ה"ט משום דהחצי השני חוזר

למקומו תחלה. משא"כ לעיל הח"ג השני אינו במקום שכנס האום ח"ג. ליתא. דא"כ מדקאמר ר"ע דמודה דטהור רק בהלכה כולה. וחזרה. לנקט רבותא טפי דאפילו בהלך רק חצי'. וחזר חצי' שלא במקומו תחלה ג"כ נידון כחדש וטהור. י"ל כל שחזר שלא במקומה תחלה הו"ל כהלך כולה שאין כאן רבותא. עוי"ל דהכא שאני. דהשער פקודה מוכיח דהיא היא. ואדרב' ר"ע לשיטתו אזיל וכמ"ש בס"ד ביכין סימן כ"ב:

ומה"ט נקט נמי הכא מלת בתחלה. דלכאורה מיותר. אבל ר"ל דלא כהנך שהזכרנו במשנה ב' וג'. שהשנוי שבהן לא אירע בתחלה. רק לאחר שהוחלט. אבל הכא מיירי בספק שאירע בנגע בתחלה. וכדי שלא תטעה דבתחלה דקאמינא היינו קודם שהוסגר. להכי מפרש טפי דהיינו קודם שהוחלט והוחזק בטומ':

ומ"ש רתוי"ט דהה"נ בהי' הספק במחי'. נ"ל דר"ל בהי' בא' מהן בהרת עם מחי'. ובא' מהן בהרת בלי מחי'. וקצצו שניהם בהרתם. אחר שראום הכהן. אע"ג דשניהם עבדי אסורא [כשבת קל"ב ב']. ואפשר שגם אותו שקצץ בהרתו בלי סיט"ו. אף דלא אהני לי' מעשיו. אפ"ה לוקה [ועיי' לקמן פ"י סי' י"א.]. אפ"ה הרי אינו טמא רק אותו שהי' בו המחי'. ולהכי במסופק מי מהם שהי' בו הסיט"ו. שניהן טהורים. ואע"ג שא' מהם כבר נזקק לטומ'. עכ"פ מדלא הוחזקו שניהן לטומאה כלא הוחזקו דמי וכדמשמע במשנה ה'. ומהו' משה טארן נ"י אמר דכוונת רתוי"ט שהי' בו כגריס וסגרו שבוע א' או ב'. ובסוף ההסגר מצא בו ב' בהרות. ובאחת יש מחי'. ומסופק אם זאת שהמחי' בה היא הישנה. ונמצא שהאחרת חדשה וצריכה ב' הסגרות אחר שיטהר מהמחי' שבחברתה. או שאותה שהמחי' בה. חדשה היא. ונמצא שהאחרת נפטרה לגמרי אחר הסגר ב':

פרק ו

ונ"ל דהא דצריך רבינו לומר דהנ"מ הוא שאם הלכה המחי' וכו'. וכ"כ גם רתוי"ט. וק' ול"ל שהלכה המחי'. והרי בל"ז מדפשתה הנגע מצ"א אין המחי' תו באמצע הנגע ממש. ש"מ דס"ל לרבותינו דא"צ שתהי' המחי' באמצע הנגע ממש. רק סגי בשרחוקה מכל שפה רוחב ב"ש. ואפילו רחבה בצ"א יותר מבחברתה. טמאה [עיין פ"ד סי' ל"ג]:

כך פירשתי ע"פ הגירסא השנייה שהביא הר"ש ואוקי למתני' כשהבהרת היא כגריס בלי המחיה. אמנם רבינו הרא"ש הניף ידו בעים רוחו על פי' זה. וכ' שתלמיד טועה הכניס בוקי סריקא אלו. ונטע קמשוניו על שדה קודש של רבינו שמשון. דאי כדבריו דמתני' מיירי בבהרת שהיא כגריס. א"כ אמאי אמרינן דכשנתמעט' הבהרת טהורה. הרי אפשר שתתמעט הבהרת עד שלא תשאר רק היא ומחיתה כגריס. ואפ"ה תהיה טמאה.

דהרי לכ"ע בהכי סגי שתטמא הבהרת. ולכן רבינו הרא"ש רוח אחרת היה אתו בפי' המשנה. וכ' דמיירי בבהרת שהיא ומחיתה כגריס. וגרס בסיפא רבתה המחי' טהורה. והיינו מדאין כעדשה נגע סביב להמחי'. אולם לעני בדעת כמוני קשה לאוקמי מתני' כן. דהרי ברוב המשניות שבידינו גרסינן. רבתה המחי' טמאה. ותו דאי מתני' איירי כרבינו הרא"ש. מי הוה סני לתנא לומר בהרת שהיא ומחיתה כגריס כלעיל [פ"ד מ"ו]. ותו דאי נגרס בסיפא רבתה המחי' טהורה. למה לא כלל התנא במחי' רבתה או נתמעטה. דכיון דדיניהן שוה. הכי הול"ל רבתה המחי' או נתמעטה טהורה. ותו הרי במשנה ג' נקט ממש כהך לישנא דמשנה ב'. ושם א"א לומר דמיירי בהיא ומחיתה כגריס. דהרי מחי' פחותה מכעדשה וודאי אמ"צ לשיעור נגע [כתוספתא פ"ב]. וא"כ אמאי ברבתה בהרת טמאה. אלא וודאי מיירי התם בשהבהרת כגריס מלבד המחי'. וא"כ איך נימא דמשנה ב' דנקט בהך לישנא ממש מיירי בשהבהרת היא ומחיתה כגריס. אע"כ דגם משנתינו מיירי בבהרת שהיא כגריס מלבד המחי'. ואי משום קושיות דרבינו הרא"ש. דא"כ בנתמעט הבהרת אמאי טהורה. הרי אפשר שתתמעט עד שלא ישאר רק היא ומחיתה כגריס ותהי' עדיין טמאה. י"ל לר"ש לשיטתי' וודאי ל"ק כלל. דהרי לדידי' לא מצינן לאוקמא כגון שהעדשה שחסר מהגריס של הבהרת. הי' בולט ממנה מן הצד כזה . דהיינו שהמרובע הגדול הוא הבהרת. היא ומחיתה שבאמצעה שניהן יחד כגריס. ומזה המרובע היה בולט בהרת כעדשה מן הצד. ואי מיירי בכה"ג א"כ יפה הקשה רבינו הרא"ש. דהרי בין שיתרבה הנגע מתוך העדשה הזה או יתמעט משם. נשארת הנגע בטומאתה. דהרי אפילו יעבור כל עדשה ההוא שמן הצד של המרובע הגדול. עדיין נשאר בהרת שהיא ומחיתה יחד כגריס. אבל הרי להר"ש לשטתי' א"א דמיירי מתני' בכה"ג. שבולט כעדשה בהרת מן הצד. דהרי הר"ש ס"ל דמחי' צריך שיהא באמצע הנגע ממש [כמ"ש בס"ד במראה כהן סי' יג]. וא"כ אם יהי' כעדשה נגע בולט מהבהרת מן הצד. לא יהי' המחי' באמצע בהרת במדה שוה לכל צד. אלא דלהר"ש דאוקי למשנתינו שהבהרת בלי המחי' הוא כגריס. היינו שכשיעור עדשה החסר מהגריס של גוף הנגע ע"י המחי' שבאמצע' נתוסף בשיעור כזה כעדשה סביב הבהרת. דהיינו שנעשה מעדשה י"ב רצועות כזה ומפני שגודל עדשה הוא כרוחב ב"ש על ב"ש. א"כ הי' אורך כל הרצועה כרוחב ב"ש. ורוחב כל רצועה כרוחב ששית שער. ונקיף עם י"ב רצועות הנ"ל את ח' עדשי הנגע שמקיפין את המחי'. ומפני שד' עדשים שבד' זויות הנגע יש בהם ב' צדדי העדשה מגולים. לפיכך צריך י"ב הנ"ל לסבב כל קצוות החיצוניות של כל הנגע סביב כזה. נמצא יתרחב הנגע ע"י הקפה זו כרוחב ששית שער לכל צד. ויהי' מקצה המחי' עד שפת הנגע

לכל צד. כרוחב ב"ש וששית כך מוכרחים אנו לומר לדעת הר"ש דמצריך למחי' שתהי' באמצע הנגע ממש. ואוקי למתני' דהכא שהבהרת היא כגריס מלבד המחי'. וא"כ סרה תלונת רבינו הרא"ש על פי' זה. שהקשה דא"כ כשנתמעט הנגע כגריס אמאי טהורה. הרי עדיין נשאר נגע שהיא ומחייתה כגריס. במהכ"ר אם לאחר שנתמעטה ישאר נגע שהיא ומחיתה כגריס. על כרחך שלא נתמעטה הנגע רק חלק ששית מרוחב שערה. ואיך יעלה על הדעת שיהי' הכהן יכול לשער שנתמעטה הנגע משהו מן המשהו כזה. והרי גם על רוחב שער א' אנו מצטערים היאך היה יכול הכהן לשער רחבה אם לא על ידי כלי אומנות נפלא מאד. ומה גם שיהיה יכול לשער הוספה או גירעון בהנגע בשטח חלק ששית מרוחב השער. אשר הוא רק קו מחשבי. ולא יגידוה לנו כל כלי אומנות הנפלאים שבעולם. אע"כ שנתמעטה באופן שיוכל הכהן להרגיש והיינו באופן שאמרנו שלא נשאר כגריס מהנגע. ושפיר קאמר תנא סתמא נתמעטה טהורה. כל שנתמעט הנגע באופן שניכר המיעוט ההוא לעין הכהן שוב לא נשאר כעדשה לכל צד סביב המחי'. אלא דאעיקרא ק"ל היכא אפשר דנוקמא להא דקא' הר"ש שהי' נגע כגריס מלבד המחי'. דהיינו שהיתה הבהרת מתפשטת סביב המחי' כשיעור ב"ש וחלק ששית מרוחב שערה. ולא יותר. במה אדע אותו חלק ששית מרוחב השער'. הר"ז למעלה מהשגת חוש הראיי' ומדידה. ותו ק"ל איפכא לדעת הר"ש. דא"כ אמאי ברבתה המחי' טמא' הרי כשתתרבה המחי' עד שיורגש לעין הכהן. והנגע היתה בולטת לכל צד סביב להמחי' רק ברוחב ב"ש וחלק ששית מרוחב שערה. על כרחך כשהרגיש הכהן שנתמעטה. לא נשאר מהנגע כעדשה סביב המחי'. ואמאי טמאה. אולם כבר אמרנו [במראה כהן שם] וגם הוכחנו בס"ד כמה פעמים במכילתן. דא"צ שיהי' באמצע הנגע ממש. רק סגי בשלא יהי' רוחב הנגע סביב המחי' פחות מעדשה. ואפילו יהי' בצד א' טפי מזה לית לן בה וטמא. וא"כ תתישב קושי' הרא"ש כפשוטו. די"ל דלעולם משנתינו מיירי כשהבהרת כגריס מלבד המחי'. והיינו שהעדשה החסר משיעור גריס שבהבהרת ע"י המחי' שבאמצעה. אותו עדשה בולט מן הצד של הבהרת. וכמ"ש בציור הראשון לעיל. והא דקאמר נתמעטה הבהרת טהורה ר"ל ברבתה הבהרת. א"א בשום גוונא שתהי' טהורה. דבין שרבתה לכל הצדדים סביב המחי' או שרבתה רק מצ"א. עכ"פ הרי פשתה וטמאה. אבל בנתמעטה הבהרת אפשר שיהא טהורה. דהיינו בנתמעטה בשום מקום שרחבה שם סביב המחי' רק כרוחב עדשה. חוץ בנתמעטה במקום עדשה הבולט. דשם פשיטא שאפילו ינטל העדשה כולו. תשאר עדיין היא ומחיתה כגריס. והדר קאמר. רבתה המחי' טמא'. ר"ל ג"כ כלעיל. דהיינו אפשר שתתרבה המחי' ותהי' טמאה. וכגון שתתרבה המחי' נגד

מקום עדשה הבולט. אבל נתמעטה המחי' בכל מקום שתתמעט נטהרה הנגע. דהרי אין בה אז כעדשה. ובהא יתישב נמי מה שיש לדקדק במשנתינו. דכיון דדין רבוי ומיעוט הבהרת ורבוי ומיעוט המחי' שוין בדינן. דכשנתרבה זה או זה טמאין. וכשנתמעט זה או זה טהורי'. א"כ למה לא כללן תנא. והכי הול"ל. רבתה הבהרת או המחי' טמא. נתמעט זה או זה טהור'. אבל לכי תידק בהנך מילי אתה תחזה דלא ראי זה כראי זה. ודין שניהן אינו שוה. דכשתתרבה הבהרת. בכ"מ שתתרבה טמא טמא יקרא. משא"כ במחי' שתתרבה. רק אפשר שיהי' טמא. והיינו כשתתרבה מול עדשה שבולט מהנגע מן הצד. ובנתמעט זה או זה הוא ממש להיפך. דכשנתמעטה הבהרת רק אפשר שיהא טהור. והיינו כשתתמעט שלא במקום עדשה הבולט. אבל המחי' בכ"מ שתתמעט טהור'. משום דבכל גוונא הרי לא נשאר מחי' כעדשה. לכן דעת שפתי' ברור מללו במשנתינו לבלי למחתינהו לבהרת ומחי' ברבויין ומיעוטן בחדא מחתא. וא"ת עכ"פ כיון דלפי"ז הא דקאמר התנא נתמעטה בהרת טהורה ורבתה המחי' טמאה. תרווייהו רק בדרך אפשר קאמר. ור"ל שזה אפשר שיהי' טהור וזה אפשר שיהי' טמא. והרי בכל א' מהן אפשר נמי להיפוך. א"כ הו"ל למנקטינהו לרבוי ומיעוט שבכל א' בחד לישנא. דהיינו רבתה או נתמעטה הבהרת טמאה. רבתה או נתמעטה המחי' טהור'. י"ל דרצה תנא למנקט גוונא שיהי' בהרת ומחי' שוין. דשניהן בנתרבו אפשר שיטמאו. ושניהן בנתמעטו אפשר שיטהרו. להכי בנתמעט בהרת נקט אפשריות טהרתה. כדי לדמותה לנתמעט המחי'. שא"א בה שלא יהי' טהור. דהרי בנתמעט אין בה כעדש'. ובנתרבה מחי' נקט לשון טמאה כדי לדמותה לנתרבה בהרת שא"א שלא תהי' טמאה. וקמ"ל בזה שאפשר שיהי' דין רבוי ומיעוט של בהרת ומחי' שוין. ולאפוקי ממשנה ג' כשהבהרת כגריס והמחי' שבתוכה פחותה מכעדשה לר"מ התם אין דינו שוה. דבהרת שרבתה וודאי טמאה. ונתמעטה וודאי טהורה. ובמחי' בין שרבתה ובין שנתמעטה לר"מ טמא'. ובהא מיושב נמי מה דק' דעכ"פ אמאי באמת לא נקט תנא בכה"ג. שהבהרת היא ומחיתה כגריס כיון דבהכי סגי. והול"ל דבכה"ג כשרבתה הבהרת טמא'. נתמעטה טהורה. ובמחי' בין שרבתה או נתמעטה טהורה. י"ל דהיינו דאמרן. דרצה למנקט גוונא שיהי' הבהרת ומחי' שוין. דבשניהן בנתרבו אפשר טומ'. ובנתמעטו אפשר טהרה וכדאמרן. אבל אי הוה נקט היא ומחיתה כגריס הרי בשרבתה בהרת טמא'. ובמחי' אפילו רבתה טהור'. מדנתמעט עי"ז הבהרת. עוד י"ל דלהכי נקט תנא גוונא שהבהרת לבד כגריס משום רבנן דמשנה ג'. ולאשמעינן דבשהמחי' אינה כגריס השוו חכמים מדתן בזה עם כשהבהרת לבד

כגריס והמחי' לבד כעדשה דבשניהן ס"ל דכשרבתה מחי' טמאה וכשנתמעטה טהורה. ואברכה ד' בכל עת אל דעות ד' אשר חנני לברר כל זה:

וא"ת פשיטא ומאי קמ"ל. וי"ל משום דסד"א דרק בתחלה צריך שתהיה המחי' מבוצרת. אבל כשהוחלט פ"א ע"י שהיתה המחי' מבוצרת. אף שאח"כ רבתה המחי' לצד א' נשארת בטומאתה. דלא דמי לדלעיל [פ"א מ"ה] דמבוצרת ונעשת מן הצד. דנטהרה. התם לא הוחלט' עדיין אחמול. אבל הכא שהוחלטה כבר לא. וקמ"ל הכא דאפ"ה כל שהשתא אינה מבוצרת נטהרה. וקמ"ל עוד רבוי ונתמעט. דגם כשרבתה המחי' יותר מהעדשה. אם הבהרת מקיפו סביב ברוחב עדשה. ג"כ מצטרף המחי' שבתוכה לשיעור גריס. ולא תימא רק מחי' כעדשה מצטרף לשיעור גריס ולא כשמרוחק חלק הבהרת שמצד א' מהחלק שכנגדו טפי מכעדשה:

ונ"ל דהא דצריך למנקט תרתי. נתמעטה והלכה. ה"ט. דאי הוה תני רק נתמעטה סד"א דבנתמעט מצ"א סגי. והר"ז ליתא. מדעדיין נשאר שיעור מחי' בשאר הצדדים וראוי להשאר החיצונה בטומאתה. להכי נקט נמי גוונא דהלכה לה. לגלויי' דנתמעטה נמי בכה"ג מיירי. והיינו שנתמעטה בכל הצדדים סביב עד שלא נשאר רוחב עדשה ממנה בשום צד. דהו"ל דוגמת הלכה לה:

ול"מ הי' נ"ל דהך בבא ד"ה היא. דאפילו לר"ע לעיל במשנה ה'. דס"ל דגם כשפשתה פנימי' לא מחשב פשיון. זהו דוקא כשפשתה פנימי' לתוך מחי' של חיצונה. דכיון דגם כשלא פשתה חיצונה לתוך המחי' מקרי המחי' פנימי' להחיצונה. ונטמאת עי"ז להכי אינו בדין שיחשב אותו מקום חוץ לגבי פשיון פנימי'. אבל הכא שרק בהק מפסיק בין נגע הפנימי להחיצון. לפיכך דוקא לגבי פשיון של החיצונה לשם. שהבהק באמת פנימי לה אמרינן דאין נגע פושה לתוכה. אבל כשפשתה פנימי' שהבהק חוצה לה. הרי כל בהק כשאר עור הבשר הוא שהוא מחוץ להנגע. ושפיר מקרי פסיון לפנימי'. ומה"ט נמי נקט פחות מכעדשה לרבותא. דאע"ג שאין בו פנימי' לחיצונה רק רוחב פחות מכעדשה. דהיינו רק רוחב שער א'. אפ"ה מחשב אותו משהו חוץ לפנימי'. ופנים לחיצונה. ולפי"ז שפיר איצטריך לאשמעינן הך בבא. דקמ"ל דאף שכשהבוהק הוא בפנים נחשב כעור הבשר להפנימי'. שכשפשתה לשם. מחשב פשיון וטמאה. אפ"ה כשפשתה החיצונה להבהק. מחשב כפשה לתוכה. ואת"ל הרי הך רבותא הוה מצי נמי לאשמעינן בשיש מחי' פחות מכעדשה בין חיצון לפנימי. דמחשב אותו קצת מהעדש' פשיון לפנימי ולא לחיצונה. י"ל משום דמחי' פחות מכעדשה. פלוגתא דר"מ ורבנן היא [בתוספתא פ"ב]. דלר"מ כל נגע שאינו כגריס רק עם מחי' פחות מכעדשה שבתוכה יסגיר. דס"ל דגם מחי'

פחות מכעדשה מחשב כפנימית של הנגע ומצטרף לה. א"כ לדידי' ה"נ הכא מחשב כפנימית נגד החיצון. ואין הנגע הפנימי פושה לתוך שם. מדהו"ל כפושה לתוכה ולרבנן שם כל מחי' פחות מכעדשה כעור הבשר דיינינן לה. ואמ"צ לשיעור גריס של הנגע. א"כ לדידהו כשאר עור הבשר דיינינן לה ויש בו סימן לפשיון לפנימית ולא לחיצונה [ועי' לעיל מ"ג ודו"ק]. אולם הרמב"ם והר"ב כתבו דלהכי לא נקט בהק כעדשה. משום דאז הי' טמא משום מחי'. דמחי' מטמא בכל מראה. ורתוי"ט הרבה להקשות קושיות עצומות ע"ז. והביא ראיות חזקות דכל שמראיתו כבוהק אמ"ט משום מחי'. לכן ידו הדה לפרש כפירוש הר"ש ז"ל יע"ש. ואני הדל לא הבאתי פי' זה. משום דלפי קוצר שכלי לא אוכל מלט משא מלומר דלפענ"ד זהו דוחק גדול לומר דהי' בוהק דקאמר משנתינו. היינו שהבהק מפסיק בין הנגע למחי'. והרי ההפסק שבין נגע למחי' לא נזכר לעיל מינה כלל. והיאך תלא תניא בדלא תניא. אולם כדי שלא לעשות רבותינו אשר מימיהן אנו שותין כל היום. כטועין ח"ו בדבר משנה. ועוד שהרי גם הרא"ש אשר ידוע כי כל דרכי' כעשתרות קרנים מידו לו גם הוא בפירושו שלא ראהו רתוי"ט [כדמוכח בכמה מקומות] פי' משנתינו כרמב"ם והר"ב. על כרחך נכוף אזנינו לשמוע. שכל המקומות שהביא רתוי"ט שנזכר שם דבהק אין דינו כמחי'. היינו בהק פחות מכעדשה. ואת"ל א"כ מראה מחי' נמי כשהיא פחות מכעדשה לא שמה מחי'. והו"ל להתנא למנקט מחי' פחות מכעדש'. י"ל דלרבותא נקט בוהק דאף שהוא לבן ומראה חולי. אפ"ה מדבוהק נמוך מד' מראו' טהור. ואדונינו רב"א זוצוק"ל פי' משנתינו דה"ק. בהק או מחי' פחות מכעדשה. וראו כי רבותינו הגבורים פלגי שויסקי. ואנא עניא קטין חריך שקא מקולבאי פלגינא אמגוזא ופסחים בזזו בז. כי יד ד' עשתה זאת ויהי לי לישועה:

ומ"ש רבינו הראב"ד שבראשי אברים אין גידול שיער. במחכ"ר זה היפך המוחש. דהרי בראש החוטם של זקנים יש לפעמים שערות קטנות כדי לקרוץ בזוג. ותו דגם לקמן ספ"ט לא הקשו לר"א רק מפס ידו שאין שם א' מג' סימני'. משמע דבראשי אברים שפיר אפשר בהם עכ"פ פסיון וש"ל. וצ"ע. ולע"ד אאמ"ו הגזצוק"ל להכי לא נקט אמ"ט בבהרת. מדסד"א דגם אין נגע פושה לתוכה. והא ליתא. דאע"ג דאין שם מטמא בבהרת. עכ"פ נגע שבחוץ פושה לתוכן [כהר"ב פ"ח מ"ה]. ורק בביהס"ת במשנה ח' דאין מטמא בבהרת. וגם אין נגע פושה לתוכן. קתני שפיר ואלו אמ"ט בבהרת ודפח"ח. דבזה מתורץ גם קושיתינו ביכין. ובזה תירץ ע"ר הגזצוק"ל גם קושיית הגאון יעב"ץ שהקשה דאי נימא כהראב"ד דרא"ב אפילו בנגע אמ"ט א"כ ל"ל קרא בר"א דמילה שמותר לקוצ' הרי רק

בראויי' לטמ' אסור לקוץ [כפ"ז מ"ד] והרי לראב"ד אינו ראוי כלל. והשיב ע"ר זצוק"ל דהתם מיירי בפשה לתוכה. ולבו"ת נ' דהתם כשהנגע הוא מן הצד שבראש:

פרק ז

ויש לדקדק ל"ל דכלל תרווייהו בכלל ופרט. והוצרך להאריך. הרי הוה סגי לן למנקט רק הפרט בלשון קצר. והכי הול"ל. בראש וזקן ונקרחו. בשחין ומכוה ונעשו צרבת. וכדנקט לעיל בעובד כוכבים. ונתגייר וכו'. וי"ל דה"ק. דאפילו הי' הבהרת בראש ובזקן. בשחין או מכוה שהי' שם. לא אמרינן דמדיש במקומ' ב' מיני פטור. הו"ל כליתא הבהרת כלל שם דמי. ולפיכך כשחזר ונקרח ונצרב. אז הבהרת שנראה שם עדיין פנים חדשות הוא. קמ"ל:

כך הי' נ"ל פי' משנה חמורה הזאת. וכן נראה ג"כ דעת הרמב"ם [בפ"ו מטו"צ] שפסק כרבנן וטהור' לגמרי. אולם שפיל ואזיל בר אווזא ועינוהי מטייפין בתוספתא [ספ"ב דמכילתין]. שם כתוב הדר הוא כך. ראב"י אומר הואיל ותחלתו וסופו טמא. טמא. וחכ"א יראה בתחלה. ופי' הר"ש. דנ"מ בפלוגתיי' אם פשתה השתא. לראב"י טמא. ולרבנן יראה בתחלה ויסגיר. מדאין פשיון מטמא בתחלה. עכ"ל הר"ש. וא"כ מדדחיקא לן מילתא טובא לאפושי בפלוגתא. לומר דרבנן דתוספתא אינן רבנן דמשנתינו לפיכך צ"ל דהא דקאמר משנתינו וחכמים מטהרים. ר"ל שלא יוחלט בפשיון. וכמו שפי' הר"ש התוספתא. ולפי"ז א"א תו לומר דפלוגתייהו דראב"י ורבנן יהי' בכל ד' אופנים הנ"ל. דהרי באופן א' שאמרנו. דהיינו בשאירעו כל השינויים שבמשנתינו מחיוב לפטור ומפטור לחיוב. הכל קודם שבא לפני הכהן. ואח"כ הובא לפני הכהן בזמן חיוב בתרא עם פשיון. בכה"ג א"א לומר שראב"י מטמא ע"י פשיון זה. דהרי השתא הוא הפעם הראשון שבא לפני הכהן. והרי כו"ע ס"ל דאין פשיון מטמא בתחלה. אע"כ דלפי התוספתא שזכרנו רק בג' האופנים האחרים הנ"ל פליגי. דהיינו שבא לפני הכהן בזמן חיוב. והסגירו. ובתוך ימי הסגרו נתהווה מקום פטור. ובסוף ההסגר שוב מצאו הכהן במקום חיוב עם פשיון. דלראב"י אמרינן דהיא היא הראשונה. ומדפשתה יחליטנה. ולרבנן ס"ל דמדהפסיק בינתיים מקום פטור. אמרינן דזאת בתרא נגע חדש הוא. ולהכי יסגירנה. ואע"ג דבהלכה תוך ימי ההסגר וחזרה בסוף ההסגר. אמרינן לעיל [פ"ד מ"ז] דדיינינן שהיא היא. י"ל התם בשעה שהלכה תוך ימי ההסגר הי' עכ"פ המקום ראוי לנגע. משא"כ הכא כיון שנתהווה מקום הנגע בינתיים מקום פטור. דיינינן לה כאילו פטרו הכהן לגמרי ביני וביני. וזאת הבתרא נגע חדש הוא ותראה בתחלה. וכ"כ פליגי

באופן ג' הנ"ל. דהיינו שהסגירו הכהן בזמן חיוב. ובסוף ההסגר מצא' הכהן במקום פטור ופטרו. ולאחר הפטור שוב חזרה למקום חיוב עם פשיון. דלראב"י דיינינן לה שהיא היא הראשונה. ולפיכך הו"ל ככל פשיון שאחר הפטור דיוחלט [כפ"א מ"ג]. ואע"ג דלעיל [פ"ד מ"ז] אמרינן דבהלכה ופטרה. וחזרה לאחר הפטור תראה בתחלה. י"ל דס"ל לראב"י דהתם שאני שהלכה לגמרי ביני ביני. משא"כ הכא הרי הנגע נשארת ביני ביני במקומה. רק שהי' מקום פטור שם ביני ביני. אבל רבנן ס"ל דלא מחלקינן בהכי. אלא דיינינן לה הכא כהלכה וחזרה הנ"ל ותראה בתחלה. וכ"כ פליגי באופן הד' שזכרנו. דהיינו שכשהיתה בתחלה במקום חיוב היה בה סיט"ו. דהיינו ש"ל או מחי'. והחליטו הכהן. ואחר ההחלט נקמט מקומה. וטיהרו או לא טיהרו הכהן. ואח"כ חזרה להתהוות מקום חיוב. וגם עבר הש"ל והמחי'. אבל נגד זה בא לה פשיון. דלראב"י אמרינן דהיא היא. והרי בכה"ג אמרינן לעיל [פ"ה מ"ב] דבעבר ש"ל ומחי' ובא פשיון תחתיו דהרי הוא בחלוטו. ולרבנן שאני הכא. דהפסיק מקום פטור בינת ים. הו"ל הך בתראה כנגע חדש. ואין פשיון פוסל בה בתחלה. ולהכי יסגיר. כך נ"ל פי' המשנה לפי התוספתא. אבל להרמב"ם דס"ל דלרבנן טהור לגמרי אפשר לומר שהי' לו הגירסא בתוספתא לרבנן תראה כתחלה. בכ"ף הדמיון. וכ"ה הגירסא לפני בלשון התוספתא שהביא הר"ש [וכן מצינו בכמה דוכתי שמשונה גירסת התוספתא שבהר"ש מהגירסא שבתוספתא שלנו]. וס"ל להרמב"ם דמ"ש התוספתא כתחלה. ר"ל תראה כאילו עדיין היא במקום פטור. דהיינו כמו שהיתה קודם שחזרה למקום החיוב. א"נ שבאמת הי' להרמב"ם הגירסא בתוספתא. וחכמים אומרים טהור. אמנם אין להקשות במשנתינו למה לא הזכיר התנא היאך יהיה הדין אם נתהווה הנגע בזמן חיוב ונתקיימה עד זמן פטור. די"ל דה"ט משום דזה ממילא שמעינן לה. דבכה"ג לכ"ע טהור. וגם זה פשוט דכשראהו הכהן בזמן חיוב עם סי' טומאה והחליטו. אף דאח"כ נתהוות במקום פטור. לא אמרינן דטהור למפרע. דהרי לא עדיף מאילו עברה הנגע לגמרי. ולפיכך צריך להתטהר בצפרים וקרבנות מהטומאה דמקודם. אולם מה שלא הזכיר התנא. בהי' בהרת בעור. ונקמט. וחזר ונתפשט. מה דינו. בהא מסתפיקנא. מי נימא דדינו כאינך שזכר התנא. או דילמא שאני אינך שנתבטל הנגע לגמרי ביני ביני. אבל נגע שבעור הבשר ונקמט. הרי כיון שהנגע עומד בעינ' רק שנתכסת הו"ל כמוח' בקופסא. ואפילו לא חזרה הרי היא בטומאתה כבתחלה. וכן נראין הדברים דהרי פטור ביהס"ת ילפינן מדכתיב לכל מראה עיני הכהן [כהר"ש פ"ב מ"ד] והיינו שיהא הנגע במקום שנראה להכהן. וא"כ נגע זו שכבר ראהו הכהן וטימאו. ומה יועיל שחזר ונקמט. וכי צריך שיהי' הכהן רואהו לעולם. אלא כיון

שראהו פעם אחת וטימאו משום סיט"ו שהי' בו. נשאר בטומאתו אף שנקמט העור ונתכסה אח"כ והרי הוא כאילו כסהו במטפחת דלא ס"ד שיטהר עי"ז. מדא"א בו כל מראה עיני הכהן. אבל להרמב"ם [ספ"ו מטו"צ] ילפינן פטור דביהס"ת. מדכתיב בעור בשרו. ור"ל דכל שנקמט ונתכסה המקום שבו הנגע. שוב איננה בעור הבשר. וכליתא דמי ונטהר ולפיכך צ"ע הך דינא:

ונ"ל עוד דבהא פליגי. דראב"ע ס"ל דכמו דלעיל [פ"ד מ"ז] בהי' בו נגע. ולאחר שנפטר ממנה נשתנה למראה אחרת שבד' מראות. אפ"ה אמרינן דהיא היא. ונשאר בפיטורו. ה"נ הכא בנתהווה הנגע בזמן פטור ונתקיימה עד זמן חיוב נדונת כהיא היא ופטור. ור"א חסמא ס"ל. דדוקא בב' לטיבותא שנולדה הנגע בזמן פטור. וגם בזמן חיוב הוכהה מראיתה נמוך מהמראה שבתחלה. והרי כל כהה הוא בכלל עז ולפיכך הו"ל שפיר כאילו זאת הכהה כבר היתה בזמן פטור. להכי בכה"ג מדמינן לה להוכהה מראיתה דהתם. ונשאר בפטורו. אבל בחדא לטיבותא דנולד בזמן פטור. אבל אח"כ בזמן חיוב הועז לבנינותה טפי מבתחלה. דוקא התם מקלינן דמשום דב' המראות הן בזמן חיוב אמרינן דהיא היא. אבל הכא דמראה הראשונה הי' בזמן פטור. לפיכך הו"ל כאילו עדיין איננה בעולם וכשנתהפכה השתא בזמן חיוב למראה אחרת שאינה בכלל מראה הראשונה. הו"ל כנגע חדש ממש. ותראה בתחלה. ור"ע ס"ל דבין שנתחזקה או הוכהה המראה. אין שום מראה בכלל חבירתה. וא"כ דוקא התם. שנתהוות בזמן חיוב. אמרינן דהיא היא. אף שנפטר ביני ביני. אבל הכא שנתהוות בזמן פטור. הו"ל כאילו עדיין אינה בעולם אז. וכשנתהוות השתא בזמן חיוב במראה אחרת הו"ל כפנים חדשות ותראה בתחלה:

והנה לא נזכר בתוספתא מי האומר התחלתי וכו' ומי הם שהשיבו לו יפה אמרת. ואעפ"כ מבואר הדבר דתנא דתוספתא אעובדא דמשנתינו קאי. וקיצר בלשון מדלא רצה בתוספתא רק לפרש קצת ראיות של ר"ע שלא נתפרשו במשנתינו. ולכן קיצר נמי בתוספתא ולא הביא דגם בתלש סיט"ו בעמדו לפני הכהן מטהר ר"ע. ובמחכ"ר תוי"ט טעה בזה. במה שהעתיק התוספתא מהר"ש. ושם כ' הר"ש אח"כ. וז"ל אחד עומד וכו'. והי' סבור רתוי"ט שזה ג"כ מדברי התוספתא. ולהכי כ' עלה רתוי"ט שמה שכתוב כך בתוספתא ד"ה היא. וגם במשנה רצה לפרש כן. דהאי אחד עומד וכו' בבא בפ"ע וד"ה היא. ובמחכ"ר גם זה א"א. דהרי בתוספתא חזינן דמיגז גייז בלישני' וכדאמרן. וגם לא הביא בהתוספתא כלל דין התולש סיט"ו בעמדו לפני הכהן. ולהכי לא הביא התוספתא נמי ראיית ר"ע על טהרתו בזה. ורק הסתפק בהתוספתא בהבאת הראיה דמפני שלא ראהו הכהן וכו' משום דבהך טעמא סגי לן משו"ה לטהר להתולש סיט"ו בתוך ימי הסגר.

אבל תולש סיט"ו לפני הכהן שלא הביא דינו איך יביא ראי' לטהרתו. ובפרט שהראי' פשוטה ונגלת לכל עין שהראי' שהביא בתוספתא אינה ראי' העיקרית. דא"כ דזהו הטעם העיקר. דמפני שלא ראה הכהן עדיין סיט"ו שבו. ק' וכי טומאת הנגע בראיית הכהן תליא והרי בפירוש תנינן לעיל [מ"ג] עודהו מחליט וכו' פטור. אלמא דאף שראה הכהן הסיט"ו. אינו מוחלט עדיין עד שיחליטנו בפירוש. אלא כך כוונת הראי'. מפני מה עד שלא בא לפני הכהן טהור. מפני שלא ראה הכהן סיט"ו שבו ולא החליטו עדיין. א"כ ה"נ בין בתלש הסיט"ו תוך ימי הסגר. או בשעה שעומד לפני הכהן. עכ"פ כיון שבזה ובזה לא החליטו הכהן עדיין בפירוש טהור. והיינו דקאמר במשנתינו ובהתוספתא הביא להם ראיות. ומה לשון ראיות דקאמר לשון רבים. והרי רק ראי' א' הוא שהביא. אע"כ כדברינו שבאמת ב' ראיות הביא ר"ע. א' על התולש בימי הסגירו. והוא הראי' שהביא בתוספתא ומינה הוציא גם הראי' הב' על התולש סיט"ו בעמדו לפני כהן והוא הדין שהביא במשנתינו. ומה"ט נמי קאמר לשון התחלתי להביא להם ראיות וק' מה לשון התחלתי. וכי איזה ראיות הובא על זה בסוף. דקאמר על ראיותיו לשון התחלתי. הכי הול"ל הבאתי להם ראיה. אע"כ דה"ק מן הב' ראיות שהי' לי בזה התחלתי להביא מהם הראי' שהי' נצרך לי לתשובת שאלתי להם דמזה הוכחתי גם הראי' השני' על התולש סיט"ו לפני הכהן דטהור. ולהכי אחד העומד וכו'. א"נ ה"ק. התחלתי להביא ראי' גם על דבר חדש שלא שאלתי מהם עדיין עלי' שגם זה יהי' טהור. מיהו י"ל דלהכי קאמר התחלתי מדלא רצה להורות הלכה לפני רבותי' להכי קאמר לשון התחלתי. ר"ל לדון לפניהם בראיותי. והם גמרו הדין והודו לדברי. וכמפורש בתוספתא ואשכחן דכוותה לקמן [ספ"ט. ופי"א מ"ז] שאפילו טעם הדין לא התערב בנפשו התלמיד לומר לפני רבו בלי נטילת רשות. ועתה ראו נא אחי כי בחסדו מקים מעפר דל. דכמה הוה דחיק לן טובא לילך בעקבות רתוי"ט. ולומר שאחד הבא דקאמר תנא בבא חדשה היא. וד"ה היא. א"כ מה דקאמר ר"ע התחלתי להביא ראיות. לא פורש מה עשה לו. לטהרו או לטמאו. והיכן אשכחן דכוותה בכל סוגיית הש"ס. אבל לפי דברינו הנ"ל יבוא הכל על נכון בלי שום גמגום. אמנם יל"ד דמדחזינן בתשובתו בסוף דגם על התולש סיט"ו לפני הכהן יש להסתפק. א"כ למה לא שאל ר"ע גם על זה בתחלה מיד. ותו ק' כיון דר"ע לא שאלן רק על התולש תוך ימי ההסגר. א"כ וודאי מוכח שכבר ידע המשנה והדין של התולש סיט"ו קודם שבא לפני הכהן. או בתלשו אחר החלטו. וא"כ למה הוצרכו להביא לו המשנה שכבר ידעה. ולא דמיא כלל להך דכריתות [פ"ג מ"ז ח' ט'] דהתם אף דמסתבר דר"ע ידע כבר הדין של אותו דבר שלמדו ממנו תשובתם. אפ"ה הי' צריכים למנקט הדבר הידוע

לו. כדי לומר לו הק"ו שיש ללמוד מהדבר הידוע. אבל הכא שלא חידשו בתשובתם כלל מה שלא ידע ר"ע. ק' שפיר דהוי"ל מילתא שא"צ כלל מה שהשיבו לו אבל שמענו וכו'. אשר גם הוא כבר ידע כן. ונ"ל דאע"ג דר"ע ודאי כבר ידע המשנה וכדאמרן. אפ"ה ספוקי הוה מספקא ליה בהנך תרתי דהיינו בתולש סימן טומאה בעמדו כהן לפני ובתלשו בתוך ימי הסגרו. והיינו מדסתרי דיוקי דרישא וסיפא אהדדי במשנתינו. דברישא קאמר עד שלא בא אצל כהן טהור. משמע הא בעמדו לפני כהן או תוך ימי הסגרו טמא. ובסיפא הדר קאמר לאחר החלטו טמא. משמע הא הנך תרתי הנ"ל טהור. והנה בכל דוכתא דמקשינן בש"ס קו' כזו. מצינן גבה ב' אופני תרוצים. לפעמים משני הש"ס. נעשה דיוקא דרישא כמפורש בסיפא [כביצה דכ"ד ב' וקדושין ד"ה ב']. וכ"כ מתרץ לפעמים אלא רישא דוקא וסיפא לאו דוקא [כפסחים י"ט ב' ועירובין דט"ז ב'] וגם זהו סברת נעשה הנ"ל. אבל אשכחנא דוכתי טובא דמשני הש"ס על קושי' כזאת בזה"ל אלא מהא ליכא למשמע מינה. ור"ל דספיקא הוה הי מהב' בבי דוקא וכן פירש"י [שבת קכ"א א']. ולפיכך נ"ל דבכל דוכתא דמתרץ הש"ס הכי. אי הוה מלתא דרבנן אזלינן לקולא. כי התם בסוגיא דשבת הנ"ל באמירה לעובד כוכבים שבות. שרי לומר בפני עובד כוכבים כל המכבה אינו מפסיד. וכ"כ ביבמות [ע"ו א'] בעי בפצוע דכא אי מותר בנתינה. והרי איסור נתינה בקהל הוא רק מדרבנן [כיבמות דע"ח ב']. לפיכך מספיקא שרי. וכן עוד בדוכתי טובא. אבל היכא דבעי הכי באיסור דאורייתא. אמרי' ספיקא לחומרא [כנדה דלג"ב ומנחות דקב"א] ועוד בדוכתי טובא. וכ"כ בנדרים בכה"ג אזלינן לחומרא [כנדרים דסע"ב] והיינו משום דסתם נדרים להחמיר [כנדרים די"ח ב']. אולם בממונא בכל אבעייא דמתרץ כה"ג. הו"ל ספיקא דממונא והממע"ה [כב"מ כ"ו ב'. ודל"ד א'. וב"ב ק"ד ב'] ועוד בדוכתי טובא. ונחזור לענייננו. דלפי"ז מדקשיא גם במשנתינו דיוקא דרישא וסיפא אהדדי. וכדאמרן. א"כ ספיקא הוה. ואע"ג דליכא למימר דכיון דהכא מיירי קודם שנזקק לטומ'. וכל ספק נגעים קודם שנזקק לטומ' טהור [כספ"ה וספי"א]. די"ל דהתם שאני דרביי' קרא. וכמ"ש הר"ש שם בשם ת"כ. עכ"פ י"ל כיון דכל עיקר טומאתו של זה מדרבנן הוא. דאע"ג דמייתי הר"ש קרא למילף טומאתו משם הרי כבר כתב הר"ש בעצמו. דהך קרא רק אסמכתא בעלמא הוא. א"כ דתרווייהו הנך גוונא ספיקא דרבנן ניהו והו"ל למיזל לקולא. או דילמא דלא דמי הך ספיקא לשאר ספק דרבנן. דהכא משום קנסא טמאוהו. מדעבר אאיסור דאורייתא להכי מסתבר דגם בהנך תרתי קנסוהו. וכדאשכחן כה"ג [במ"ק י"ג א'] דבעבר אאיסור דאו' קנסו בנו אחריו. אף דבעבר אדרבנן לא קנסו לבנו. כך י"ל שזה היתה ספיקתו של ר"ע. אלא כיון דמפשטות דיוקא דרישא דקתני דבתלש הסיט"ו קודם

שבא אצל כהן. טהור. וודאי משמע טפי. דהא בתלש בשכבר הוא לפני הכהן טמ'. ולפיכך לא בעי ר"ע מהם הך דינא. רק אבעיא לי' בתלש סיט"ו בימי הסגרו מהו. מי נימא דהאי וודאי טהור וכדיוקא דסיפא. דמדתני בתלש לאחר החלטו טמא משמע וודאי דהא בתלש תוך הסגרו טהור. או דילמא דגם בתולש תוך הסגרו דייקינן מרישא. ואמרינן בתרוויי' הנך דיוקי דנעשים כמפורש בסיפא. ושניהן טמאים. דבתרווייהו קנסינן לי'. ואף שיש לומר דאולי גם בתלש לפני הכהן. אפ"ה מדעבר רק אדרבנן לא קנסו לי' כל שלא החליטו הכהן בפירוש. אפ"ה סבר ר"ע איבעי מנייהו חדא. ואשמע מתשובתם תרתי. וכדאשכחן דכוותי' בש"ס [זבחים ד"ל סע"ב]. כ"כ ה"נ סבר ר"ע איבעי מנייהו תולש תוך הסגרו. ואם ישיבו לי עליו שהוא טמא. א"כ כ"ש בתלש לפני כהן שהוא טמא. ובתרוויי' קנסינן לי'. ואם ישיבו לי שקבלו שהוא טהור כשתלש בימי הסגרו. וכדיוקא דסיפא. א"כ נשמע נמי מדיוקא דרישא דדוקא בתלש קודם שבא אצל כהן טהור. הא בתלש לפני הכהן טמא. ועוד דגם מפשטותם להתולש בימי הסגרו טהור. אוכל לדייק דהא בתולש לפני הכהן דטמא. דאל"כ הי' אומרים לי מה תבעי לך בתולש בימי הסגרו. הרי אפילו בתולש לפני הכהן טהור. ומדלא יאמרו לי כן. אדע דבאמת בתולש לפני כהן טמא. וכהדיוק הפשוט מהרישא. אבל הם השיבו לו. לא שמענו רק ב' הנקודות הללו. דהיינו התלישה היותר אפשרי בהקדמה. והיינו בתולש סיט"ו שבו קודם שבא לפני כהן. והתלישה היותר אפשרי באיחור דהיינו בתולש הסיט"ו לאחר שהוחלט. למצא שכל הדיוקי' שבין ב' הנקודות הנ"ל ספיקא הם. ועל זה השיב ר"ע כיון שאין לכם קבלה על ב' דיוקים הללו של רישא וסיפא. יש לי ללמוד. דרק דיוק דסיפא דווקא. דרק בתלש אחר החלטו טמא. הא בתלש מקודם טהור. אבל דיוק דרישא הוא לאו דוקא. דהכל תלוי רק באם תלש הסיט"ו קודם או אחר ההחלט. ורק התנא נקט התלישה היותר מוקדמת והתלישה היותר מאוחרת:

ומה"ט נמי נ"ל דלר"א בתלש הסיט"ו. ובא סיט"ו אחר. וחזר ועבר הסיט"ו השני ממילא. ובאופן שאין לחשדו שכמו שהעביר הסיט"ו הראשון במזיד כ"כ העביר השני. ג"כ טהור. וא"ת עכ"פ איך אפשר שיוחלט בסימן טומאה השני. הרי כבר נשאר בהחלטו מסיט"ו הראשון. והרי אין מחליטין את המוחלט [כפ"ג מ"א]. י"ל דזה שקצץ בהרתו. מדאו' טהור גמור הוא. דאף למה דקי"ל כרבא [תמורה דד"ב] דכל דא"ר לא תעביד אי עביד לא מהני. היינו דוקא בלא עשה שינוי בגוף הדבר. כממיר. או אונס שגירש. אבל הכא שעשה שנוי בגוף הנגע. הכי ס"ד דלא להני. ויהי' הנעשה כאילו לא נעשה. הרי משונה ועומד הוא. הרי שור שחוט לפניך. וכיון שכן במה נטמאו. ותו דאפילו נימא דגם בשיש שנוי בהגוף

אפ"ה לא מהני. י"ל דשאני הכא דגלי קרא. דכתיב כל ימי אשר הנגע בו יטמא. ולא כשנקצצה [כהת"כ שהביא הר"ש בפרקן]. ורק מד"ס טמא משום קנסא. ולהכי גזרו דאף לאחר שיביא קרבנותיו. ישאר בטומאתו. דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם [ככתובות די"א]. ולפיכך מדטומאתו רק מד"ס. משו"ה אין שורפין על טומאתו תרומה וקדשים. ומה"ט לכשיוולד לו נגע אחרת. לא די דרשאי להחליטו. אלא גם חייב להחליטו. כדי שלא להקיל בטומאתו. דבנכנס למקדש חייב כרת מעתה. והתרומה וקדשי' שיטמא יהא חייב לשרפן:

אמנם אפ"ה נ"ל כהר"ש. דעד שתהפך כולו דקאמר תנא. אבהרת השניי' קאי. דגם בפשה כולו מנגע ב' מטהרי רבנן. והרא"ש פי' שהבהרת הראשונה שתלש ממנה הסיט"ו. משם תתהפך כולו ללבן. ולכאורה ק' ע"ז בין להר"ש ובין להרא"ש האיך אפשר שיתטהר ע"י הפריחה. הרי מדתלש הסיט"ו נטהר מדאו'. וכמ"ש בסי' הקדום. וא"כ מה מהני שפרח אח"כ בכולו. הרי פרח מתוך הטהרה וטמא [כפ"ח מ"ח]. י"ל הרי מדקנסוהו א"א שיטהרנו הכהן. דאפילו מטהרנו יהי' נשאר בטומאתו. דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם [כתובות די"א]. וא"כ הרי אפילו בעברו הסיט"ו מעצמן וקודם שטיהרו הכהן בפירוש פרח בכולו. דינו כפרח מתוך הטומאה וטהור. דאע"ג דלקמן [פ"ח מ"י] קאמר דבמראה כהן תליא מילתא. התם ע"כ לאו דוקא ראה קתני. אלא כל שלא החליטו או פטרו בפירוש דינו כלא ראהו. וכדמוכח מלעיל [פ"ז מ"ג ושם סי' מ"ט]. וכיון שלא טיהרו הכהן הרי הוא עדיין בטומאתו מדאו'. והו"ל שפיר פרח מתוך הטומ' וטהור. אמנם ל"מ הי' נ"ל דא"א כלל לומר כרבינו הרא"ש דעד שתפרח בכולו דקאמר תנא. אבהרת קמא שתלש ממנה הסיט"ו קאי. דהרי עד שתתמעט בהרתו מכגריס דתני בסיפא וודאי אבהרת ראשונה קאי. דאי אשניי'. מ"ש דתתמעט דמודו בה רבנן דנטהרה. ומ"ש כשנטהר' שניי' באופן אחר דפליגי בה רבנן על ר"א. ואת"ל דנתמעט עדיף מדהו"ל כאינה בעולם כלל. משא"כ בשעבר רק הסיט"ו שבו. הרי כשיחזור בה הסיט"ו תטמא. [מיי' פ"ד מ"ז]. עכ"פ אי עד שתתמעט אשניי' קאי א"כ במשנה ה' בקצצה במתכוין נמי הו"ל לרבנן לומר עד שתתמעט שניי'. אע"כ דעד שתתמעט דקאמרי רבנן. היינו הבהרת הראשונה. ולהכי רק ברישא דרק נתלש הסיט"ו ונשארת הבהרת. שפיר שייך לומר שתתמעט הראשונה. אבל במשנה ה' שנקצצה הבהרת שבה הסיט"ו לגמרי לא מצי למתני עד שתתמעט הראשונה. דהרי אינה בעולם עוד. וא"כ אי נימא כהרא"ש. דגם עד שתהפך בכולו אבהרת קמא קאי. א"כ יהי' מלת בהרת בסיפא מיותר לגמרי. דהרי גם פרח בכולו דקאמר באותו בהרת שתתמעט מיירי. אע"כ דתקנת הפך כולו.

אבהרת שזכר ר"א קאי. והיינו הבהרת שניי'. וכהר"ש. ואף לפמ"ש לעיל דלרבנן לא מהני הוכחת טהרת נגע אחת על טהרת נגע חבירתה. וא"כ ה"נ הרי מדתלש הסיט"ו מנגע זו ולא התחיל ממנה הפריחה. איך נטהר הראשונה. מדפרחה בכולה האחרת. עכ"פ הפך בכולה שאני. דע"י הפריחה נשתתפה הראשונה עם השניי' ונעשה כולה כנגע אחת. והרי אפילו הי' נשאר הסיט"ו בהנגע הי' טהור. ולפיכך גם כשנתלש הסיט"ו נטהר:

ונ"ל דנקט פלוגתייהו לעיל בתולש הסיט"ו לרבותא דרבנן. דאע"ג שלא קצץ הנגע עצמו. אפ"ה קנסוהו שלא יתטהר ע"י הוכחת נגע אחרת. והדר נקט הכא תו פלוגתיי' בקצץ הבהרת לרבותא דר"א. דאע"ג דקצץ כל הבהרת עם הסיט"ו שבה אפ"ה לר"א נטהר ע"י הוכחת טהרה שבנגע אחרת. אמנם בקצץ כל הנגע. ועמה בשר חי שסביב סמוך להנגע כ' הרמב"ם [פ"י מטו"צ ה"ג]. דאע"ג דפרח אח"כ בכולו אין לו טהרה לעולם. ונ"ל דדייק הרמב"ם כן. מדנקט במשנתינו רק קצצה. משמע דהא בקצץ עוד בשר עמה. מודה תנא לר' יהודה דטמא לעולם [כתוספתא פ"ג]. וטעם הדבר כתב הר"ש הכא. דקנסוהו טפי. מדהתאכזר על עצמו לחטטה מעיקרה. ולרכ"מ שם הטעם הוא. דמדחתך הבשר עמה. אע"ג שפרח אח"כ בכולה. חשבינן כאילו הבשר החי ההוא עדיין במקומו עומד. ונ"ל כוונתו דאע"ג שיתרפא המקום שקצץ משם הבשר החי וחפרח גם לשם הבהרת עכ"פ כיון שאותו בשר שקצץ אינו עוד בגופו וא"א שתפשה עליו הבהרת הו"ל כאלו הבשר החי עדיין שם. אולם הר"ב כאן אוקי למשנתינו כר' יהודה בתוספתא. ולהכי כ' וז"ל. ובקצץ עמה בשר חי לכ"ע אין לו טהרה עולמית. ובקצץ מקצת ולא נשאר כגריס. כ"ע לא פליגי דנטהר בפריחה. דמדנשאר מקצת מנגע הטמאה. אמריני דבפרח אח"כ בכולה נא קנסוהו כל כך [דגם מה שקצץ הי' נפרח עליו]. כי פליגי בקצץ הנגע מצומצמת עכת"ד הר"ב. משמע מדבריו דבקצצה כולה מצומצמת לא מהני לה פריחה לר"א. ול"מ א"א לומר כן. דהרי מדקאמרי רבנן עד שתפרח בכולה. ש"מ דרבנן מחמרי טפי מר"א. ור"א מודה לרבנן. דפרח בכולו מטהרי. ורק רבנן פליגי עלי' בנולד בו נגע אחר ונטהר. וס"ל דאין נגע אחרת מכריע לטהר נגע הראשונה. וא"כ אם בקצץ כולה ס"ל לר"א דבין בפרח בכולה או בנטהר בנגע אחרת מהני לטהר הנגע שקצץ. כ"ש דהול"ל בקצץ מקצתה דבין שפרח בכולה או בנטהר בנגע אחרת דמהני לטהר הראשונה. ואי לרבנן בין בקצץ כולה או מקצתה לא נטהר ע"י הכרעת טהרה שבאחרת. רק ע"י הפך בכולה. א"כ מה דוחקא דהר"ב לומר דפלוגתייהו דר"א ורבנן דמשנתינו רק בקצץ כולה מצומצמת. הרי גם בקצץ מקצתה פליגי. וכמו שביררנו בס"ד. והא דקאמר ר' יהודה דפליגי רק בקצץ כולה. אבל בקצץ מקצתה לכ"ע מהני פרח בכולה. נ"ל דפליג את"ק דהתם בהא. וגם אסתמא

דמשנתינו. וס"ל דפרח בכולה גרע מנולד בו נגע אחר ונטהר ממנה דבשלמא בנולד לו נגע אחר ונטהר. י"ל שפיר מדחס רחמנא עליה שנתרפא מנגע האחרת. אמרינן שאם זו שקצץ עדיין היתה בו הי' נתרפא. אבל בפרח בכולה. אין זה חייס משמיא שהוכה עד שמכף רגל ועד ראש אין בו מתום. ורק משום רחמנות יתיר' שעליו על כי גדל הכאב מאד צוה הקב"ה שנטהרו. אבל רק בשלא פשע בנפשו. אבל בזה החוטא שקצץ נגעו. אדרבה י"ל שענשו הקב"ה מדה כנגד מדה. הוא קצץ נגעו. ולכן נתהפך כולו לבן. ואם נטהרו הרי חוטא נשכר. והנה עיינתי בהתוספתא שעם פי' זר זהב מהגאון רב"א זצוק"ל. ושם לא גרסינן בדברי רבנן עד שתפרח בכולה. רק ה"ג משתפרח בכולה. ותאורנה עיני וששו בני מיעי. כאשר ראיתי שזה כדברינו הנ"ל. דרבנן דברייתא אינן רבנן דמשנתינו. אלא מקילי טפי מר"א. ודו"ק. והא דלא כלל תנא תולש סיט"ו וקוצץ בהרת בחד בבא. דהרי בתרוייהו פליגי ר"א ורבנן. י"ל דה"ט. משום דבתלש סיט"ו מהני לרבנן גם שיתמעט בהרתו מגריס. משא"כ בקוצץ וכמש"ל. ואף למה שפירשנו דגם בנקצץ מקצתה פליגי. וא"כ שפיר הוה מצי למנקט עד שתתמעט כגריס. דהיינו שיתמעט הנשאר עד שאפילו אם לא היה קוצץ לא היתה השתא כגריס [כתוס' בכורות ל"ד ב' וכן בר"ש הכא]. י"ל דהא תינח בשקצץ רק פחות מכגריס. אבל בשקצץ יתר מגריס. הרי בכה"ג אם היה השתא נשאר מה שקצץ היה נשאר כגריס. ולפיכך משום דבכה"ג לא מהני שתתמעט השתא מכגריס וגם בקצץ כולה לא שייך כלל לומר תקנת שתתמעט. להכי לא תני לה:

ונ"ל דלהראב"ד שהביא רתוי"ט [לעיל פ"ו מ"ז]. דגם בהרת בראשי אברים בלי מחיה אמ"ט. אילה"ק א"כ מה קמ"ל הכא הרי בל"ז אמ"ט. י"ל דאפילו להראב"ד דטהורה עכ"פ אסור לקצצה. דלא עדיף מבהק ושאר נגעים טהורים דאסור לקצצן מדאורייתא [וכשבת קל"ב ב]. א"נ י"ל דמיירי הכא שאין הנגע בראש הגיד רק מן הצד. ולאאמ"ו ע"ר הגזצוק"ל. מיירי הכא בפשה לשם דבכה"ג לכ"ע טמא [כהר"ב פ"ח מ"ה]:

פרק ח

כך פי' הרמב"ם. ותמוה פשיטא וכי חזרת רא"ב תטהר המוחלט. ותו למה נקט שחזרו בו רא"ב הרי אפי' חזר בו רוב גופו הרי הוא בטומאתו. וכדמסיק עד שתחזור בהרתו וכו'. ואת"ל דלא מבעיא קאמר לא מבעיא שאר גופו שחזר הרי הו"ל מחיה ופשיטא דטמא אלא אפי' בחזרו בו רא"ב דאמ"ט משום מחיה אפ"ה טמא. עכ"פ פשיטא. דוכי עדיף חזרו מלא חזרו וודאי נשאר בטומאתו. ונ"ל דאיידי דסיפא נקט לה. לאשמעינן דאם לאחר שחזרו רא"ב חזרו ונתכסו לא תימא חזרת רא"ב לא מחשב חזרה וכשחזרו

ונתכסו אח"כ נשאר בטומאתו שבפריחתו הראשונה קמ"ל דחזרת רא"ב מחשב חזרה. והו"ל עכשיו טומאה חדשה. ונ"ל עוד דכ"ש בפרח מטומ'. ואח"כ נולד בו מחיה וחזר ונתכסה. הו"ל המחיה כטומאה חדשה. וא"כ פרח שנית מתוך הטומאה וטהור:

ונ"ל דמשו"ה לא קאמר הכא עד שתתמעט בהרתו מכגריס. ה"ט מדבאמת א"צ כך. דאפילו היא עדיין כמה גריסין עכ"פ כיון שאין בה א' מסיט"ו טהורה היתה בתחלה. וכשתחזור השתא לשיעור זה נשאר בטהרתו. והא דלעיל לא מצי למימר שתחזור לכמות שהיתה ה"ט משום דקודם פריחה טמא הי'. ותו דהרי ברישא דפרח מתוך טומ'. כולל נמי שהי' בו ש"ל או מחיה. ונטמא על ידן ואח"כ פרח בכולו. או שמצאו בסוף שבוע א' שפרח בכולהו. והרי בהנך תרתי. דהיינו שנשאר בו עדיין הש"ל או המחיה. או שהוא עדיין תוך י"ד ימי הסגר. וודאי אינו נטהר עד שתתמעט בהרתו מכגריס. אולם אם הי' נטמא תחלה מפשיון. ואח"כ פרח בכולו. וחזר ונתמעט עד כגריס. אף שנשאר הפסיון בכלל הגריס טהור [כפ"ד מ"ח וט']:

ומה שהקשה רתוי"ט דא"כ מנ"ל לרבויי' בנתגלו רא"ב שיטמא. דלמא רק למעוטי ש"ל אתא. במתכ"ר אשתמיטתי' מ"ש רש"י בחומש דקרא הראות בו בשר חי כולה קרא יתירא הוא. דכבר כתיב לעיל מינה דמחיה סיט"ו. אלא לאשמעינן דבחזרה אפילו רא"ב מטמאו במחי' אולם הקרא דיליף מינה בתוספתא למעט ש"ל. קרא אחרינא הוא דכתיב אבתרא הבשר החי טמא הוא בשר חי מטמא ולא ש"ל. וכן מפורש בתוספתא [ומ"ש ברתוי"ט הקרא או כי ישוב הבשר החי. וודאי ט"ס הוא. דהרי קרא זה בטהרה כתוב ועי' בחומש]. אמנם עוד נ"ל דבכ"מ שצריך מחיה ממש כתיב מחיה בפירוש. מחית בשר חי. או עם הא הידיעה הבשר החי לאשמעינן דאמחיה שנזכר לעיל מינה קאי. משא"כ בחזרת הפך לבן. כתיב בשר חי בלי הא הידיעה משמע וודאי בשר מ"מ. וא"ת עכ"פ ק' לחכמים. דאע"ג דרק במחיה גלי קרא דמטמא בפרח בכולה. עכ"פ למה לא נילף מינה ש"ל במה מצינו שאדם דן אותה מעצמה. י"ל מדאיכא למפרך ולומר מה למחיה דחמירא דאפילו היתה קודם הנגע מטמא. משא"כ בש"ל שקדם לבהרת טהור [כספ"ד]. כך נ"ל פי' התוספתא דתני בטעמייהו דרבנן. דלהכי לא ילפי ש"ל ממחיה. משום דמחיה מטמא בתחלה ולא ש"ל. א"נ נ"ל דר"ל במלת בתחלה דהיינו כשהיתה המחיה קודם שפרח בכולה. וכגון שהי' בו בהרת כגריס ובה מחיה והוחלט ואח"כ הפך לבן. ונשאר המחיה. נשאר בטומאתו. משא"כ בש"ל שהי' בנגעו והוחלט ואח"כ הפך לבן. אע"ג שעדיין הש"ל במקומו אפ"ה טהור [וכמ"ז]:

ולאאמ"ו ע"ר הגזצוק"ל. קמ"ל מתניתין דסוף דינא כתחילת דינא. דבעכבו רא"ב בתחילה את הפריחה במשהו להכי בנתכסו וחזרו ונתגלו נמי שיעורו במשהו. וק' לבקא בר יומא א"כ בשאר מקום שבגוף נמי נימא סוף דינא כתחילת דינא במשהו. דהרי גם שם פחות מכעדשה מעכב הפריחה. וא"כ למה נקט הך דינא רק ברא"ב. ואת"ל רבותא קמ"ל דאף ברא"ב שאין בהם דין מחיה וקילי. אפ"ה פחות מכעדשה שעיכב בתחלה מעכב גם בסוף. עכ"פ קשה לאזני לשמוע. דמה דקאמר במתניתין כל פריחת רא"ב שבפריחתן טהרו טמא יהיה ר"ל שעכבו בתחלה הפריחה בשיעור זה. טפי הול"ל כל רא"ב שעכבו בתחלה מעכבי גם בסוף. וצ"ע:

וא"ת סיפא ל"ל דמדיוקא דרישא כבר שמעינן לה. וי"ל דאי מרישא סד"א דגם ראש וזקן בכלל וה"ק כל הראוי לטמא בנגע בשום גוונא. והרי גם ראש וזקן אפשר שיטמאו בבהרת כשיקרחו וכ"כ שחין ומכוה וקדח אפשר שיתטמאו בבהרת כשיתרפאו. להכי יעכבו הפריחה. ולא אתא לאפוקי רק תוך העין והאוזן והשחי והשאר שנזכרו לעיל [פ"ו מ"ח] דבהנך א"א בשום גוונא שיתטמאו בבהרת להכי נקט תנא נמי כללא דסיפא כל שאינו ראוי וכו' לגלויי' אכללא דרישא. דאי נימא דכל שראוי דרישא כולל נמי ראש וזקן. א"כ כל שאינו ראוי דסיפא ל"ל. הרי ממילא שמעינן לה מדיוקא דרישא. אע"כ דכל שראוי דרישא היינו רק עור ובשר. וכל שאינו ראוי דסיפא מרבה נמי ראש וזקן שלא נקרחו. דאע"ג דאפשר שיהיה ראויין להטמא כשיקרחו. עכ"פ כיון דהשתא בשעת פריחה. עדיין לא נקרחו. אינן ראויין להטמא בנגע. דבתר השתא אזלינן:

ולכאורה הי' נראה דה"ה קמט ונפשט נשאר מה"ט בטהרתו. אבל באמת אין הדבר כן. דבשלמא בראש וזקן וכו' לא נתהווה שום שינוי בגוף הנגע. רק עמדה בעינה. ובמקום הפטור הוא דנתהווה בו שינוי. להכי אזלינן בתר מעיקרא. אבל קמט ונפשט הרי עי"ז קצוות הנגע שסביב הקמט נתרחקו זמ"ז ונתגלה עי"ז הבשר שבתוך הקמט. והו"ל כשאר פרח בכולו שהתראה בו בשר חי שטמא [ועי' עוד לעיל פ"ז סימן ט"ו ודו"ק]. ולרמב"ם [פ"ו מטו"צ ה"ו] גרסינן הכא טמאים. ור"ל שדינו השתא כבהרת קטנה. ולא נטהר משום פרח בכולו. רק אם חייב עוד הסגר א' מסגירו. ואם נגדל בו ש"ל מקודם או השתא טמא. ואין דינו כש"ל הנשאר או גדל בפרח בכולה. אבל משום מחיה או בפשה הנגע לשם א"א שיטמא [כפ"ו סימן ס"ט]. ובל"ז ל"ש פסיון בפרת בכולו. דהרי הנגע מקיפתן. והרי אין הנגע פושה לתוכה. ולפי גירסא זו דנגרס הכא טמאים. צריך לפרש ב' כללי דרישא כל הראוי וכל שאינו ראוי. דה"ק לאשמעינן דדיינינן לכל נגע כפי מה שהיא. דבפרח בכולו בשעה שלא נקרח והרי אז לא היה הראש ראוי להטמא בבהרת. להכי אז אינו מעכב

הפריחה וטהור. וכשחזר ונקרח הראש אחר שנטהר. והרי אז ראוי להטמא בבהרת. להכי חוזר ומעכב הפריחה וטמא. וה"ה בנקרח ופרח. דנטמא. ואח"כ חזר והעלה שער נידון כפרח וטהור. וא"כ לפי מה דגרסינן טמאים י"ל דמה"ט לא נקט קמט ונפשט. דזה פשיטא דטמא. וכדאמרן. ורכ"מ כ' שדברי רבינו תמוהים. ולא זכיתי לידע למה. [ועי' בסי' הסמוך ודו"ק]:

וא"ת בשלמא לדידן דחצי עדשה שסמוך לראש וכו' מעכב. שפיר נקט אפילו. ור"ל וכ"ש בנשאר החצי עדשה מגולה. שהרי הוא עצמו מעכב הפריחה. דבתחלה גם משהו בעור הבשר מעכב הפריחה. אלא להרמב"ם דהחצי עדשה שסמוך להראש וכו' ג"כ אינו מעכב הפריחה. א"כ מה אפילו. אדרבא כשנשאר חצי עדשה מגולה. והוא בעצמו אינו מעכב הפריחה. הרי הוא מפסיק בין הבהרת להקרחה. שמעכב השתא הפריחה. סד"א טפי שיהא דינו כפרח בכולו. ולא יזיק לו מה שנקרח הראש מדמופסק מעיקר הנגע ע"י החצי עדשה שאינו מעכב הפריחה. ואפילו את"ל שחצי עדשה ההוא אין דינו שלא יעכב הפריחה רק כל זמן שהראש וכו' ג"כ אינן מעכבין. אבל כשנעשה קרחת וצרבת. והן עצמן מהשתא מעכבין. אמרינן לא יהא כח הטפל עדיף מהעיקר. וכאן שהן עצמן מעכבין. להכי גם החצי עדשה מעכב. עכ"פ כיון דדינו כהראש ממש הו"ל האי אפילו כאומר אפילו נעשה מקצת הראש בהרת. והרי זה אינו רבותא כלל. אם כל המעכב נשאר מגולה או מקצתו. ונ"ל דמדאיצטריך למנקט הך בבא לאשמעינן דגם החצי עדשה שסמוך להראש וכו' אינו מעכב כל זמן שהן עצמן אינן מעכבין. להכי שפיר קאמר דלאחר שנקרח הראש וכו' לא מבעי' דבנשאר החצי עדשה ההוא ונתכסה בבהרת גם הקרחת וודאי מסתבר דהחצי עדשה יעכב הפריחה. דהרי אחר שנקרח הראש וכו' יהיה חצי העדשה כשאר הבשר ממש. ומעכב הפריחה. אלא אפילו נעשה הוא בהרת. והראש נשאר מגולה אפ"ה אין דינו כפרח בכולו:

כך כתב הר"ש הכא. וגם הרמב"ם [פ"ז מטו"צ ה"ו]. וא"ת מה אפילו. אדרבה שכהתחילה הפריחה מהטמאה הרי נשארה הטהורה בטהרתה. דהרי היא לא פשתה. וכשאח"כ פרח בכולו. היה פנים לטמאו כאילו פרח מטהורה. דהרי הא דאמרינן פרת מטהורה טמא. רק מדיוקא דקרא שמעינן לה. מדלא הזכיר טהרת פרח בכולו רק בשפרח על נגע טמאה [כרמב"ם בפרקן במ"א]. ומאותו דיוק ילפינן נמי בבבא תחלה הפך לבן דצריך סגירה. משום דבזה לא איירי הכתוב. א"כ מאותו דיוק. הוה מסתבר לכאורה דנידוק נמי. דדוקא כשפרח בכולו על נגע טמא לבד טהרו הכתוב. הא בשיש בו נגע טמא' וטהורה. לא נטהר בפריחה. אבל כשהתחיל הפסיון מהטהורה. הרי תיכף כשהתחיל

הפסיון. נתהווה גם הטהורה טמאה מדפשתה. דאף דעדיין לא טימאו הכהן ועדיין טהור הוא [כלעיל פ"ז מ"ג]. עכ"פ מדהיתה סברא החיצונה נותנת דמשום כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו [כר"ה י"ג ב']. וא"כ יהיה נחשב כטמא אף קודם שטמאו הכהן. לפיכך פשוט טפי שנטהרו בפשה באופן זה. מאילו נטהרה בהתחיל לפשה מהטמאה להטהורה ומה אפילו. ואע"ג דגם כשפרח מהטמאה להטהורה. מחשב פשיון לטהורה דהרי גם פשיון הבא מבחוץ ג"כ שמו פשיון [כמ"ש בס"ד פ"ד סי' ז']. עכ"פ לא שייך לשון אפי'. דמה רבותא יש בפרח בטהורה טפי מאילו פרח מהטמאה. י"ל דרבותינו הנ"ל מחוי לן במחוג ע"פ מה דתנינן בתוספתא דר' נחמי' ס"ל דדוקא בפרח מהטמאה טהור. אבל בפרח מהטהורה טמא. ע"כ דטעמי' דכיון דהתחיל לפרוח מהטהורה. א"א שיחליט הכהן גם נגע זו. דהרי אין מחליטין את המוחלט [כרפ"ג] א"כ כיון שנשארה נגע זו בטהרתה. וגם ממנה החחילה הפריחה הו"ל כפרח מהטהורה. ולפ"ז שפיר קאמרי רבותינו דסתמא דמתניתין משמע דבכל גוונא טהור אפילו בפרח מהטהורה. ונ"ל דמה"ט נקט נמי אחת טמאה והדר נקט אחת טהורה. הרי הוי מסתבר למנקט טהורה תחלה. מדפתח הכתוב בטהרה תחלה. ותו דאז הוה שייך למנקט בתר הכי פרח מזו לזו דהיינו אפילו מהטהורה להטמאה. אלא דאי הוה נקט הכי סד"א דמיירי דאחר שראה הכהן נגע א' וטיהרה נולד לו השנייה וטימאה. ואז הרי נפטר בטומאה מלפני הכהן. להכי אמרינן אחר אחרון אני בא. וכשפשה אח"כ. אע"ג שהתחיל הפריחה מהטהורה הו"ל כפרח מהטמא. אבל כשנולדו שניהן כאחת. וראה הכהן הטמאה ואח"כ הטהורה. והתחילה אח"כ הפריחה מהטהורה. סד"א דלא תלינן הפריחה בהטמאה. מדהו"ל ב' לטיבותא. שנפטר מלפני הכהן בטהורה וגם הפריחה התחילה מהטהורה להכי נקט אחת טמאה ואחת טהורה דתו א"א לומר שראה הכהן הטמאה והחליטה. והדר נולד לו השנייה וראה הכהן וטיהרו. ליתא דהרי אחר שהוחלט באחת אין רואין לו השנייה שנולד בו אח"כ. אע"כ דמיירי שנולדו לו שניהן כאחת. דאז רואין אותן זו אחר זו [כרפ"ג]. ואפילו ראה הטהורה לבסוף וגם ממנה התחיל הפריחה. אפ"ה כפרח מטמא הוה וטהור:

ונ"ל דהנ"מ בין ב' הטעמים. כשלא פרח מזו לזו תחלה אלא פרח על שניהן בבת אחת. דלהטעם דנתבטל הטהורה בטמאה כשפרח מזל"ז. א"כ כשנשארו כל א' לבד עד שפרח בכולו ולא נתבטל הטהורה מקודם הו"ל כפרח מהטהורה וטמא. דלא טיהר הכתוב פריחה בכולו רק כשהיה בו רק נגע א' טמאה (וכלעיל סי' מ"ה) אבל להרמב"ם דהטעם הוא דבכל מוחלט חשבינן לנגע טהור שבו כליתא. א"כ גם בנשארו ב' הנגעים מופרדים.

עד שפרח על שניהן בבת אחת נמי הוה כפרח מהטמאה וטהור. וא"ת להרמב"ם א"כ למה נקט תנא שפרח מזו לזו תחלה. הרי גם בלא פרח. כך הוא דינו דהו"ל כפרח מהטמ'. ואת"ל דאתא לאשמעינן אע"ג שהתחיל הפריחה מהטהורה אפ"ה חשבינן כפרח מהטמאה. ליתא. דא"כ לאשמעינן רבותא טפי וטפי. דאפילו פרחה תחלה מהטהורה לחוץ. אפי' הכי לא חשבינן לכל הפריחה שהתפשטה מהטהורה אח"כ על כל הגוף. כאילו פרח מהטהורה. משום דכל טהור במוחלט. חשבינן לה כליתא. י"ל דהתנא רצה לאשמעינן רבותא. דאע"ג שנתערבו ב' הנגעים יחד קודם שפרח בכולו לא אמרינן דנתבטל טמאה בטהורה. מדא"א לטהורה שתעשה טמאה. אם לא יוולד שום שינוי בגופה. אבל טהורה אינה בטלה בטמאה. מדאפשר לטמאה שתעשה טהורה בלי שינוי בגופה. דהיינו כשיפרח בכולה [וכמנחות כ"ג א']. ולא מחשב פריחה שינוי בגופה כמו פסיון של טהורה דמחשבינן לה שינוי. ה"ט מדלא נטהר בפריחה רק בנקודה האחרונה שהשלימה הפריחה והרי נקודה ההיא רחוק מהאום. משא"כ פשיון של טהורה הרי נקודה הראשונה שפשתה האום משהו. שבה הוחלט מיד הוא שינוי בגופה. ודו"ק:

כך נ"ל לפרש ע"פ דעת הרא"ש ומהר"ם שכתבו דבבא זו נמי מיירי בפרח בכולהו. וכהרישא. דבלא דברינו לא זכיתי להלום סברת רבותינו בפירושם במלת אע"פ. דאדרבה מדנראין כאחת וודאי נתבטל טהורה בטמאה. אולם לפמ"ש בפנים לעיל סימן מ"ו. דלרמב"ם כל נגע טהורה שבאדם מוחלט חשבינן לה כליתא א"כ אפילו היו ב' הנגעים מופרדים. עד שפרח בכולהו על שניהן כאחת. ג"כ חשבינן כפרח מהטמאה. והא דנקט ברישא פרח מזל"ז. היינו רק לרבותא. מדסד"א דמדנתחברו ע"י חוט הפסיון בטלה טמאה בטהורה קמ"ל. א"כ לפ"ז מיושב שפיר מלת אט"פ שבבבא זו. דמדסד"א דדוקא במחוברים יחד בחוט הפשיון. לא נתבטל טמאה בטהורה. להכי קאמר הכא אע"פ שמדובקים יחד זב"ז והן נראין כנגע א'. אפ"ה אמ"צ. וטהור. ולפיכך כשפרח אח"כ בכולו סד"א דהו"ל ודאי לענין פריחה בכולו כאילו בטלה טמאה בטהורה. קמ"ל. אמנם לר"ש והר"ב מיירי הך בבא שיש חצי גריס כאן וחצי גריס כאן. ועי"ז כשהן מדובקין נראין כנגע א'. ותמוהין דברי רתוי"ט שכתב שלהר"ש והר"ב אין מלת אע"פ מדוייק ורק למהר"ם מדוייק. ובמחכ"ר הדבר הוא ממש מהיפך להיפך. והגם שרתוי"ט הוסיף בדברי הר"ש והר"ב דמיירי שאח"כ פשה בכולו. ולפי דבריו מלת טהור דקאמר תנא. היינו דהפריחה טהור. וא"כ לפ"ז באמת יקשה מלת אע"ג שמדובקין. והן אמת כי מוכרחים אנחנו להודות בזה לרתוי"ט דגם בבא זו מיירי בפרח בכולו. דאל"כ לא יהיה שייכות לבבא זו לא למעלה ולא למטה. דכולהו בפרח בכולהו מיירי. אבל אזנינו קשה לשמוע

דברי רבינו במ"ש דטהור דקאמר מתני' אפריחה קאי ותלי תניא בדלא תניא. דהרי אכתי לא שמעינן בשום דוכתא במכילתין דח"ג באבר א'. וחצי גריס באבר השני הסמוך לו שמצטרפין. והיאך שבק תנא מלאשמעינן הך דינא הכא. כאילו הוא מלתא דפשיטא. ונקט טפי דין של הפורח בכולו על נגע מצורפת כזו כאילו זהו מלתא חדתא שהפורח מהטמא. טהור אתמהה. וגם בל"ז במחכ"ר. הך דינא קשה מאוד להולמו. דנימא דח"ג וח"ג שבב' אברים סמוכים וכ"ש בב' אצבעות שיש אויר רב מפסיק בין הביניים. ואפ"ה יצטרפו לכגריס. והרי לקמן [פי"א מי"א] בחמת ותורמל דנראין כדרכן. פי' רבותינו כולכ. דאה נגע בין השנצין מחשב ביהס"ת וטהור. ולא פי' לחומרא דאם נגע על קצוות השנצין למעלה מצטרף לכגריס. ש"מ דבאמת אמ"צ. וא"כ מה התם שרובא דרובא השנצין מונחין רצופין זא"ז אפ"ה אין נגע שעל גביהם מצטרף מכ"ש הכא שב' השפתות וב' הריסין. וב' האצבעות ברוב פעמים עומדים מרוחקים מהדדי. מכ"ש שלא יצטרף ח"ג שבזה לח"ג שבזה. ואפי' לדברינו שם דנגע שבראשי שנצות מצטרף אפ"ה יש לחלק בין התם להכא וכדאמרן. ואדרבה ל"מ היה נ"ל דהא דאמרי' לעיל [פ"ו מ"ח] ואין מצטרפין בנגעים. גם אקמטים קאי. דכשיש ח"ג מזה וח"ג מזה והקמט ביניהן אמ"צ. וא"כ מכ"ש ח"ג וח"ג שבב' אצבעות שאמ"צ. לפיכך מסתבר טפי לומר דלר"ש מלת טהור אנגע זו המצטרפת קאי וקמ"ל דאמ"צ וטהור. וממילא שמעינן דבפרח אח"כ בכולו אין לטהרו. ויהיה לפ"ז מלת אע"ג דבמתני' מדויק שפיר. ואפ"ה דחיקא לן מלתא טובא לאוקמא למתני' כרבינו הר"ש. דח"ג וח"ג וענין צירוף מאן דכר שמיה במתני'. והרמב"ם בפירושו כאן אוקי למתני' דאיירי בכולהו הפך לבן. ונשאר הריוח שבין ב' השפתות. או שבין ב' האצבעות וכו' שלא התפשטה לשם הנגע. וקאמר תנא אע"ג שרק כשמדובקין זל"ז נראין כנגע א'. וכשמתרחקין זמ"ז נראה בשר בריא שביניהן. אפ"ה דינו ככולו הפך לבן וטהור. ורכ"מ [פ"ז מטו"צ ה"ו] אף הוא היה מתכוין לפרש כן דברי רבינו בחיבורו ג"כ על דרך זה. וגם רתוי"ט הביא פי' זה ולא העיר עליו. ואשתומם מאוד על המראה. חדא. דא"כ מה זה דקאמר תנא בשפתו עליונה ותחתונה. וכי שם לבד הי' מנוגע. והרי מכף רגל ועד ראש אין בו מתום. דהרי בכולו הפך לבן מוקי לה רבינו. ולא הו"ל לתנא לומר אלא אם כולו הפך לבן ולא בין ב' שפתי' או בין ב' אצבעותי' טהור. ותו וכי ס"ד שהרווחים הללו לא יעכבו הפריחה. ואנחנו לא נדע מקומות שאין מעכבין הפריחה רק ביהס"ת או מקומות שאין נקראין עור הבשר. ככל המנויין לעיל [פ"ו מ"ח]. ותו בין ב' אצבעות מאי"ל. וכי ס"ד שהבשר שביניהן לא יעכב הפריחה. וצ"ע:

ונ"ל עוד דמדנקט הב' לטיבותא בחזרה משמע דהא בנשאר בתחלה בהק ברא"ב. אף דנמי הו"ל ב' לטיבותא הי' מעכב הפריחה. דלא עדיף בהק ברא"ב מבהק פחות מכעדשה. דהו"ל נמי ב' לטיבותא. ואפ"ה בתחלה מעכב הפריחה. וכמבואר בסיפא דמשנתינו. לפי פי' רבותינו. וכ"כ הרמב"ם בפירוש [פ"ז מטו"צ ה"ד]. ונ"ל טעמא דמלתא משום דכל חזרה מדיש לו כבר חזקת טהרה עדיף טפי מבתחלתו. דהרי כל א' משניהן אינו מעכב בסוף. ואפ"ה מעכב בתחלה. וא"כ כ"ש רא"ב פחות מכעדשה בתחלה דמעכב הפריחה:

ורבותינו רצו ליישב קושיתינו. דר"מ נמי בבהק שברא"ב פחות מכעדשה מיירי. דאפי' בג' לטיבותא מטמא בסוף. וכ"ש דפליג ברישא. בבהק ברא"ב. מדאינו רק ב' לטיבותא. ורבנן בסיפא נמי בג' לטיבותא מיירי. רק ר"מ לא הזכיר בהק. ורבנן לא הזכירו בדבריהן רא"ב. אולם כל אשר עינים לו בעיניו יראה כמה קושיות ודקדוקים יתעוררו לנו ע"י פי' זה במשנתינו שלפשטותם לא נאריך בהם. ומלבד זה דחיקא לנו נמי טובא. דמי סני ליה לר"מ מלת בהק. ולרבנן מלת ראשי אברים מלמתניי'.

ולפיכך ג' חלוקים יש בש"ל שהוא בפרח בכולו. (א) בהיה ש"ל בבהרת קטנה ונטמא. ואח"כ פרח בכולו. אף שהש"ל נשאר במקומו. לכ"ע טהור [כלעיל מ"ג]. (ב) ובבא בתחלה הפך לבן. בין שהביאו עמו הש"ל מיד. או שנולדו לו בסוף הסגר א' או ב'. או שנולדו לו אחר שפוטרו מדעמד בעיני' ב' שבועות. לכ"ע טמא. דדינו לגמרי כבהרת קטנה. (ג) ובהפך כולו לבן ונטהר. ואח"כ נולד לו ש"ל. פליגי ר"י ורבנן [לעיל מ"ב]:

ואע"ג דלראב"ד [פ"ו סי' ל"ז] אין שום בהרת מטמא ברא"ב. עכ"פ מודה דכשיש נגע בחוץ מרא"ב ופשה לתוכן מחשב פסיון [וכר"ב במ"ה]. ונ"ל עוד דמ"ש הר"ש והר"ב דמשנתינו מיירי שפרח במקצתן אחר שנתגלו. לרבותא נקטו הכי דאע"ג דחזרתן לא הועיל כלום. כמו דאמרי' ברישא דהרי הוא כמו שהיה. אפ"ה הפריחה לתוכה מהני. ומה"ט לא דמי לדלעיל [פ"ד מ"ז] בכנס ופשה דלא מחשב פסיון. דשאני הכא. דפסיון דהשתא הוא פחות מפסיון הראשון. ועוד שגם אינו ממינו. שהפסיון הראשון היה ממין פסיון המטהר. ודהשתא ממין פסיון המטמא:

והא דנקט פריעה קודם לפרימה. ותגלחת קודם לצפרים. ושניהן שלא כסדרן בקרא. נ"ל דתמיד נזכרין בדרך לא זו אף זו. ולהכי כשנזכרין בהן. כגון במוחלט מזכיר חיוב שחוץ מגופו קודם לדבר חיוב שבגופו. וכשנזכרין בלאו כגון אחר מיתת בני אהרן [ויקרא י' פ"א]. וכמו כן בפטור של המוסגר דתנא הכא. מזכיר דבר שבגופו קודם לדבר שחוץ מגופו [ועי' מ"ש בזה פ"א דמגילה סי' מ"ג]. והא דנקט דהנטהר מתוך הסגר פטור מהם.

רק משום תגלחת וצפרים נקט בהך לישנא. וה"ק הטהור מתוך הסגר פטור היה מתחלת חיוב הסגרו עד שנטהר לגמרי מההסגר. מפריעה וכו' ודו"ק. אמנם פי' מלת פרימה. היינו שיהיה כל בגד מבגדיו קרוע קרע טפח בכל א'. כדרך שקורעין על מת [כרמב"ם בספר המצות מצוה קס"ד]. משא"כ מלת קרוע. כולל נמי קריעה קטנה. וכן משמע בסוטה [פ"א מ"ה] דקאמר אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו. דמשמע קצת דפרימה יתירה מקריעה [ועי' מ"ש שם בס"ד סי' כ"ט]. ובפירוש מלת פריעה נחלקו רבותינו [במ"ק דט"ו א']. דלר"א פריעה היינו שיניח שערותי' לגדל בערבוביא שלא יגלחם. ולר"ע היינו לשון גילוי. שלא יניח בראשו כומתא וסודרא. ופי' בערוך דכומתא היינו כובע. אולם מלת סודרא. נ"ל דהיינו סודר חשוב שהיו רגילים החשובים לפרוס ממעל להכובע. וכדאמרי' [פסחים קי"א] סודרא דמר כי צורבא דרבנן. וה"נ אמרי' [קידושין כ"ט ב'] חזיי' דלא פריס סודרא אריש‍יה. ועי' רש"י שם. אבל א"א לומר דסודר היינו מטפחת פשוט שהיו רגילין כל אדם לעטף בו ראשן. ליתא. דוכי אפשר לומר כן שלא יעטף ראשו במטפחת. והרי התורה אדרבה צותה ועל שפם יעטה. דהיינו שיהיה ראשו מכוסה עד שפמו. ולפי מה דקי"ל דהלכה כר"ע מחבירו [כעירובין מ"ו ב']. וכ"ש נגד ר"א דשמותי הוא [כנדה ד"ז ב']. א"כ נפרש לפ"ז מלת פריעה אליבא דהלכתא דר"ל כומתא וסודרא. ורק התוס' במו"ק שם מסתפקין דדלמא לר"ע תרתי בעי. ומודה לר"א דצריך נמי שלוח פרע. ותמוהין דברי רש"י בחומש שפי' כר"א. והרי זה כנגד הכלל שזכרנו. וצ"ע. אמנם מה שנחלקו שם בפי' מלת שמותי. דלרש"י היינו משום דברכוהו [כב"מ נ"ט ב']. והקשו על זה בתוס' שם בשם ראב"י. הרי מנודה אסור בתפילין [כמ"ק דט"ו א'] והרי ר"א הניח תפילין. וכמו דאמרי' [סנהדרין ס"ח א'] שנכנס הורקנס לחלוץ תפיליו. ותמהני מאד על קושיתם זו. דכפי הנראה רצו להוכיח מזה שהתירו ברכתו לאחר שעבר כעס המחלוקת. וא"כ למה לא ניקום כוותיה בהלכתא. ואם כך הוא קושיתם. במחכ"ר הרי בכל הסוגיא שם מוכח שהי' מבורך עד אחר גויעתו. דהרי נכנסו חכמי ישראל אצלו לבקרו. וישבו לפניו בריחוק ד' אמות. ורק לבתר דנח נפשיה. אמר ר' יהושע בבכייה הותר הנדר. ואי משום קושיתם מהנחת תפילין על כרחך צ"ל דהורקנס לחלוץ תפילין של עצמו נכנס. ואעפ"כ נ"ל ראיה כפי' תוס' [שבת דק"ל ע"ב] שכתבו בשם הירושלמי דפי' מלת שמותי הוא מדהי' מתלמידי ב"ש. דאי משום דברכוהו לא היה ראוי לבטל דבריו היכא דמסתבר כוותיה. דאע"ג דביום המחלוקת הביאו כל הטהרות שטיהר ושרפום [כב"מ דנ"ט ב']. היינו רק להחמיר במקום שהקיל ר"א [כנדה ד"ז ב'] אבל לא להקל במקום שהחמיר. והרי אנן לא קי"ל כר"א בין להקל ובין להחמיר. וא"ת כיון דכל עיקר טעמא שנמנו וגמרו

דלא ניקום הלכתא כר"א היינו כדי דלא לגררו כ"ע אבתריה. א"כ מה"ט היו רשאין להקל גם במקום שמחמיר. וכדאשכחן ממש כה"ג [ברכות ס"ג ב'] שהקילו במקום שהחמיר. נ"ל דהתם רק בדרך למוד ופלפול הקילו במקום שהחמיר. אבל ח"ו שמטעם דלא ליגררו אבתריה יקילו במקום שהדין כדבריו להחמיר. והרי ר"א לא אמר שום דבר מסברת עצמו רק מה שקיבל מרבותיו [כסוכה דכ"ז ב']. וא"כ אם החמיר ר"א בדבר שידעו חכמי דורו שכך הוא האמת כפי שקבל מרבותיו היאך היו יכולין להקל בדבר. הרי אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד הקודם [כמו"ק ד"ג ב']. ותו הרי בסנהדרין שם מוכח ששאלוהו כמה דינים. ואי לא קי"ל כוותיה בשום דוכתא. לענין מה שאלוהו. ולא לבד התם דהוה שעת מיתתו כ"א גם בשעת בריאתו לאחר פטירת ר"ג. דהיינו בתר דברכוהו. מוכח בש"ס [מו"ק כ"ז א'] שהיה מורה הלכה ובא ואין מכלים דבר. ותו אי משום דברכוהו לא היו להם משום זה לבטל הלכה מדבריו לעולם. דהרי לבתר דנח נפשיה נענה ר' יהושע ואמר הותר הנדר. אע"כ דפי' מלת שמותי היינו מדהיה מתלמידי ב"ש. ולפיכך שאלוהו בשעת פטירתו כמה דינים. במילי דידעו דלא פליגי תלמידי ב"ה עמו. וכ"כ במקום דליכא קולא או חומרא כלל כהך דמו"ק הנ"ל [דכ"ז א'] היה מורה הוראות. ורק היכא דפליג עם תלמידי ב"ה לא קי"ל כוותיה:

ולכאורה אין למשנה זו שום המשך לא לעילא ולא לתתא. וטפי הוה מסתבר למסמך משנה ט' לרישא דמשנה ח'. מדמיירי תרווייהו מדין הפך לבן ככולה פירקין. ולמה פתק ושדא בינייהו הך בבא ולהפריד בין הדבקים. ואמר מהו' משה טהארען נ"י דמדסיים רישא דאם הפך לבן מתוך הטומאה טהור דהיינו בין מתוך טומאת הסגר או החלט. להכי קאמר מיד בסמוך לו. דדוקא טומאה או טהרה שוין נפטר מתוך הסגר והחלט. אבל לענין אופן הטומאה והטהרה דהיינו פריעה ופרימה יש חילוק רב ביניהן:

כך נראה לעני בדעת כמוני פי' משנה חמורה זו אשר רבו בה הפירושים מרבותינו ז"ל ובכולם לא מצאה נפשי העלובה כדי גאולתה להבין המשנה הקדושה על בורי'. ונספרם אחד לאחד כחרוזי פנינים. הר"ש ראש המדברים בפירוש סדרן ואחריו נושא כליו רבינו הר"ב. הביאו ב' פירושי' (פירוש א') דמתני' מיירי שבא כולו הפך לבן בתחלה ובו מחיה. ולא הספיק הכהן להחליטו עד שהפך כולו לבן שנתכסה גם המחיה [והסגירו כדין כל הבא בתחלה פרח בכולו]. ובסוף השבוע מצא שחזרו בו רא"ב. וס"ל לר' ישמעאל דהו"ל כחזירת רא"ב בבהרת גדולה. ר"ל דדינו כאילו בא בתחלה פרח בכולו בלי רא"ב ולפיכך צריך גם השתא הסגר [שנית]. וראב"ע ס"ל דכיון שבא בתחלה עם מחי' ולולא שפרחה מיד גם על המחיה הרי הי' מחליטו להכי דינו השתא כאילו היה בתחלה בו

בהרת קטנה עם מחיה. דכי פרחה בכולו אח"כ ושוב חזרו בו רא"ב. הר"ז טמא. והרואה יראה כמה קמח הוצרכתי להוסיף בעיסה זו של דברי רבותינו. כדי לעשותה גלוסקא יפה. אשר נפש היפה תאכלנה. כלומר ליישב כוונתם דלא להוי כאגרתא דלא מפשרא. ואעפ"כ ערי ושכבי להוי סהדי רבה עלן. דעדיין שכלי קטיעא מבחוץ כחמור גרם רובץ בין המשפתים דלא ידענא מה קאמרו. (א) הגם דהדין דין אמת כדברי ר' ישמעאל. דהבא בתחלה פרח בכולו והסגירו. ובהסגר א' נתגלו בר רא"ב בסוף שבוע. חוזר ומסגירו שנית. וכן פסק כאן הרמב"ם בפירושו. עכ"פ ק' למה נקט תנא שבא בתחלה כולו הפך לבן ובו מחיה. וחזר ונתכסה גם המחיה ובהסגר נתגלו בו רא"ב. ול"ל כל השנויים הללו מעשה ידי אמן. ולא נקט בקיצור. הבא בתחלה כולו הפך לבן והסגירו וחזרו בו רא"ב. ואת"ל בהא גם ראב"ע היה מודה. ולהכי נקט שהיה בו בתחלה מחיה לרבותא אליבא דר' ישמעאל. דאע"ג דמדהיה בו בתחלה מחיה הוה מסתבר לדונה כבהרת קטנה. אפ"ה מדלא הספיק להחליטו עד שהפך כולו לבן דיינינן לה כבהרת גדולה. (ב) א"כ ק' דל"ל דנקט תנא דבא בתחלה כולו הפך לבן חוץ מהמחיה שבו. הו"ל להתנא למנקט רבותא טפי וטפי. דאפי' היה בא באמת בתחלה בבהרת קטנה כגריס ובה מחיה. וקודם שהספיק להחליטו. נתכסה המחיה. ונהפך כולו לבן והסגירו. ובסוף ההסגר מצא שחזרו בו רא"ב. דהרי גם בכה"ג כך הוא הדין שמסגירו שנית. ואת"ל דאע"ג דהמחיה שהיה בה בתחלה נקט לרבותא דר' ישמעאל וכדאמרן. עכ"פ הא דנקט שבא בתחלה הפך כולו לבן. היינו לרבותא דראב"ע דאע"ג שתחלת ביאתו ותחלת הסגרו בשניהן היה כולו הפך לבן. אפ"ה דיינינן לה בסוף הסגרו כבהרת קטנה. עכ"פ מלבד הדוחק דנימא דנקט רישא לרבותא דחד מ"ד. וסיפא לרבותא דאידך. ק' נמי דננקט הנך תרתי בבי לרבותא אליבא דר' ישמעאל דמיקל ואומר שאינו מוחלט. וכחו דהתירא עדיף. מלבד דקי"ל כר"י. והו"ל רבותא אליבא דדינא. (ג) תו ק"ל לרבותינו דל"ל לתנא למתני שחזרו הרא"ב בההסגר. הרי אפי' לא חזרו. ונשאר כולו הפך לבן כבתחלת ההסגר. נמי היה צריך הסגר שנית אליבא דר' ישמעאל. וגם סגי בהכי. ואת"ל בלא חזרו גם ראב"ע הוה מודה דסגי בהסגר שנית. ומה"ט לא תקשי נמי אי ראב"ע ס"ל דנדונו כאשר בא בתחלה. אף שלא הספיק לחרוץ משפטו עד שנשתנה. כדס"ל הכא דס"ל לראב"ע דנידון כחזרת רא"ב בבהרת קטנה. ומשום דכך היה מתחלה תיכף כשבא לפני הכהן. ואע"ג דלא הספיק לחרוץ משפטו עד שהפך כולו לבן ונעשה בהרת גדולה. אפ"ה דיינינן לה כמו שהיה בתחלה קודם שהפך כולו לבן. ועל זה לכאורה תקשי. והרי איתנהו דוכתי טובא במכילתין. דפסקינן להיפך. דאין משגיחין על כל השינויין שנולדו בהנגע קודם

שחרץ הכהן משפטן. אלא שהטומאה והטהרה ביד כהן. והיאך לא אשתמיט תנא בשום מקום דלראב"ע אין הדבר כן. אלא דיינינן ליה כפי שהיה בתחלה קודם שנשתנה. י"ל כדברינו הנ"ל דהכא שאני. דגם השתא ע"י שחזרו בו רא"ב נעשה בהרת קטנה. ודוקא בכה"ג ס"ל לראב"ע דאזלינן בתר מה דהוה קודם שחרץ הכהן משפטו. מדשניהן מעידין עדות א' שבהרת קטנה היא. להכי אמרי' הוכיח סופו על תחלתו. מדאיכא נמי הוכחה מתחלתו [ועי' רש"י חולין ל"ט ב' ד"ה ודלמא]. (ד) עכ"פ ק' ותמוה מאד מ"ש רבותינו דחזרת רא"ב אחר שהפך כולו לבן טמא. וזה תמוה. דזו מניין לנו. והרי אדרבה ממשנה ד' לעיל מוכח דכל חזרת רא"ב שלא עכבו בתחלה הפריחה אין מעכבין אותה גם בסוף. ונפן גם אל פי' השני שהביאו רבותינו. ונראה אם נוכל להניח דעתנו בו בפי' המשנה. באמרם דמתני' מיירי שהחליט הכהן המחיה. ואח"כ פרח בכולו. וטהרו. ואח"כ חזרו בו רא"ב. דלר' ישמעאל אע"ג דכל הפך לבן שחזרו בו רא"ב טמא זהו דוקא היכא דהיה טהור בתורת פריחה [כגון שהיה בו מחיה או ש"ל והוחלט. ואח"כ פרח בכולו]. אבל זה לא מתורת פריחה בכולו [לבד] נטהר. רק מדנתכסה המחיה. דהרי אפי' לא היה פרח בכולו רק שהמחיה נתמעטה מכעדשה. נמי היה הכהן מטהרו. להכי בחזרו בו רא"ב הרי הוא בטהרתו כמקודם. עד כאן תוכן ד"ק בהוספה קצת. והנה אם כי לפי פי' זה רווח לן עלמא. דנסתרו על ידו ג' קושיות הראשונות שהקשינו לפירושם הראשון. דלפי דבריהם הללו ודאי צריך תנא למנקט שבא בתחלה כולו הפך לבן. דאילו הוה נקט שהיתה בהרת קטנה ובה מחיה והוחלט. ואח"כ הפך כולו לבן ונטהר. ואח"כ חזרו בו רא"ב. הרי בכה"ג ודאי היה טמא לפי שיטתם דס"ל דכל הפך לבן שחזרו בו רא"ב טמא. דהרי באופן זה ליכא למימר דמנוגע כזה לא משום פריחה נטהר. רק מדנתכסה המחיה. ליתא. דהרי אפי' נתכסה המחיה ע"י הפריחה. אפ"ה היה טמא משום פשיון. דהרי כשפרח פשה לחוץ. והיה טמא לולא שטהרה תורה כל פרח בכולו. ומדחזרו בו רא"ב לאחר הפריחה היה ראוי לטמאו לר' ישמעאל. מש"ה נקט תנא גוונא דהפך לבן לבר ממקום המחיה. דבכה"ג שפיר מצינן למימר שכשחזרו בו אח"כ רא"ב לא חזרו מתוך הפיכה שטיהרתו. רק שנטהר מדנתכסה המחיה שבו. ולהכי לר' ישמעאל טהור. אמנם יש לפקפק בפי' זה. (א) אם שלא הודיענו רבותינו דעת ראב"ע וטעמו. אפ"ה מדבריהם לר' ישמעאל נשמע לראב"ע. דעל כרחך לראב"ע כשחזרו רא"ב טמא. וע"כ טעמו דלא מחלק בחילוקו של ר' ישמעאל בין שחזרו הרא"ב מתוך הפיכה או שחזרו מתוך שנתכסה המחיה אלא דיינינן לכולהו כחזרו רא"ב מתוך הפיכה. וק' והיאך יתיישב לפ"ז לישנא דנקטו תרוויהו. דר' ישמעאל קאמר דהו"ל כחזרת רא"ב בבהרת

גדולה. והרי חזרת רא"ב מבהרת גדולה. דהיינו מכולה הפך לבן. יש מהן שהוא טמא כלעיל סי' כ"ו. וטפי הול"ל דהו"ל כחזרת רא"ב מבהרת קטנה. שהוא באמת טהור. דרא"ב אין נדונין משום מחיה [כפ"ו מ"ז]. ותו ראב"ע המטמא נקט דהו"ל כחזרת רא"ב בבהרת קטנה. ואתמהה. הרי חזרת רא"ב בבהרת קטנה טהור הוא. וכמש"ל. וטפי הול"ל כחזרת רא"ב בבהרת גדולה. דהיינו בחזרו מתוך הפיכה. דטמא. דלא מחלק בחילוקו של ר' ישמעאל הנ"ל בין שחזרו מתוך הפיכה או מתוך שנתכסה המחיה. (ב) ולא ידענא תו איזה מניעה מצאו רבותינו מלומר איפכא דר' ישמעאל טמויי מטמא. דחשב ליה כחזר רא"ב מתוך הפיכה. ולפיכך שפיר קאמר כחזר רא"ב מבהרת גדולה. וראב"ע ס"ל דטהור. דמחלק החילוק שכתבו רבותינו אליבא דר' ישמעאל דהיינו בין חזר רא"ב מתוך הפיכה לחזר רא"ב מתוך שנתכסה המחיה. ויתיישב שפיר לפ"ז הלשון דקאמר כחזרת רא"ב בבהרת קטנה שהוא באמת טהור. מדאין רא"ב נידון במחיה. (ג) מיהו כל זה לדעת רבותינו דס"ל דחזרת רא"ב מתוך הפיכה טמא. אבל מעיקרא דדינא פירכא. דהרי הוכחנו לעיל סי' ד' דחזרת רא"ב בהפך כולו לבן. כל שלא היה הפריחה מתחלה טהור. והרי רבותינו גם בפי' זה כתבו להיפך. ועתה נפשפש גם בפירושי שאר רבותינו זלה"ה. ותחזינה עינינו אם יספיק לנפשינו היבישה וללשונינו צחה צמא להבין המשנה הקדושה על ידו. הרא"ש הביא ב' הפירושים של הר"ש ככתבם וכלשונם ממש. אלא שיש שם ט"ס במלת א"כ כאילו הכל תירוץ א' הוא. וזה א"א שיהיה ב' הפכים בנושא א'. אלא תחת מלת א"כ צ"ל א"נ. וא"כ כבר הודענו שאנחנו נעבור חלוצים על ב' פירושי הר"ש שלא הבננום מכמה צדדים. והרמב"ם בפירושו כאן. כפי הנראה דבריו הם כפי הפי' שכתבנו למעלה בהערותינו על הפי' השני של הר"ש שהקשינו [בסי' ב'] שם. דלמה לא פירשו הר"ש והר"ב כן. והן הן הדברים שנאמרו ממשה רבינו. והפי' שאמרנו שהיה להם להר"ש והר"ב לפרש כן. הוא הוא אשר למשה היה למנה. אולם הרי כבר כתבנו שה [סי' ג'] דא"א לפרש כן. דהרי במשנה ד' בפרקין מוכח דחזרת רא"ב בהפך כולו לבן. אם בפריחתן לא טיהר תחלה את הטמא. גם השתא טהור הוא. ורתוי"ט בשם מהר"ם הביא שוב ב' פירושים: פי' א' כתב. דמתני' מיירי שבא בתחלה הפך לבן והסגירו. ובסוף שבוע א' או ב' או אחר הפטור. מצא שנולד בו מחיה. ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שחזר ופרח שוב בכולו ונתכסה גם המחיה. ורק הרא"ב נשארו מגולים. ר' ישמעאל ס"ל דדינן כחזרת רא"ב בבהרת גדולה. ר"ל כיון שלא הספיק להחליטו עבור המחיה שנתהווה בינתיים. דייניגן כאילו היה מתחלה ועד השתא הפך לבן. ולא היה מחיה כלל בינתיים. ומדהסגירו בתחלה. והשתא בסוף ההסגר מצא שחזרו בו רא"ב. הו"ל ככל

הפך לבן שחזרו בו רא"ב. ולהכי אם עומד השתא בסוף שבוע ראשון. יסגיר שנית. ואם עומד בסוף שבוע ב' או לאחר הפטור. יפטרנו. וראב"ע ס"ל כיון שבסוף ההסגר מצא בה מחיה. וגם כשנתכסה המחיה חזרו בו רא"ב דיינינן ליה כבהרת קטנה. וכיון שנתכסה המחיה. הרי הו"ל כפשתה. דס"ל כר"מ [פ"ו מ"ג] דנגע פושה לתוכה. ולפיכך יוחלט עכת"ד. וכל אשר עינים לו יראה כמה הוצרכתי להוסיף ולגרוע גם בדברים הדברים הללו כדי לפרש הכוונה יפה יפה. והן אמת כי ע"פ הדברים האלו. יהיו מצודדים כל הקושיות שהקשינו על ב' פירושי הר"ש. אולם ראו נא כי עלה מן הארץ כקיטור הכבשן כמה קושיות עצומות מרפסין איגרא על פי' זה. (א) מ"ש דראב"ע כר"מ ס"ל דכל נגע פושה לתוכה. דא עקא. דהרי גם ר"מ לא ס"ל דנגע פושה לתוכה. רק כשפשתה על מחיה שפחותה מכעדשה. אבל בפשתה על מחיה בכעדשה. הרי גם ר"מ מודה. וכמבואר שם [פ"ו מ"ב]. ותו גם במחיה פחותה מכעדשה. נלפע"ד דמדקאמר התם ר"מ נתמעטה המחיה טמא. י"ל דדוקא בנתמעטה המחיה ונשאר עדיין עור הבשר בצד הפשיון שנולד השתא. ס"ל לר"מ דהו"ל כפושה לעור הבשר שבתוך. אבל בנתכסת כל המחיה כי הכא שלא נשאר כאן עור הבשר בפנימית הנגע. י"ל גם לר"מ הי"ל כפושה לתוכה. וטהור. וכן מוכח מדקאמר ר"מ התם רק נתמעט המחיה. (ב) ותו קשה דלפי פי' זה מ"ש ר"י כחזר"א בבהרת גדולה וראב"ע כחזר"א בבהרת קטנה. יהיה דברים מיותרים לגמרי. דמה לי קטנה או גדולה. הרי לתרווייהו יש כאן פסיון. אלא למר אינה פושה לתוכה. ולמר כל נגע פושה לתוכה. ובהך לישנא הו"ל לתנא למנקט פלוגתייהו. ונחל לפשפש גם פי' השני. שכתבו דמתני' מיירי שבא בתחלה כולו הפך לבן. ובו מחיה והחליטו ושוב פרח בכולו ונתכסה המחיה. וטהרו. ושוב חזרו בו רא"ב. וס"ל לר"י דדינו כחזר"א בבה"ג. ר"ל דהפיכתו שאחר שהוחלט במחיה הו"ל כהפך לבן מן הטומאה שהוא טהור וכשחזרו בו רא"ב אח"כ נשאר טהור כמו שהיה [כבפרקין מ"ח]. וראב"ע ס"ל דדינו כחזר"א בבה"ק. דכיון דחזרו בו רא"ב לבסוף. דיינינן לה כבה"ק. וכיון דפשתה הנגע על המחיה. הרי פשה לתוכה וטמא. עכתד"ק. והגם כי בזה מתישב קצת טפי דברי ר' ישמעאל דקאמר כחזר"א בבה"ג. דנקט בהך לישנא כדי לכוון דין זה לדינא דריש פרקן. עכ"פ ב' הקושיות שהקשינו על פי' הראשון. גם על הך פירושא הרי הן בחזקתן ותקפן. ומשנה לא זזה ממקומה. והשתא אחר אחרון אני בא מזויין עם דברי רבינו מאור עינינו הגאון רב"א. ודעתו דעת קדושים אדע. דמתני' מיירי שבא כולו הפך לבן עם המחיה. והחליטו. ושוב נתכסה גם המחיה. וא"כ נתהווה בו עי"ז ב' סימני טהרה. שהלכה המחיה. וגם פרח בכולו. ואח"כ חזרו בו רא"ב. ר' ישמעאל ס"ל דהכא לא משום פרח בכולו נטהר. אלא

משום דאזלה לה המחיה. ולפיכך הו"ל השתא כבא בתחלה כולו הפך לבן. והלכך חזירת ראב"ב לא טימאתו. דדינו כחזר"א בבהרת גדולה. וכדתנן לעיל [מ"ג]. וכולן שחזרו בהן ראב"ב טהור כמו שהיה. וראב"ע ס"ל דמשום פרח בכולו הוא דאטהר. והרי הוא כבהרת קטנה שנטהר בפריחתו. ובחזירתו שוב נטמא. וכדתנן לעיל [מ"ד] כל שבפריחתן טיהרו טמא כשיחזרו טמאין. עכתד"ק אשר אני פי מלך שמור. ורק מעט מזעיר שהוספתי. ואם כי דברי רבינו בכ"מ בוערות כגחלי אש. וככסף מזוקק שבעתיים. וקלורין לעיינן. אעפ"כ פה לא נכחד לעצמינו כי כאן הם. כאגרתא דלא מפשרא. והשגתינו המרוטה וקטיעא לא יכלה עוד הצפינו ולהלמו ולהבין בהן כוונת סברת ר' ישמעאל וסברת ראב"ע כלל וכלל. (א) שכ' דר' ישמעאל ס"ל דמשום שהלכה המחיה נטהר. ולא מקרי פריחה וכו'. ותוך כדי דבור קאמר רבינו תו דדינו כחזרת ראב"ב בבה"ג וכו'. ואתמהה. הרי קאמר דלא מקרי פריחה. והיאך קאמר דינו כבה"ג. ומה בין זה לאוחז החבל בב' ראשין. ותו הרי ר' ישמעאל שפתיו ברור מללו דנידון כבה"ג. והיאך נימא בפירוש דבריו. דס"ל דלא מקרי פריחה. (ב) שכתב עוד. וראב"ע ס"ל משום פרחה בכולו הוא דאיטהר. והוה כבהרת קטנה שבפריחתו נטהר ובחזירתו נטמא וכמשנה ד' דקאמר כל שבפריחתו וכו'. גם פה דבריו הקדושים נשמע. ותמונה אין אנו רואים להבינם. דהרי גם פה נצטרך לאחוז החבל בב' ראשין. ותו מה שייכות יש למשנה ד' לכאן. דהתם הרי מיירי שכבר עכבו ראב"ב הפריחה. וכפי שאמר רבינו בעצמו שם. ולאשר כל פינות שאתה פונה לדרך ימין. לא מצאתי דאתא לידי משמע מוציא מיד משמע מקום מחסה לנפשי העיפה שיאמר עליו הרואה ברק ברקא. בהבנת המשנה הקדושה. לכן את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים אלהא דמאיר עינינו. ויתן לי גם את זה הפירוש שבפנים. וה' אמר לשכון בערפל. ויתן עוז למן אשת נפל. לכן ימלא פי תהלתו לנצח. ולו אקריב מנחת דל בספל:

ומה שהקשה רתוי"ט דהרי אין זה דומה להיש מראה דקתני ברישא. דהרי הכא באמת הביא אופן שלא הזדרז להראות נגעו לכהן. וכדקתני לא הספיק להראותו. נ"ל דלא סגי ליה להתנא למתני בהכיצד זריזות הראייה אם לא ישמיענו תחלה דינו שבאיחור הראייה. דהרי רק ע"י שהתאחר להראות נגעו יהיה ניכר מה היה מרויח או מפסיד אם היה מזדרז להראותה:

פרק ט

אמר קטין חריך שקא. בר יומא בקי דקה. בזיעת אפי אכלתי לחם משנה ג' החמורה. ערוכה בכל ושמורה. ורבותינו נותני לחמינו בכל עת בעוז וגבורה. הניחו פה העיסה

לפנינו קמורה וטמורה. והן גועגו אבדנו כולנו בלעדם כשורה. דוהכי גמרא גמור זמורתא תהא אמורה. ומאן האי דלא חש לקמחיה ותהי לא ברורה. והכי נכסינן שערא כחמור חמורתים גמורה. דהרבה יש לדקדק במשנה זו בעין שמורה. (א) למה שאלו לר"א על בהרת כסלע. והרי הוה סגי בשישאלו שאלתם בבהרת כגריס. ולא עוד. אלא שבבהרת כסלע יהיה לו נקל להשיב להם כאשר השיב באמת שמא תכנס ותפשה. והרי עדיפא מינה הו"ל לשאול מיד על בהרת כגריס על צרבת כגריס. כמו ששאלו בסוף שלא מצא ר"א מענה להם שמא תכנס ותפשה. (ב) מה זו שאלה למה יסגיר. רחמנא אמר הסגר. וכך גזרה התורה. דאף שא"א שיתהווה בה סיט"ו אפ"ה עכ"פ יטמא ז"י בטומאת הסגר. (ג) מה זה שהשיב ר"א שמא תכנס ותפשה. ופי' הר"ב שמא ימצא הכהן בסוף שבועת ההסגר שכנסה עד כגריס. ויפטרנו. ולאחר הפטור יחזור ויפשה הבהרת על הצרבת. ואתמהה. דאי משום הא. ודאי א"צ הסגר. דראוי לו להמנוגע להמתין מלהסגר. עד שיראה שכנסה נגעו עד כגריס. ואז יסגירו הכהן. שאם תחזור ותפשה יחליטנו. (ד) גם התשובה בעצמה שהשיב ר"א תמוה מאד. דהרי לעיל [פ"ד סוף מ"ז] אמרי' בפירוש. כנסה ופשתה חכמים מטהרים. והרי הוכחנו שם בס"ד סי' נ"ח דמיירי התם בהיתה בתחלה יותר מכגריס. ונתמעטה בסוף ההסגר עד לכגריס. ופטרו. וחזרה ופשתה ליתר מכגריס. דלרבנן לא מחשב פסיון עד שיפשה טפי ממה שהיתה בתחלה. וא"כ למה הכא יחליטנו. (ה) הכי עמוק עמוק כ"כ תשובת ר"א להם. ותשובת ריב"ב לכולם. עד כי שרים עצרו במילין באין מענה למצוא דבר זה מכח סברא. (ו) מה זה שהקשו בקו' הב' והלה מקומה כגריס. ופירשו רבותינו. דהאי והלה. פירושו כמו ואם מקומה כגריס. ובמחכ"ר זה דחוק מאד. דטפי משמע לשון והלה. שהקשו לרבם ר"א כאילו נעלם ממנו דבר ידוע. וכן משמעות מלת הלה בכ"מ. והכא הרי זה פנים חדשות בא לכאן שלא שאלו עדיין עליה. (ז) מה זה הקילוס דקלסי' לריב"ב לחכם גדול לקיים דברי חכמים. וק' וכי הסגר זה מדרבנן הוא. ובכל מכילתין לא אשכחן הסגר מדרבנן. ואפן כה וכה. וארא כי אין איש מרבותינו עומד להוציאני ממבוכתי. חשבתי דרכי. דאלה אומנינו לחדודי נפשן הצעירה הוא דבעו. וכען עיני לשמיא נטלית. אנו ליה וליה עינינו. מן המצר קראתי. ולעזרתו מקודש צפה צפיתי וקוה קויתי. ויט אלי וישמע שועתי. ויושע ה' ביום ההוא את ישראל כי הוא מגיני וצנתי. מעוז צור ישועתי:

ונ"ל דגם הם גם ר"א ידעו החששות שיש לחוש בהנגע שתוך היד בבהרת כסלע שמא תכנס ותפשה. וגם בבהרת כגריס. שמא יולד שחין בצדה. אלא דסברו דמשום הנך חששות שרחוקות נינהו. מסתבר שלא חיישי' לה. והרי אמרי' [בסנהדרין מ"ה ב']

דבנקטע יד העדים פטור. דבעינן קרא כדכתיב. א"כ ה"נ. הרי בתר הסגירה כתיב ואם פשה תפשה. וכיון דחששות הנ"ל רחוקות ודאי לא חיישי' להו. להכי הוה מסתבר להו שמא באמת לא בכה"ג צותה תורה להסגיר [ומתורץ בזה קו' ב' וה' הנ"ל]. ולפיכך נמי לא שאלו מיד על בהרת כגריס. דלפי ס"ד שלהן בבהרת כגריס ודאי פשוט שא"צ להסגיר. דמהיכא תיתא נחוש לנגע חדש שיוולד בבשר בריא שבצד נגע זה. ומה"ט גם ר"א לא השיב להם על שאלתן בנגע כסלע שמא יולד נגע אחר חוצה לה. משום דלא מסתבר לחוש כן. אלא שאלו שאפי' בנגע זו כסלע שכבר איתרע מקום זה בשחין. ואיכא למיחש גבי' ששוב יארע בו קלקול שתכנס ותפשה. אפ"ה יש להסתפק שמא גם בכה"ג לא צותה תורה להסגיר. ולחוש ב' חששות שתכנס ותפשה. והרי הן הפכיות. להכי י"ל דגם בכה"ג לא צותה תורה להסגיר [ומתורץ בזה גם קו' א' הנ"ל]:

[ומתורץ בזה גם קו' ג' הנ"ל]. ואת"ל הרי אמרי' לעיל [פ"ד סוף מ"ז] דבכנסה ופשתה לאחר הפטור הרי היא כמו שהיתה ולא מחשב פסיון וטהור. נ"ל דהתם מיירי כשפטרו מדעמד בעינו כסלע. ולאחר הפטור כנס לכגריס. וחזר ופשה לכסלע כמו שהיה כשפטרו. דבכה"ג כיון דפטרו בכסלע. לא מחשב סלע דהשתא כפשיון. אף שראהו הכהן לאחר הפטור שנתמעט ביני ביני לכגריס. אבל הכא מדפטרו בכגריס. אם יפשה אח"כ מחשב שפיר פסיון. משום דהוא השתא טפי מהשיעור שפטרו בו [ומתורץ בזה גם קו' ד' הנ"ל]. ונ"ל עוד דמה"ט בפרשת שחין לא נכתב בתורה וראהו הכהן ביום השביעי והנה פשתה. כמ"ש בפרשת מכוה שאח"כ. רק כתיב אחר הסגר ראשון ואם פשה תפשה. אלא רצתה תורה לאשמעינן שאפי' א"א שיראנה הכהן ביום הז' שכשתה. כגון שהיתה כסלע תוך ידו כשאלה זו של תלמידי ר"א. אפ"ה כיון שאפשר שפשה תפשה בשום אופן. כגון לאחר הפטור. צריך להסגירו בתחלה. מיהו אילו היה כתוב גם במכוה כן. סד"א דדוקא כשגדול כ"כ שא"א שתפשה. כגון שהיא כסלע בתחלה יסגיר בשניהן. אבל בשגדולה בתחלה כגריס לא יסגיר. להכי כתב בחד גוונא בזו ובאידך בגוונא אחריתא. ללמדך שבשני האופנים יסגיר בשניהן. ובא זה ולמד על זה:

ונ"ל שריב"ב זה אינו אחיו של ר' יהושע ב"ב. ששניהן היו נשיאים ומחלו נשיאתן להלל הבבלי [כפסחים ס"ו א']. דהרי סתם ר' אליעזר שבמשנה הוא ר"א בן הורקנס. חבירו של ר' יהושע בן חנניא [כרמב"ם הקדמה לזרעים פ"ו]. שהיו שניהן תלמידי רבן יוחנן בן זכאי [כגיטין נ"ו א']. וחיו בזמן החורבן. וכמבואר שם. ושמעון גמליאל ושמעון שהיו כולם מיוצאי יריכו של הלל נהגו נשיאתן אחר הלל ק' שנה עד חורבן הבית [כשבת ט"ו א']. וא"כ הלל שהיה אבי אביהם של הנשיאים הנ"ל וריב"ב היה קודם ק' שנה לפני החורבן.

וא"כ היאך אפשר שריב"ב שבזמן הלל שאם היה חי אז היה זקן מופלג בזמן ר"א תלמיד ריב"ז. יטול רשות מר"א שהוא תלמיד תלמידו של הלל. אע"כ ריב"ב אחר הוה:

פרק י

אמנם בת"כ שהביא הר"ש. קאמריננן ק"ו דר"ש יש לו פירכא. די"ל דוקא בש"ל מקילינן שאמ"ט רק בהפך. מדאית בה גם קולא אחריתא. דמטמא רק בנגע שהוא בא' מד' מראות. תאמר בשע"צ שחמור שמטמא בנתק שנסגר בכל מראה שיש בו. ור"ש מהקישא דנגע הנתק יליף. דמה נגע אין שערו מטמא רק הפוך. ה"נ בנתק. ור"י ס"ל דאצטריך להקישא שיהא שיעור הנתק כגריס כבשאר נגע. ואני העני בדעת לא זכיתי להבין. דוכי בשאר נגעים גריס כתיב והרי הלמ"מ הוא. וככל שיעורין שבתורה [רמב"ם פ"א מטו"צ ה"ח]. וא"כ וכי ס"ד שנא הי' הלממ"ס רק אבהרת ולא אנתק. ומ"ש זו מזו. והרי כל השיעורין הלממ"ס הן [כעירובין ד"ד א']. ואי נמי נימא דמבנין אב דצרעת גמיר לכולהו נגעים שצריכים להיות גדולים כגריס [כרמב"ם וכתוי"ט רפ"ו]. וכל הי"ג מדות הלממ"ס הן. א"כ נתק נמי ול"ל הקישא. וגם ר"ש לא היה צריך כלל להקיש דאי משום הפרכא דפריך ר"י בת"כ. י"ל דר"ש לא חש להפירכא ההיא. כיון דעכ"פ בהש"ל עצמו לא אשכחן קולא אחריתא. מיהו מצינו בדוכתי טובא במשנה שהביא רבינו הקדוש רק התחלת המו"מ שבין התנאים. וכלעיל [פ"ז מ"ד]. וכ"כ אשכחן נמי בפ"ק דברכות בס"פ שם דקאמר ראב"י דבן זומא נצח לחכמים בחיוב הזכרת יציאת מצרים בלילות. מדכתיב כל ימי חייך. וקאמר דחכמים השיבו לו. דכל אתא לרבויי ימות המשיח. ותמוה א"כ היכי קאמר שנצחם. וע"כ צ"ל שלא חש רבי להביא תו תשובת בן זומא להם. דאפ"ה פשטותא דקרא משמע טפי דלאתויי לילות קאמר [ועי"ש בתוי"ט שם]: ומה שהקשה התוי"ט הכא הרי אין היקש למחצה כבר כ' תוס' [יבמות פ"ו א' ד"ה אף] דבלא מסתבר ל"א כן:

כך כ' הר"ש. ול"מ הי' נ"ל דאפשר דגם לר"ש אצטריך. דאע"ג דס"ל דשע"צ שקדם לנתק מציל היינו רק כשב' השערות שקדמו הן ממין מראה א'. ואל תתמה דהרי גם להרמב"ם מצרכינן לחלק כן באמת. [וכמ"ש במראה כהן סי' כ' וע"ש]: אולם מדברי רבינו הר"ש נלמד עוד דמה"ט לא פי' התנא דאיירי בשע"צ שקדם להנתק. משום שגם בשע"צ שמאוחר לנתק. שהוא סי' טומאה לכ"ע. אפ"ה אצטריך לאשמעינן. דסד"א דכיון שהוא רק א'. שפיר תצטרף להשער שחור דהרי שע"צ יחידי אינו סי' טומאה קמ"ל:

ועי' במ"ש בס"ד במראה כהן [סי' כ'] שמהרמב"ם לא משמע כן. וא"כ צ"ל דמדנקט לבנה וצהובה. ולא נקט לרבותא טפי דאפילו א' שחור וא' לבן אמ"צ. אע"כ דבעי לאשמעינן דאע"ג דאינן מצילין עכ"פ אמ"ט. ולפיכך שפיר נקט צהוב ולבן לרבותא דאף ע"ג דשניהן אינן סי' טהרה. אפ"ה אינן מטמאין. ומדנקט שאינן מצילין ממילא ש"מ דעכ"פ אינן מצטרף לטמא. דאל"כ לאשמעינן רבותא טפי שמטמאין:

ואפי' לפמ"ש לעיל [פ"ד סי' פ"א] דשער לבן שנולד עם הבהרת יחד טמא. ואילה"ק כיון דר"ש יליף שע"צ בק"ו מש"ל א"כ מ"ש בש"ל שנולד עם בהרת יחד כ"ע מודו שהוא טמא. ובש"צ שנולד עם הנתק ביחד נימא שהוא טהור י"ל דהא דקאמרי' התם טמא היינו רק לרבנן דפליגי התם אדר"ש. אבל לר"ש דס"ל הכא דטהור. י"ל דס"ל גם התם באמת שהוא טהור. א"נ י"ל דהא דקאמר הכא במ"ב אינו הפוך. היינו שאינו וודאי הפוך. רק מסופק אם הוא הפוך או לא ואפ"ה מטהר ר"ש. וכר' יהושע בספק ש"ל קדם [לעיל ספ"ד]. ובמשנתנו קמ"ל תו רבותא אליבא דר' יהודא. דאפילו שע"צ קדים. אפ"ה לר"י טמא:

ונ"ל דר"ש מיירי בנשר השע"צ הראשון. דאל"כ גם כשנולד שע"צ חדש או פשה נשאר בטהרתו. דהרי ר"ש ס"ל [לעיל מ"ד] דכל שאינו סי' טומ' בנתק. הוא בו סי' טהרה. ומתורץ בזה קו' רב"א. ואפשר לחלק עוד. דדוקא התם כשלא הי' בשע"צ זה טומאה מעולם. אמרינן שהוא סי' טהרה. אבל הכא שכבר הי' בשע"צ זה סיט"ו. רק שנתבטל אח"כ טומאתו. ואע"ג שבתוספתא קתני סתמא דגם בכה"ג הוא סי' טהרה. אפשר דמדלא נקט ר"ש במתניתין דלעיל [מ"ד] רבותא טפי דאפילו כשהי' השע"צ סיט"ו. אפ"ה כשנתבטל אח"כ טומאתו יהי' סי' טהרה. ש"מ דהאי דתוספתא תנא אחר הוא דמיקל טפי מר"ש. אולם עוד תמה רבינו הנ"ל דהיכא אשכחן כה"ג. דלתני תחלה מה שאמר חד מ"ד אליבא דר"ש. והדר נתני מ"ש ר"ש בעצמו סתמא ולהכי גרס ר"ש מקמי ר"ש בן יהודה ויהי' א"כ הדברים מסודרים טפי. דת"ק ס"ל. דאף שהלך השער שחור ונשאר השע"צ. אפ"ה נשאר בטהרתו. אבל כשנולד לו שע"צ אח"כ טמא. ור"ש ס"ל דהשע"צ שנטהר פ"א הוא סי' טהרה. אפילו כשנולד אח"כ שע"צ חדש. ור"ש בן יהודא מוסיף טפי משום ר"ש. דאפילו נשר השע"צ שנטהר ונולד שע"צ חדש אפ"ה טהור. ומה נמלצו אמרי נועם ודפח"ח:

ומדנקט במשנתנו שאינו ראוי לגדל שער. מזה הוכיח הר"ש שזהו החילוק שבין קרחת לנתק. ואולם כבר כתבנו בס"ד במראה כהן סי' ח' מה שיש לתמוה על זה. אלא התנא הודיענו שכשיש בהרת בראשו במקום שהי' לו מכה שאין ראוי לגדל שער. זהו טומאת

קרחת וגבחת דקרא. אבל לא רצה להשמיענו דמניעת האפשריות שיגדל שער באותו מקום יהי' סי' ואות לכהן שהוא קרחת ולא נתק. דהאיך יהי' הכהן יכול לידע עתידות אם יגדל שם שער או לא. ואפשר דכוונת הר"ש דידיעת מניעת אפשרית גידול השער ידועות הן. וכגון שנשרו השערות מחמת זקנה או חולי. או ע"י אכילת וסיכת נשם. או שהי' לו בראשו מכה ונצלקה. וכשיאמרו להכהן שהי' סיבה זו או זו בהמנוגע. ידע שזהו קרחת דקרא. אבל כשינשרו השערות מחמת חולי שבעור בזה יכיר הכהן שהוא נתק דקרא:

פרק יא

וא"ת מה אריא שקנה מעכום"ז. הרי גם בקנה מישראל. ואפילו לא קנה כלל אלא הרי הוא של עצמו. כל שלא חרץ הכהן עדיין משפט הנגע. יראה השתא בתחלה. י"ל דלאו הקולא קמ"ל. דהיינו דאף שפשה ביני ביני יותר ממה שהיתה ביד העכו"ם. אפ"ה יראה כאלו השתא נולד ואינו מחליטו. אלא החומרא קמ"ל. מדסד"א דלהוי כנגעי אדם שנולדו בזמן פטור דטהור גם בזמן חיוב. להכי קמ"ל דבבגד שאני שגם ביד נכרי הי' הבגד עצמו מצ"ע ראוי להטמא כנגע לולא ששייך לעכו"ם. ולהכי כשבא השתא ליד ישראל. רק הימים הראשונים יפלו. ונדון מחדש:

אמנם ההיכר בין פשתן לקנבוס אף כשהן חוטין כמעט דומין זל"ז. אפ"ה משונה קנבוס מפשתן בו' דברים. (א) בתמונת גרעין הזרע. שזרע פשתן הוא בגדלו רק כגרעין דוחן. ורק שהדוחן עגול וזרע הפשתן הוא ארוך קצת. יותר מדוחן. ויש לו עוקץ מזה ומזה בב' קצוותי' משא"כ זרע הקנבוס הוא גס וגדול יותר מזרע פשתן וכל גרעין זרע שלו הוא בעל ג' יזויות כתמונת ערמון ובוך עקקען: (ב) בתמונת הצמח שתמונת צמח הפשתן הוא בד דק ארוך. ובהבד הזה גדלים זוג זוג עלים קטנים כגודל שעורה קטנה בכל אורך הבד. משא"כ צמח הקנבוס הוא בד עב וחזק יותר מבד של פשתן. ובכל אורך הבד גדלים ענפים קטנים. ובראש כל ענף גדלים ג' עלים גדולים משוכים כעלי ערבה. ורק שעלי הקנבוס קצרים בארכן מעלי ערבה. (ג) בחוזק החוטין הנטווים מהן. חוטי הקנבוס אינן מתנתקין כ"כ מהר כחוטי פשתן. (ד) השערות שמהן נטוו החוטין כשהן של קנבוס הם ארוכים טפי וחזקין טפי מאותן של חוטי הפשתן. (ה) כשידליקו החוט הנטווה. אם הוא של פשתן יכבה מהר בעוד שהחוט הקנבוס הולך ודולק וזה מחמת שמנונית יתירה שטמון בגדולו [ועי' בי"ד ססי' ש"ב]. (ו) אולם בש"ס ורש"י [זבחים י"ח ב'] נזכר עוד סי' שבין פשתן לקנבוס. באופן הצמח מהגרעין. שבפשתן מכל גרעין עולה בד א' משא"כ בקנבוס עולה מכל גרעין כמה בדים. ובש"ס [יומא ע"א ב'] דברי רש"י שם משובשים

וכמדומה שכצ"ל בד בד. הוא הפשתן שאין לבדיו ענפים אלא עלין וכו'. והפשתן אינו בא רק מהבד וכו' והיינו האופן הב' שזכרנו למעלה. אלא שרש"י פי' דמה"ט נקרא בד בד. והא דלא סגי בהיקש א' ונימא אין היקש למחצה [ככריתות כ"ב ב']. וגם בל"ז הוי סגי למילף שיהא לבן כפשתן שהוא לבן בטבע. ול"ל ב' היקשים. י"ל דאי בהיקש א' הוה מוקמינן לי' למסתבר דהיינו רק למעוטי הצבועים בידי אדם. וכעורות לר"ש והרי היכא דמסתבר לחלק ביניהן לא אמרינן אין היקש למחצה [כתוס' יבמות דפ"ו א' ד"ה אף]:

וא"ת מ"ש בבהרת באדם דלא פליג ר"י בנשתנה ממראה פסול נמראה פסול אחרת שיהא נידון כנגע חדש. אלא הרי הוא כמו שהי' [כדלעיל פ"ד מ"ז]. י"ל התם שאני דמדשניהן מין לובן. כמין א' ממש יחשב. משא"כ הכא אע"ג דב' מיני מראות מצטרפות. אפ"ה כשנשתנה א' מהן למראה חבירו. אינה היא היא:

ולכאורה הי' נראה דמה דקאמר במתניתין חזר נגע להבגד. דמדנקט סתמא. משמע בין לבגד ראשון או שני. דאף בבגד ב' שייך לשון חזרה משום המטלית שמחובר בו. דקמ"ל דדינו כאילו חזרה בו הנגע. וא"כ מי ומה יכריחנו לומר דרק בבגד הראשון מיירי. אלא דא"כ דגם בחזר נגע לבגד הב' מיירי. ק' האיך לא אשתמיט תנא להשמיענו דין ב' הבגדים. מדאין דינם פשוט כל כך. דבאמת בנראה הנגע בבגד הב' דיינינן להנגע שבבגד השני לענין הבגד שני עצמו כנגע חדש ויסגר. ולענין המטלית שבו דיינינן כאלו הנגע בו וישרף. וכמפורש בת"כ שהביא הר"ש והתויו"ט. והבגד הראשון. אע"ג שהמטלית שנחתך ממנו נשרף. היינו מדמחובר למקום המנוגע בבגד הב' [וגם זה שיהי' המטלית נשרף. חידוש הוא. דהיל"ל ממ"נ אי שדית להמטלית לבגד הראשון הרי הוא טהור לגמרי. ואי תשדיי' לבגד השני. הרי גם הוא אינו נשרף רק נסגר]. אבל הבגד הראשון שאין לו שום שייכות וזקוק עם הבגד הב' ולא חשבינן ליה כאילו חזר הנגע להמטלית עצמו אלא נשאר בטהרתו. והרי ב' דינים אלו אינם פשוטים כל כך. ושפיר סד"א דדיינין להבגד השני כאלו הוא גוף המטלית שמחובר בו דהרי חשבינן נגע שבו כאילו הוא במטלית. לענין שרפת המטלית. וא"כ יהי' נמי דין הבגד הב' כהמטלית לשרפו עמו. דהאיך יסבב נגע א' ב' דינין חלוקין לשרוף חלק א' ולסגור חלק אחר וכ"כ דין הבגד הראשון אינו פשוט כ"כ שישאר בטהרתו כשנראה הנגע בבגד הב' דהרי ודאי סד"א דכיון דלענין המטלית חשבינן הנגע שבבגד הב' כאילו חזרה נגע להמטלית. ה"נ לענין דין בגד הרחשון. ישרף גם הוא אע"כ דמשנתנו רק בחזר הנגע לבגד הראשון מיירי ובכה"ג דין ב' הבגדים פשוט. ולא אצטריך להו תנא לאשמעינן:

אולם הר"ש והר"ב העתיקו ברישא בחזר נגע להבגד דמציל המטלית. ונ"ל דאילה"ק לפ"ז כיון דאין המטלית מחובר להבגד המנוגע. מה הצלה שייך בו: י"ל דמלת מציל לא קאי על האדם רק על הבגד הב' או דקאי על חיבור שבבגד הב'. החיבור בזה מציל המטלית מלשרפו עם הבגד הא'. וא"ת א"כ בסיפא כשחזר הנגע להמטלית. אמאי בגד הראשון ישרף. דאם ברישא בחזר נגע להבגד. לא משך הבגד הראשון את המטלית הקטן להשרף עמו. האיך בסיפא כשחזר נגע למטלית ימשוך המטלית הקטן את הבגד להשרף עמו. י"ל דשאני רישא דלהכי לא משך עיקר הבגד את המטלית. משום דנתחבר השתא המטלית לבגד טהור. ולא נראה השתא שום ריעותא בהמטלית. ובהבגד שנתחבר בו. להכי אמרינן דנתבטל כל זיקת הטומ' מהמטלית משעה שחתכו מהבגד הראשון. אבל בסיפא שחזרה נגע להמטלית הרי עי"ז איתרע המטלית לפנינו ואגלאי מלתא למפרע דאתגלי בהחתיכה דמעיקרא ועדיין יש להמטלית שייכות עם הבגד הראשון ולא נתבטל זקוקם עי"ז ע"י שחיבר המטלית לבגד הב'. ולפיכך הו"ל הבגד הא' והמטלית. כבגד מוסגר שחלקו לשנים. דודאי בכל חלק שתחזור הנגע. ישרף השני עמו:

ולכאורה קשה מ"ש פספסים צבועים ולבנים מאילו עשוי הבגד מעורות הים שחיבר לו חוט או משיחה דכולו מטמא בנגע כלעיל סי' י"א. וכ"ש הכא דכולו עכ"פ ממין המקט"ו נגעים. וגם כולו מגוף א'. והול"ל דכולו גם במקום הצבוע מקט"ו נגעים. ועוד יש כמה דקדוקים בכל מיני תערובות שבפרקין. אשר בהן לא ראי זה כראי זה. וכאן הבן שואל מ"ש תערובות זה מתערובות זה. ונ"ל דכך הצעת הדברים. דה' מיני תערובות יש שנזכרו בפרקין: (א) עורות הים שחיבר לו קצת ממין המקט"ו ואפילו גם הדבר ההוא אמקט"ו נגעים. נמצא שאילו היה כל א' לבד לא היה שום א' מהן מקט"ו נגעים כגון שחיבר חוט קנבוס שהוא דבר הגדל בארי אל עורות הים. שכל א' מהן אמקט"ו נגעים. אפ"ה במחוברין יחד גזרת הכתוב הוא שכל א' מקט"ו נגעים [כרתוי"ט מ"א]. כך היה נ"ל דמדל"ק חיבר לו מן המקט"ו נגעים. משמע כל הגדל מהארץ ואפילו קנבוס. ואפשר דה"ה צמר גמלים ומשי וכדומה. וכמ"ש הרמב"ם בפי' המשניות כאן דאף צמר נקרא גדולו מן הארץ דכל בע"ח חי מהארץ. וא"כ ה"ה צמר גמלים ועזים ותולעת המשי כולן גדלים מגדולי ארץ. אולם הרמב"ם [פ"ג מצרעת ה"ה] סופר ומונה רק צמר ופשתן ועור בהמה וחיה המעובדין. ובהלכות כלים [פ"א ה"ב] כתב כלשון המשנה [כלים פי"ז] וכלשון משנתנו כאן אע"ג דהכא והתם חדא ילפותא הוא]. (ב) מין המקט"ו נגע שעירבו עם מין שאמקט"ו נגע. כגון שטרף צמר רחלים עם צמר גמלים. או קנבוס ופשתן יחדו. אז אולינן בת"ר ואידך בטל ברוב [מ"ב]. (ג) אבל כשאינן מעורבין. אלא השתי ממין חיוב

והערב ממין פטור. או איפכא. אמ"ט כלל בנגעים. אפילו כשהערב שהוא רב מהשתי. הוא ממין החיוב [תוספתא וכלעיל סימן ז']. ונ"ל טעם הדבר. דכיון דאין ב' המינין מעורבים לא שייך שיתבטלו זה בזה. וא"כ נקודת הפטור שבשתי או שבערב מפסיק בין שיעור הגריס של הנגע בחוטי מין החיוב. וכל שאין כגריס נגע ביחד אמ"צ [כלעיל פ"ו מ"א]. ואע"ג שבבגד אפילו פשיון רחוק מצטרף כסימן ע'. אפילו הכי האום צריך שיהיה כגריס בלי הפסק. (ד) שתי צבוע וערב לבן. או איפכא. הכל הולך אחר הנראה. ואין משגיחין על הרוב. דחזותא חשיבא טפי מהרוב. משום שכל בגד נקרא רק על שם הנראה בהבגד. אולם כששניהן נראין נ"ל דאמ"ט כלל בנגעים. ומטעם הנ"ל [סי' ג'] שהנקודות הצבועות מפסיקין בין שיעור הגריס שבלבן. (ה) בגד שיש בו מקומות צבועות ומקומות לבנות הרי גם בכה"ג. מדאין מעורב החיוב בהפטור לא שייך גבי' ביטול. דהרי כל א' ניכר לעצמו ובכל כה"ג לא שייך ביטול [כי"ד רסי' ק"ט] ולכן הצבועים אמ"ט בנגעים. רק הלבן שבו. דלא דמי לדלעיל (סי' א') דכולו מטמא בנגעים. דהתם שאני דרביי' קרא וכדאמרן. וא"ת נילף מינה. חידוש הוא. דהרי כל א' לבד אמ"ט בנגעים. וכשהן מחוברים יטמאו. ודמיא הא לבו"ח [פסחים מ"ד ב'] דאמרינן דחידוש הוא ומחידוש לא ילפינן:

והא דאמרי' [פסחים ס"ה ב'] שר"א אמר הדין שהזא' דוחה השבת. ופלפל הרבה בזה עם ר"ע עד שלבסוף א"ל דיליף לה מק"ו. והרי ק"ו ידוע שאדם דן אותו מעצמו [כרש"י סוכה ל"א א']. י"ל שדוקא דין לא אמר אם לא שמעו מרבותיו אבל התם מקובל היה מרבותיו שהזא' דוחה השבת. והוא רק פשפש ומצא רק טעם הדין שקבלו כך. ולפי' השני שהבאנו ביכין סי' נ'. צ"ל דהתם גם הק"ו היה מקובל מרבותיו רק שלא אמרו לר"ע עד לבסוף. ור"ע וחביריו רבו עליו ופרכוהו:

ונ"ל דגם התלמידים וכל שכן ר"א רבם כולם כבר ידעו טעם פשוט כזה שלפיכך צריך הסגר שמא יעמוד בעיניו ב' שבועות. ואפילו הכי ר"א גם טעם הדין לא רצה לומר מדלא קבלו מרבו. ולהתלמידים היה נראה דוחק לאוקמה סגירה דקרא משום חשש זה. מדכתיב בתר סגירה ראשונה ואם פשה תפשה. משמע דוקא בשאפשר שיפשה בתר סגירה ראשונה. דהרי קיי"ל בעינן קרא כדכתיב [כסנהדרין מ"ה ב']. עד דאתא איהו וקאמר שבקי' לקרא דאיהו דחק ומוקי אנפשי' [כפסחים נ"ט ב'] דמדמקובל ביד חכמים שצריך הסגר. על כרחך רק מחשש זה הוא. ובכה"ג לא בעינן כולה קרא כדכתיב. מדאפשר לקיים מקצתו [ועיין תוס' כתובות מ"ד א' ד"ה אין]:

ונ"ל עוד דמ"ש בתוספתא דסדין פושט קמטיו ורואין נגעו. וכ"כ גם הרמב"ם [פי"ג מטו"צ ה"ז]. ע"כ צ"ל דזהו דוקא בסדין. מדרגילין לפתוח קמטיו. משא"כ קמטי כלי עור

דמשנתנו אין רגילין לפתוח קמטם. תדע דאם היו רגילין לפתוח הקמטים לא הי' נחשב ביניהם ביהס"ת וככיס שנצות [כלים פכ"ו מ"ב] דרק בנפשט טהור:

ונ"ל דעכ"פ גם בבגד נגע חדש הוה. וזהו שאמרה תורה בבגדים בקרחתו או בגבחתו כמו גבי ראש אדם. מלבד פי' חז"ל הנ"ל סי' ע' רצה להודיענו ג"כ ששייך נגע בבגד בין בצד פניו ובין בצד אחוריו. וכן פי' הראב"ע בשם הגאון רבינו סעדי' דקרחתו וגבחתו האמור באדם ובבגדים פירוש שניהן שוה. ועוד נ"ל דגם בעור דמחשב בכה"ג פשיון. עכ"פ דינו כפשיון רחוק וצריך כגריס [כלעיל מ"ד]. דלא מסתבר להרחיק כל כך דין העור מהבגד. אלא שבשניהן צריך כגריס. אלא שבבגד נידון כנגע חדש ובעור הו"ל פסיון: חדש. ובעור הו"ל פשיון:

כך פירשתי לדעת הר"ש והרא"ש והר"ב. ודו"ק. וא"ת הרי אמרינן [כלים פכ"ח מ"ח]. דבגדי עניים אע"ג שאין בהם גע"ג אצבעות הרי אלו טמאים. ופי' שם הר"ש בשם התוספתא דמיירי שבלתה למטלניות קטנות שאין בכל א' מהן גע"ג אצבעות. ומעורות יחד בשפתותיהן. נ"ל דהתם היינו רק שמקט"ו להבא. אבל הכא קאמר דעכ"פ טומאה דלשעבר נתבטלה ממנו. ואע"ג דבכל דוכתי עיולי טומאה קשיא מאפוקי טומאה [ככריתות כ"א א']. הכא שאני דאחר שנתבטל מהיות כלי שוב אחשבי' העני להתלבש בו: והרמב"ם לא הביא בחיבורו המשנה דהתם. ועי' הר"ש שם שהאריך:

פרק יב

ורתוי"ט כתב בשם מהר"ם. דמדלא הזכירה משנתנו רבותא טפי דאפילו בת ה' זויות אמ"ט בנגעים. ש"מ דלא ס"ל לחנא כהת"כ שאמרו שם דגם בעלת ה' אמ"ט בנגעים. ותמהני מאד דהרי אמרו רבנן בכפילא בש"ס. דהיינו [בב"ב קס"ד ב'. ובנזיר ד"ח ב'] דבעלת ה' אמ"ט בנגעים. ואי נימא דממשנתנו מוכח איפכא. האיך שביק הש"ס המשנה. ונקט כברייתא. הרי איפכא הול"ל סמי ברייתא מקמי מתניתין [עירובין צ"ב א']. ותו דגם לרמב"ם [פי"ד מטו"צ] ק' לפ"ז דפסק כברייתא ולא כסתם משנה. והרי ר' יוחנן מסר כלל בידינו דבכל דיכתא הלכה כסתם משנה [יבמות מ"ב ב']. ואי משום דיוקא דרבינו מהר"ם דהו"ל להתנא למנקט רבותא טפי. נ"ל דטריגון איצטריכא ליה. והיינו לפי מ"ד בב' סוגיות הנ"ל דלהכי מצרכינן להבית ד' כותלי' משום דכתיב בהך פרשה ד' פעמים קירות דהיינו ד' כותלי'. ויש לדקדק הרי בהך פרשה כתיב עוד קרא ומראהו שפל מן הקיר. והן אמת דרש"י בנזיר תי' דלא חשיב רק מלת קירות. דהוא לישנא יתורא. מדהוה מצ"ל קיר ש"מ דלדרשה אתא. ול"מ הי' נ"ל דבאמת גם למלת קיר נתכוון הסוגיא רק

מדקיי"ל [סוכה ד"ו ב' ועי' תוס' שם] דדורשין תחילות וא"כ מצרכינן חד קיר לגופא ואינך ד' לדרשא ועל כרחך מוכרח לומר כדברינו דאי נמי כרש"י הנ"ל דמלת קיר לא דייק תנא בסוגיא דהתם כלל מדאין בו יתור בלשון א"כ האיך ילפינן מהב' מלות קירות דצריך ד' כותלי'. הרי קיי"ל דדרשינן תחילות וסגי בג' כותלי' לסוכה אלא ש"מ דבאמת מצריכינן קיר לגופה. ולאפוקי כשהנגע בתקרה או ברצפה שבבית. ולהכי דרשינן ב' מלות קירות שיהי' צריך ד' כותלי'. ומיהו תינח לדידן דקיי"ל כר"ע לקמן [מ"ג] דסגי כשהנגע בכותל א'. אבל לר"א בר"ש שם דס"ל דצריך שתהי' הנגע בזוית ודריש הכי מדכתיב קיר וכתיב קירות. איזהו קיר שהוא כקירות זהו זוית [כסנהדרין ע"א א']. א"כ סד"א כיון דראבר"ש מלת קירות משמע לי' זוית. לפיכך מדכתיב ב"פ קירות. תסגי לי' בשיהיו ב' זויות להבית דהיינו בשיהי' ג' כותלי' להבית להכי אצטריך תנא לאשמעינן טריגן. דגם לראבר"ש צריך ד' כותלי'. דלבתר דגלי קרא שתהי' הנגע בזוית מדכתיב חד קירות. דרשינן אידך קירות יתירא שיצטרך מלבד הזוית שבב' כותלי'. עוד ב' כותלי'. מלבד הב' כותלי' שמהן נעשה הזוית. אבל ודאי כ"ש בעלת ה' וו' דלכ"ע לא איירי בי' קרא וכה' בתים בתפילין. וד' ברכות לברכת כהנים. דלא קיים המצוה בו כלל ולא אצטריך תנא לאשמעינן. ולא דמי לטלית בת ה' או ו' כנפות דחייבת בציצית התם רביא קרא מדכתיב אשר תכסה בה [כמנחות מ"ג ב']. ואדרבה מדאצטריך קרא לרבויי ש"מ דבשאר דוכתי אם יש יותר ממה שהזכירה התורה. אין כאן מצוה. ואין לדמות צווי תורה מצווי הדיוט דקיי"ל [כתובות דצ"ט א' וזבחים ל"ד א'] דבכה"ג מוסיף על דבריו הוה [ועי' סנהדרין ד"ד א'] ודו"ק:

וא"ת בין כך ובין כך מה אצטריך לאשמעינן. דמ"ש מספינה עצמה שאמ"ט בנגעים. י"ל דסד"א דדוקא בבית הבנוי תוך הספינה. שכותליו מקיפין הבית. ובטל בית לגבי ספינה. להכי קמ"ל הנך. לאשמעינן דבכל גוונא כשבנוי על המים לא מחשב ארץ אחוזתכם. ולאו דוקא ספינה דרבי' קרא שאינו מקבל שום טומאה:

כך כתב הר"ש והר"ב. והנה לא פירשו לנו רבותינו למה שיש אינו ראוי לנגע. והרי אבן הוא וכל אבן ראוי לנגע. והרא"ש כתב מלה יתירה וז"ל דשיש אין ראוי לבוא בו נגע. וכמדומה כוונת רבינו במלת לבוא. שאין בטבע השיש שיולד בו נגע. והרמב"ם [פי"ד מטו"צ] פי' הכוונה ביותר. וז"ל דשיש לא מיקרי אבן. ולכאורה יש לתמוה דמנ"ל לרבינו הא. והרי אדרבה אשכחנא דוכתי טובא בתנ"ך דשיש מיקרי אבן כגון אבני שיש. ונדבכין דאבן גלל. וי"ל דרק אבן שיש מקרי ולא אבנים סתם. וכיון דהקפידה תורה וכתבה אבנים בלי שם לווי להכי דרשינן כמו באזוב ולא באזוב כוחלי ולא באזוב מדברי ולא באזוב שיש לו שם לווי [כסוכה י"ג א']. ה"נ דרשינן אבנים ולא אבני שיש. וא"ת בל"ז כיון דכל

הכותל מחופה בשיש הרי אינו ראוי לנגע. דהרי קיי"ל כר"ע דצריך שתהיה הנגע על ב' אבנים שבכותל [וכמ"ג]. וי"ל דמי לא מצי מיירי אף שהכותל מחופה כולה בכמה טבלאות של שיש. אבל ק' מחופה בסלע ל"ל. הרי אפילו הי' מחופה באבן א' שתלוש וחברו שם ג"כ אמ"ט. ואי"ל דדוקא באותה כותל שהנגע בה צריך ב' אבנים. אבל בשאר הג' כתלים סגי בשיהי' בכ"א אבן א' שהוא ממין הראוי לטמא בנגעים. ליתא. דהרי קיי"ל כר"ע [במ"ג] דמצריך ח' אבנים דהיינו ב' אבנים לכל כותל. ודוחק לומר דמיירי שיש שם ב' סלעים. וסלע דנקט הוא לאו דוקא. אלא נ"ל דוודאי מיירי שיש בהכותל ב' אבנים ועפר ועצים כראוי רק מחופה בפנים בשיש או בסלע. אלא דק"ל כיון שכן. למה כותל כזה לא תטמא בנגעים. ואי משום דבעינן שיהא הנגע בהאבנים עצמן. וכדכתיב אשר בהם הנגע. א"כ ל"ל דנקט שיש דוקא דלרמב"ם אינו אבן. ולהרא"ש מדאין בטבעו שיתהווה בו נגע. הרי אפילו במחופה בעץ או בטיט נמי. דהרי צריך שיהיה הנגע בגוף האבנים. ודוחק לומר דאין ה"נ דגם במחופה בהנך מפסיקין. רק נקט שיש אף דמקרי אבן שיש. אפ"ה מדלא מקרי אבן סתם אין בה טומאת נגעים. דהרי קתני לבנים ועפר. ותו היכי ס"ד דבמחופה בעפר שאינה גוש לא תטמא בנגעים דהרי כתיב בסוף הפרשה וטח את הבית. דאין לומר דהיינו שיטוח במקום הפצימין בין אבן לאבן. ליתא. דהרי לא הוציא מחדש. אלא ודאי שצוותה תורה שיטוח כל פני הבית בפנים. ואפ"ה אפשר שתחזור ותראה בו נגע. אע"כ מ"ש תורה אשר בהן הנגע. דהיינו שהנגע כנגד אותן האבנים. דהטיט המחובר באבנים. כגוף האבן דמי. וא"כ ה"ה במחופה בפנים בעץ ג"כ י"ל כך. ומ"ש שיש או שאר מין שמפסיק. וצ"ל דדוקא כשמפסיקין עץ או טיט והנגע בהן נגד האבנים אינן מפסיקין מדהן מהג' מינים שזכרה התורה לחלצן. להכי לא מחשבו הפסק בין הנגע להאבנים. אבל הנך ד' מינין שזכר התנא. כיון שאינן מהמינים שזכרה תורה. מחשבו הפסק. ולא קרינן בהאבנים שכנגדן אשר בהן הנגע. ולא אמרינן גבי' מין במינו אינו חוצץ. מדאינו מין אבן סתם. ואעפ"כ צ"ל דתנא ושייר. דהרי איכא נמי עצם ומתכות וסיד וכדומה שכשהבית מחופה בהן בפנים אמ"ט בנגעים:

ודברי הרב במחכ"ר אינן מדוקדקים. שכתב וז"ל. אלא א' מהן הי' בו עכ"ל. ותמוה דהאי א' מהן אהי קאי. אי ר"ל שא' מהכותלים היו בו כל הג' מינין הללו. הרי אפילו אם היה בכל הג' כותלים כל הג' מינין. אפ"ה כיון שבא' מהן לא היה ג"כ אמ"ט בנגעים. ואי כוונתו על המינין. שא' מהמינין הי' בהכותל. ויהי' מלת היו ט"ס אלא צ"ל היה. אפ"ה אינו נכון. דהרי אפילו היו ב' מינין בהכותל ג"כ אמ"ט. עד שיהיה בכל כותל כל הג' מינין.

וא"ת מ"ש מבית שקנה מעכו"ם שבו נגע. דיראה בתחלה [כמשנה א']. וה"נ אמרינן בבגד [בפי"א]. וי"ל התם גם בתחלה בזמן פטורו של הבית והבגד. אפ"ה מצ"ע היו ראויין לנגע. אלא שרשות אחרים הי' עליהן. משא"כ הכא. ומה שהקשה רתוי"ט. הרי הא דגמרינן שצריך ג' אלו. היינו רק מדכתיב את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית. ומנ"ל דצריך כולהו דילמא בחד מינייהו סגי. נ"ל דא"כ תקשה נמי מדאמרה תורה ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו'. מנ"ל דנבעי כולהו ד'. וכ"כ איתנהו בכמה מילי של תורה. אלא זהו הפלוגתא של ר' יונתן ור' יאשי' באיש אשר יקלל את אביו ואת אמו כדאיתא בריש השואל ובכמה דוכתי בש"ס. ועיין מ"ש בס"ד בזה בפירושנו [פ"ח דב"מ סי' ד'] שהארכנו וע"ש מה שיש ליישב גם הכא. אולם מלבד זה י"ל הכא. דהרי ע"כ מלת הבית שכתב בסוף קאי אכולהו ג' מינין. ללמדנו שכל שחסר א' מג' מינין אלו לא מקרי בית. ותו הרי אחר הסגר ראשון כתיב וחלצו האבנים ושפכו העפר ולקתו אבנים אחרות. ועפר אחר יקח. וא"כ בהנך תרתי ליכא לספוקי אי בעי קרא תרווייהו. ובא זה ולמד על זה שה"ה בעצים לאו או או קאמר:

ונ"ל דכ"ש כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה. ואפילו במוקף בצמ"פ. כולן נטמאו כשלא הוציאן קודם שבא הכהן בשעה שמפנה הבית. והיינו מדכתיב בפירוש ולא יטמא כל אשר בבית. ולא עדיפי הנך מחבילי עצים וקנים שנטמאו. ואע"ג דאמרינן לקמן [פי"ג מי"ב]. דצמ"פ מציל בבית המנוגע. היינו רק בהכניסו לתוך הבית אחר שהסגירו או החליטו הכהן. ובכה"ג נם חבילי עצים וקנים וכלי גללים וכו' לא נטמאו. אבל כשהיו בתוך הבית בשעה שראה הכהן הנגע בתחלה להסגירו גזה"כ הוא שכל מה שהוא תוך הבית יטמא:

ונ"ל דאם אין ט"ס בהת"כ שהביא רתוי"ט שכתב דג' תחת ב' רשאי להניח. על כרחך צ"ל דדוקא אחר שחלק הב'. רשאי להניח במקומן ג' או יותר. אבל לאחר שחלק א' מהב' אסור להניח ב' תחת הא' שחלק. עד שיחלוק גם השני. אז מותר להניח ג' תחת הב' שחלק. א"נ י"ל דלמשנתנו דוקא כשמניח האבן האמצעי בין ב' החיצונות יהי' מונח קצת מהאבן האמצעי על קצת המקום שהי' מונח האבן האחת שנטל. וקצת השני של אבן האמצעי. יהי' מונח על קצת המקום שהי' מונח האבן השני שנטל זה מותר. אבל בשמניח ב' אבנים במקום אבן א' שנטל. ואבן השלישי הניח תחת האבן הב' שנטל זה אסור.

פרק יג

ורתי"ט אסברה לה דאחליצה קאי. מדלא תנא נותץ רק נוטל. ול"מ הי' נ"ל דאין זה ראי'. די"ל דמש"ה נקט נוטל מדקאי אתרווייהו. אחליצה ונתיצה. דבשניהן שייך שפיר לשון נוטל. ותו דמסתבר דכמו דלת"ק שלא הוכיר פתין כלל. ומחלק רק בהאבן שבזוית בין חליצה לנתיצה. והרי מזה משמע וודאי דס"ל דבפתין אין חילוק בין חליצה לנתיצה. דלעולם נוטל רק את שלו. ה"נ ר"א שלא הזכיר החילוק בין חליצה לנתיצה. ומחלק תחת זה בין ראש לפתין. אמרינן נמי דלדידי' שוב אין חילוק בין חליצה לנתיצה דבשניהן רק בראש נוטל כולו. אבל בפתין מניח את של חבירו. והיינו מדדרש לוחלצו דקרא רק אראש. וכ"ש בנתיצה ששניהן ינתצו הראש. ודרש גם קרא דקאמר ונתץ את אבניו. לענין פתין. דרק אותן ששייכים להבית המנוגע ינתץ. וכ"ש בחליצה שלא התפשטה עדיין כ"כ הטומאה אפילו בבית המנוגע בעצמו. מסתבר מה"ט לומר דבפתין אינו חולץ רק אותן שהן בבית המנוגע. ולא אותן שהן בבית חבירו:

ומה שתמה רמל"מ [פט"ו מטו"צ ה"ג]. דמנ"ל דמטמא במגע בפנים. הרי לא כתיב רק והבא אל הבית. נ"ל דהיינו טעמא מדאתקיש למת [וכמ"ש הר"ש סוף משנה ג']:

ולענ"ד פשוט דה"ה בנטל האבנים תוך ימי הסגר א' או ב' ואח"כ חלץ וקצה וטח אחר הסגר ואח"כ חזרה נגע להבית. נמי דינא הכי. וכן משמע סתמא דמתניתין וגם מהרמב"ם [פט"ו מטו"צ] רק דהר"ש והרא"ש והר"ב נקטו דמתניתין מיירי שנטלן אחר שקצה וטח. מדקאמר במתניתין חזר נגע לבית. דמשמע שנטלן לאחר שקצה וטח. דמשמע שאחר שבנאן בבית האחר. לא הי' חסר רק חזרה. ורבותא קמ"ל תנא. אע"ג שלא נטלן עד אחר שקצה וטח. דבשעה שנטלן כבר הוסרו האבנים המנוגעים מהבית. אפ"ה מחשבו האבנים שנטל זקוקים לטומא'. ולפיכך בחזרה נגע להבית נטמאו גם הם: ונ"ל עוד פשוט. דה"ה בנטל מבית המוסגר עצים ועפר ובנאן בבית אחר. וחזרה נגע להבית הראשון הר"ז מקעקע העפר והעצים שבנה מהבית השני. רק תנא אבנים משום סיפא. מדבעי למתני בסיפא חזרה נגע להאבנים. והרי בעפר ועצים א"א שיחזור בהן נגע. דהנגע צריך שיוולד בהאבנים עצמן [כפי"ב מ"ג]. ואף לבתר מה שכתבנו שם דסגי בשהנגע היא על הטיט שכנגד אבנים. עכ"פ אם העפר הוא מבית הראשון. ונולד בו נגע נגד אבני בית השני. לא שייך בו לשון חזרה. מדלא אתיילד ריעותא לבית הראשון כלל. מדעיקר הנגע בהאבנים תליא. ורק מדמחובר הטיט בהאבן מחשב הנגע שבו כאילו נולד בהאבנים עצמן ולהכי מדנקט בסיפא אבנים נקט גם ברישא הכי: ומה"ט נ"ל נמי דנקט במשנתנו אבנים לשון רבים. ג"כ משום סיפא נקט הכי. מדבעי למנקט חזרה נגע להאבנים והרי כל

חזרה בבתים הוא בב' גריסין [כספי"ב]. והב' גריסין צריכין שיהיו על ב' אבנים [כפי"ב מ"ג]: והא דלא קאמר נותץ את האבנים. היינו משום דגם בית מנוגע בעצמו א"צ לכתת ולשבר האבנים והעצים. עד אשר דק לעפר. אלא שמהרס הבנין כולו. ומנתק כל חלקיו זה מזה. וכמ"ש הרמב"ן [ויקרא י"א פל"ה]. דמלת נתוץ אינו לשון כתיתה. כמו שרגילין קצת לפתרו צערשטאסטן. וזה טעות אלא יפה תרגם החכם איינרייסטן. דהיינו הריסת הבנין כולו וכמ"ש הרמב"ן. וכן מוכח לע"ד דהרי בתנור וכיריים נמי כתיב יחוץ. ואפ"ה אמרינן [כלים פ"ה מ"ז] דסגי בשחולקו לג'. אלמא דנתיצה רק לשון הירוס משמע. וא"כ ה"נ הכא ולפיכך באותן האבנים שלקח מהבית השני לא שייך לשון נתיצה. רק שייך בהם לשון חליצה. ועוד נראה פשוט דכשבולט כזית מאבנים הננו לחלול הבית השני נטמא כל אשר בבית השני כשחזרה הנגע להבית הראשון. אבל כשלא חזרה. הרי גם בבית הראשון טהור. ואיך יטמאו האבנים שנטל משם בעוד הנגע שם. דדוקא האבנים שבהן הנגע שחלצן מהמוסגר. מטמאין הבית שנכנסו בו [וכלעיל סימן כ"ב] אע"ג שלא חזרה הנגע להבית. אבל לא שאר אבני בית המוסגר:

והרא"ש כ' שלשון מסך לא משמע דמיירי בבית תוך בית. וגם נתקשה דא"כ מ"ט דראב"ע דמטהר הבית החיצון. הרי ודאי האהיל על האבנים הטמאים: ולהכי פי' דמתניתין מיירי שגג הבית הטהור או האילן. מאהילין על המקצת שמבית המנוגע. באופן שאין מאהילין על האבנים המנוגעים בעצמן. ובהא פליגי דלראב"ע כיון שהאבן המנוגע בעצמו אינו תחת אהל הטהור. להכי נשאר האהל בטהרתו. ולר"א כל אבני הבית מטמאים בביאה: וזה תמוה דהרי בית המנוגע ודאי גם מוחלט משמע. וכ"כ הרמב"ם [פט"ז מטו"צ] בפירוש. דמתניתין מיירי בין במוסגר ובין במוחלט. וא"כ בהרי במוחלט ודאי כל אבני הבית שוין בטומא'. כדכתיב בתה"ק בפירוש. א"כ מ"ט דראב"ע מטהר. ואין סברא כלל לומר דדוקא לאחר שנהרסו מבנין הבית טמאתן תורה אבל בעודן מחוברין יחד בהבית. אע"ג שהבא לתוך הבית טמא. אפ"ה אין הבית מטמא להנוגע בו או מאהיל ע"ג: ליתא דהרי בפירוש אמרינן במשנה ד' דגם במחובר מטמא במגע. וכן פי' רבינו בעצמו לשם וצ"ע: לשם וצ"ע:

קק"ל מפסחים [ד"ג ב'] דאמרו להמבשר ששעורים נעשו יפות צא ובשר לסוסים ולחמורים: ואי"ל דעכ"פ כמו שהן חזי רק לבהמה. אבל חיטין אע"ג דבעינייהו לא חזי כ"כ לאדם. וכדאמרינן [יבמות ס"ג א'] אדם מביא לביתו חיטין חיטין כוסס. אפ"ה יש שאוכל החיטין כמו שהן. וכדאמרינן [ברכות ל"ז א'] הכוסס חיטין מברך עליהן בפה"א ואילו לא חזו כלל לאדם לא הי' מברך עליהן כלל. או לכל היותר שהכל אלמא דחזי לאדם

מקרי: אפ"ה ק' דעכ"פ גם שעורים לא לבד כשהן טחונים לקמח חזי לאדם שאוכל הקמח חי כמות שהוא. דהרי מברך עליו שהכל [כברכות ל"ו א'] אלא גם גרעיני שעורים חזי לאדם [כמעשרות פ"ד מ"ה]: וי"ל דאע"ג דמעוט השעורים שבעולם נאכלים לאדם בחלקי טרגיס וטיסנא. עכ"פ רוב השעורים שבעולם נזרעין כדי להאכילן לסוסים ולחמורים: ולכאורה הי' נראה דמדנקט תנא שהיו הטבעות מלובשין בידיו ש"מ דדוקא בשמלובש בהן בידיו אמרינן דמדטפלין לגבי ידיו לפיכך משדינן ידו בתר גופו שלפנים. שדינן גם להו לפנים. אבל בהיו הטבעות תוך ידו. שאינן טפולין להיד. אינן נשדין בתר הגוף לפנים. דמהכ"ת נימא כשהן בחוץ יהיו כאלו הן לפנים: אבל א"א לומר כן. דהרי בתוספתא מפורש שגם כשהן תוך ידו נדונין כלפנים ואדרבה חמירי עוד טפי מאילו לבשן. מדכשהן תוך ידו נטמאו מיד. א"כ ק' למה לא אשמעינן התנא כן לרבותא אף שאינן טפולין. אלא נ"ל דלבוש רבותא קמ"ל. דאי הוה נקט וטבעותיו בידיו סד"א דדוקא בשמלובש בהן בפנים מקילינן דלא נטמא עד שישהה כדי אכילת פרס. אבל כשידו בחוץ דוקא לחומרא. דהיינו כשהן תוך ידו שדינן להו לפנים ונטמאו מיד. אבל לקולא כגון שמלובש בהן אע"ג דמדטפלין לידים כ"ש דשדינן לפני'. עכ"פ לקולא לענין שלא יתטמאו עד שישהה לא דיינינן להו כאילו מלובש בהן. אלא נטמאו מיד. והא דנקט שהן תוך ידו. רק לרבותא נקט הכי דאע"ג דאינן טפלין ליד אפ"ה שדינן להו לפנים להכי נקט מלובש לרבותא דג"כ דינו כמלובש בהן כלפנים: אמנם ק"ל לפי דין משנתנו אמאי בפשט ב"ב ידו לחוץ ונטל העני מתוכה אמאי שניהן פטורים כריש שבת ואמאי ולהוי ידו המלאה שבחוץ כאילו היא בפנים דשדינן ידו בתר גופו וכשנטל העני מתוכה אמאי שניהם פטורים ולהוי כנוטל מבפנים ומניח בחוץ: וכ"כ ק' מסיפא התם בפשט העני את ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה אמאי שניהן פטורים. נשדיי' ליד העני כאילו הוא בחוץ וכאילו נטל בעה"ב בחוץ. והכנים לפנים: י"ל דדוקא לענין דין של הכלים שבתוך היד עצמן דיינינן להו כאילו הן בפנים. אבל התם חיובא דגברא הוא משום הוצחה והכנסה והרי לא הכניס ולא הוציא כלל [ועמ"ש בס"ד פ"י דפרה סימן כ"ו] ודו"ק:

פרק יד

ול"מ הי' נ"ל דצריך רביעית מהלמ"ס. ככל השיעורין [עירובין ד"ד א']. ורק מה שמוזהר שלא יקח יותר הוא מד"ה דגזרו כך. דכשירבה כמים. לפעמים לא יהי' ממשות הדם ניכר בהמים [כסוטה דט"ז ב'] והרי כתיב וטבל אותם בדם. וא"ת בל"ז אסור להוסיף. דאף לבתר מה דקיי"ל [כתובות דצ"ט א'] דבא"ל לשלוחו זבין לי ליתכא וזבין לי' כורא. קנה

עכ"פ ליתכא ולא מיקרי מעביר על דבריו. וא"כ שפיר אצטרכו חכמים לגזור שלא יטול יותר מרביעית. דאי משום הלמ"ס. הי' רשאי להוסיף. ליתא. דסוגיא דכתובות הנ"ל ע"כ היינו רק בציווי אדם אבל בציוויו של הקב"ה כל המוסיף על דבריו ית' הו"ל כמעביר על דבריו. תדע דוכי העושה ה' ציציות בבגדו וה' פרשיות בתפילין יצא יד"ח והכתוב צווח לא תוסיף עליו. וכ"כ אמרו [מנחות פ"א מ"ב] הקומץ היתר והחסר פסול [ולא דמי כלל לנדר קטן והביא גדול יצא. [מנחות ק"ז א']: וא"כ אי הלמ"ס שיהיו המים רביעית. אם יקח טפי לא קיים המצוה כלל. ול"ל מצוה דרבנן שלא יוסיף על רביעית: י"ל דהלמ"ס הוה שלא יהי' פחות מרביעי'. כמו שאר השיעורי' שנזכרים שם. עצם כשעורה ממת. ורביעית יין לנזיר. וגרוגרת להוצאת שבת ואינך דקתני התם. דכולם היינו רק שלא יהי' פחות. כמו כן ה"נ בהרביעית מים של מצורע: אמנם הרמב"ם [פי"א מטו"צ] בפירוש כתב שכל השיעור הזה מד"ס הוא [ועי' לעיל פי"א מש"ש בס"ד בבועז סי' יא].

מיהו במשולחת יש פלוגתא. דלתוס' [קידושין נ"ז א'] גם היא אסורה בהנאה. ולרמב"ם [פי"א מטו"צ] משולחת מותרת: ואין לדקדק להרמב"ם מדנקט התם בקידושין ציפורי מצורע לשון רבים וכקו' תוס' שם די"ל צפרים דעלמא נקט. מיהו גם לתוס'. רק קודם ששלחה אסורה בהנאה. אבל אחר ששלחה הותרה. וכדקאמר התם בש"ס. לא אמרה תורה שלח לתקלה. ומסמיך לה נמי אקרא דכתיב כל צפור טהורה תאכלו לרבות משולחת: ואפשר דגם הרמב"ם ס"ל כן. דרק אחר שישלחה מותרת. ודלא כנראה לכאורה מרתוי"ט [בקדושין פ"ב מ"ט] דס"ל דפליגי בהא:

ואינו דוקא ביצי תולעת הידועים. רק כמ"ש הרמב"ם [פ"ג מה' פרה ה"ב] דיש שצובעין צבע זה בפואה. ויש בלבא. ויש בתולעת והתולעת הן גרגרי' אדומים. ויש בכל גרגר כמו יתוש ולהכי נקרא תולעת עכ"ל: ואולם מדכתב הרמב"ם שהן גרגרים. וגם שאר לשון רבינו שם. משמע שאין כוונתו על קארמעזין שלנו. שהן באמת ביצי תולעת ורק פשוט לפע"ד מדהותרה הרצוע' לצבוע בכל מין שירצה וכמ"ש הרמב"ם א"כ גם שלנו כשר:

אולם רתוי"ט רצה לדייק ממלת נוטל שא"צ שיהיו כולם מוכנים לפניו מקודם: ובמחכ"ר הא בורכא. דמלבד דמלת נוטל משמע טפי שא"צ לילך ולבקש אחריהן. אלא נוטל מה שמוכן לפניו כמו נטל דם הפר והניח דם השעיר [יומא פ"ה מ"ד] והרי התם שניהן הם מוכנים לפניו גם בל"ז מוכח ממשנתנו גופה דבמוכנים לפניו מיירי. דמדלא קאמר הי' מביא כלעיל. משמע טפי דכולן מוכנים לפניו ואין מחוסר רק נטילה: וכן מ"ש רתוי"ט דהרמב"ם דנקט כלישנא דמתניתין. נמי ס"ל שא"צ שיהיו מוכנים לפניו: גם בזה כבודו במקומו מונח דהרי קמן דא"א לומר כן דהרי הרמב"ם בעצמו כ' [בפי"א מטו"צ ה"ו] וז"ל.

שחט ואין שם אזוב ולא עץ ארז ולא שני תולעת. הר"ז אסור. וא"כ אי נימא כרתוי"ט. דא"צ שיהיו מוכנים נפניו. א"כ ע"כ הא דכ' הרמב"ם שחט ואין שם וכו'. ה"ק הרמב"ם דאם אחר ששחטה א"א שישיג הג' מינין. הר"ז אסורה והר"ז א"א לכוון בלשון הרמב"ם. דא"כ הול"ל או או. דהיינו ואין שם אזוב או עץ וכו': אע"כ דמ"ש הרמב"ם ואין שם וכו' אקודם שחיטה קאי. ור"ל אם קודם שחיטה לא היו שם כל הג' מינים מוכנים לפניו בשעת שחיטה פסול ודו"ק:

וא"ת ק' לרמב"ם שלא חילק הכא בין נקטעו קודם שנזקק להמצוה או לא. ומ"ש מעדים שנקטעו ידן בין נקטעו קודם הגדתן או אח"כ [כפי"ד מסנהדרין]. ולא עוד אלא שבנזיר שצריך לגלח ראשו ביום מלאת ימי נזרו פסק הרמב"ם דכשהוא קרח אינו מעכב [כפ"ח מנזיר]. נ"ל דבכל חד מהנך טעמא אחרינא אית בי' דבעדים ילפינן הכי מדכתיב יד העדים. וכש"ס שם. ר"ל דוקא אם הי' להם יד בשעה שהעידו [או בשעה שנעשו עדים דהיינו שעה שראו העדות] בעינן קרא כדכתיב. אבל כשמיד בתחלה לא הי' להן יד. לא הצריכה תורה כן: אבל הכא במצורע. דלא כתיב על יד המצורע או על בהן יד המתטהר. רק סתם על בהן ידו כתיב. משמע אפילו לא הי' לו מעולם נמי בעינן קרא כדכתיב: מיהו דוקא בהנך תרתי. בעדים שעונש החוטא תלוי בידן של עדים שזה נעשה עי"ז. וכ"כ במצורע הבאת האשם לטהרתו תלוי בנתינת דמו על בהונות להכי בתרוויי' אמרינן בעינן קרא כדכתיב. מדתלוי דבר שנתבטל בדבר אחר שלא נתבטל: אבל בנזיר שאין לגלוח שערו שנתבטל שום שייכות עם הבאת קרבנותיו שלא נתבטלו. לפיכך אין גלוח שערו מעכב כלל התירו. דרק באת הקרבנות מעכבות הנזיר מהיתרו משא"כ גלוח אין לו שום שייכות עם היתרו שע"י הקרבנות וכ"כ הנפת שוק ע"י הנזיר אין לו שום שייכות עם הקרבן. כיון שכבר נזרק הדם. כבר נתכפר והלך לו ואפילו נטמא השוק או נאבד קודם שהניף אין זה מעכבו מלשתות יין. ואע"ג דתגלחת מצורע נמי אין לו שייכות בקרבנו ואפ"ה מעכב. י"ל התם שאני דהתורה הקפידה שיתגלח קודם שיביא קרבנו. א"כ יש לו שייכות עם קרבנו. ושאני התם דרביי' קרא בפירוש שיעכב כמפורש בת"כ. אבל גילוח נזיר מצוה באנפי נפשה היא. והרי היא כשאר המצות דבא"א לקיימן פטור. וכאין לו רק תפלה א' מניח'. ולא אמרינן בכה"ג בעינן קרא כדכתיב. וקרא צווח וקשרתם לאות על ידך והי' לטוטפות בין עיניך. ונבעי תרתי. אלא כל חד מנייהו מצוה לבדו היא. ה"נ בהבאת קרבנו' וגלוחו של נזיר. ורק גלוח מצורע מעכב מדגלי קרא. כדיליף בת"כ [שהביא הראב"ד פי"א מטו"צ ה"ד]. מדכתיב וטהרו. כל דבר שבו [ר"ל בגופו] מעכב טהרתו. אבל גלוח נזיר אינו מעכב היתרו [כיומא ס"א ב']: ומה"ט נערה

המאורסה שאין לה לזו פתח בית אב. אפ"ה נסקלת [ככתובות מ"ד א'] ולא אמרינן גבה בעינן קרא כדכתיב. מדאין תלוי סקילה עם המקום שנסקלת. שהסקילה היא לה לעונש. ועל פתח בית אב הוא לעונש לאבי'. כלומר ראו גדולי' שגדלתם [ועי' תוס' שם]: ומה"ט בעיר הנדחת שאמרה תורה ואספת כל שללה אל תוך רחובה. ואמרינן [בסנהדרין פ"י מ"ו] דבאין לה רחוב עושין לה רחוב והיינו דבעינן קרא כדכתיב. והרי הי' מסתבר דא"צ כן. דהרי שרפת השלל אינו תלוי שיהא ברחוב דוקא. י"ל התם מדעכ"פ אפשר לעשות לה רחוב. אמרינן דגם לרחוב שיעשה לה אח"כ התכוונה תורה. דהרי לא אמרה תורה להרחוב שהי' לה מקודם. ובזה נתישבו ת"ל כל קושיות של רתוי"ט בטוב טעם ודעת בעזרת חונן לאדם דעת ית':

כך מוכח בברייתא [יומא ס"א א']: מיהו לאחר שגמר ג' המתנות מתנת הראש לכו"ע אינה מעכבת כמבואר בש"ס שם: וא"ת ק' להרמב"ם [פ"ד ממחוסכ"פ ה"ב] פסק כר"ע לעיל דמתנות הראש מעכבות דקאמר אם לא נתן מתן הראש לא כיפר. והרי רבינו גופי' [פ"ה ממחוכ"פ ה"ה] פסק דמתנות הראש אינן מעכבות: ואי"ל דהא דקאמר דמחנת הראש אין מעכבות. היינו שיוכל למלאות אז החסר משמן אחר. ור"ל שאין מעכב שיהי' מתנות הראש מאותו לוג שנתן ממנו על הבהונות. אבל עכ"פ צריך ליתן שם משמן שיוסיף. ליתא דהרי נשפך קאמר. דמשמע דנשפך כולו. ואפ"ה מסיים עלה דמתן הראש אינו מעכב. משמע ודאי דאינו מעכב כלל: נ"ל דהא דקיי"ל לא כיפר היינו בשישנו כאן. אבל בשנשפך כולו. אין מעכב תו ואפ"ה נתכפר [ומתורץ בזה קושיית תוס' יומא דס"א א']: ומה שתמה שם רכ"מ על הרמב"ם. דהרי ע"כ הכא בעשירים מיירי וכדאמרן. וכיון שהרמב"ם פסק כר"י לעיל [מי"ב] דהאשם קובע. והרי הכא קבעו האשה בעשירות. והאיך יצא אח"כ בחטאת העוף דהרי אפילו נתעני ממש צריך להביא בעשירות והניח הקו' בצ"ע: ולפענד"נ דהרמב"ם ס"ל. כיון דאם אין תקנה להאי גברא אמרינן אפילו בדאורייתא כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק [כברכות ד"ט א'] ה"נ הכא מדמת א' מהן אי נימא כר"י לא יהי' תקנה להאי אמרינן כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בכה"ג: